Matica

broj
no.
8-9

kolovoz/rujan
august/september
2018.

MJESEČNA REVIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA *MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION*



ISSN 1330-2140

BAŠTINA KAO IDENTITET

Ljetni programi Hrvatske matice iseljenika

Matica

Mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika / *Monthly magazine of the Croatian Heritage Foundation*

Godište / *Volume* **LXVIII**
Broj / No. 8-9/2018

Nakladnik / *Publisher*
Hrvatska matica iseljenika / Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / *For Publisher*
Mijo Marić

Rukovoditeljica Odjela nakladništva / *Head of Publishing Department*
Vesna Kukavica

Glavni urednik / *Chief Editor*
Hrvoje Salopek

Koordinatorica / *Coordinator*
Ljerka Galic

Novinarka / *Journalist*
Naida Šehović

Tajnica / *Secretary*
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / *Layout & Design*
Krunoslav Vilček

Tisak / *Print*
Vjesnik, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr



Naslovnica:
Otok Baljenac
(foto: Boris Kačan)

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr



Web stranice HMI čitaju se diljem svijeta, dostupne su na tri jezika (hrvatski, engleski, španjolski) i bilježe stalan porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

- **BANERI**
- **SPONZORIRANI ČLANAK**
- **SPONZORIRANE RUBRIKE**

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

SADRŽAJ

Kolumne

11
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)

47
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)

48
Klikni – Idem doma
(Vesna Kukavica)

60
Priče iz knjige "Pod starim hrastom"
(Ivan - Ivek Milčec)

64
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić)

62
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)

66
Naši gradovi
(Zvonko Ranogajec)

68
Ljepote Hrvatske okom fotografa
(HTZ)

4 Predsjednik Vlade s Hrvatima u Berlinu

5 Ususret europskom semestru

6 Posebna upisna kvota na Sveučilištu

8 Državne potpore projektima hrvatskih manjinskih zajednica

9 Ulaganje u Slavoniju

10 Obljetnica akcije "Oluja"

12 Prikaz o knjizi "Slovenska Hrvatska"

14 Posthumno izdanje knjige pjesama don Branka Sbutege

15 Hrvatska iseljenička lirika iz SAD predstavljena u Splitu

16 Najboljoj maturantici nagrada profesora M. Soljačića

17 Matematičaru iz SAD povelja HAZU

18 U Subotici objavljen "Godišnjak za znanstvena istraživanja"

20 Jubilarne "Dužijance" u Subotici i Zagrebu

24 Buenos Aires slavi Hrvatsku

25 Sveučilišna škola hrvatskog jezika i kulture u Zagrebu

27 Mala škola hrvatskog jezika u Novom Vinodolskom

31 Turneje folklornih grupa iz iseljeništva

34 Peta revija hrvatske tradicijske nošnje u Tomislavgradu (BiH)

36 Task force u Fužinama i Cresu

38 Brojni ljetni programi Hrvatske matice iseljenika

40 160. godišnjica rođenja I. Vučetića u Hvaru

42 Prvi put održana manifestacija kulturno-vjerske baštine BiH u Zagrebu

45 Literarni natječaj u Santiago de Chile

46 Četiri nove zbirke pjesama A. Polegubića izdane u Splitu

50 Najstarija hrvatska zajednica u Italiji

52 Ljubitelj tamburaške baštine iz Pittsburga

56 Razgovor s donatorom O. Bagatinom

58 Ususret promociji autobiografske proze V. Boras Podravac

70 Osvrt na hrvatsko zajedništvo

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ***ANNUAL SUBSCRIPTION***
Običnom poštom / *regular mail:*
Hrvatska / *Croatia* 100 kn
ostale europske države /
other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / *airmail:*
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države /
other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju **Maticu** jer **Matica** je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / *Name and surname*

Adresa / *Address*

Grad / *City*

Država / *State* Pošt. broj / *Zip Code*

Tel. Fax.

E-mail

Datum / *Date*

Hrvati u Njemačkoj su poveznica između dviju prijateljskih zemalja

Njemačka je među ključnim hrvatskim vanjskotrgovinskim partnerima i jedan od najvećih ulagača u Hrvatsku u proteklih dvadeset i sedam godina



Tekst: **Uredništvo** Izvor: **Vlada RH**

Predsjednik Vlade Andrej Plenković započeo je 27. kolovoza dvodnevni radni posjet Saveznoj Republici Njemačkoj. Nakon dolaska u Berlin, predsjednik Vlade sastao se s predstavnicima hrvatske zajednice u tom gradu te pri tome istaknuo da su Hrvati u Njemačkoj poveznica između dviju prijateljskih zemalja. "Vi ste poveznica jačanja gospodarskih odnosa, stvaranja pozitivne slike o Hrvatskoj u ovoj najvećoj europskoj zemlji i svakim danom svojim doprinosom gradite te odnose", naglasio je premijer. Podsjetio je da je ovaj posjet dogovoren s kancelarkom Angelom Merkel početkom srpnja na summitu u sklopu Berlinskoga procesa u Londonu te kako se ovim susretom želi unaprijediti politički dijalog.

"Predložit ćemo 28. kolovoza na sastanku njemačkoj strani akcijski plan koji naša dva ministarstva vanjskih poslova već duže vrijeme pripremaju kako bismo formirali grupe tema kao okvir suradnje koji će još poboljšati suradnju s Njemačkom, koja je jedan od najvećih ulagača u Hrvatsku u proteklih dvadeset i sedam godina te je među ključnim vanjskotrgovinskim partnerima", rekao je predsjednik Vlade podsjetivši također da iz Njemačke u Hrvatsku u prosjeku dolazi više od dva milijuna turista po sezoni te je riječ o zemlji s kojom Hrvatska ima razgranate odnose ne samo na saveznoj razini, nego i na razini pojedinih zemalja.

Predsjednik Vlade rekao je da će tijekom susreta razmotriti stanje i na jugoistoku Europe, istaknuvši važnim pitanje migracijske politike, osobito za Njemačku. Bit će riječi i o hrvatskim nastojanjima da se priključi Schengenskom prostoru. "Mi redovito i svakim danom sve više ispunjavamo sve tehničke kriterije da se donese politička odluka o toj tješnjoj suradnji u sklopu Europske unije", ustvrdio je predsjednik Vlade.

Izvijestio je da će s kancelarkom Merkel razgovarati i o našim odnosima sa susjednim zemljama i ulozi Njemačke na tom prostoru, osobito u svjetlu Berlinskoga procesa koji daje dodatnu dinamiku gospodarskoj, prometnoj i infrastrukturnoj suradnji u jugoistočnoj Europi, a dotaknut će se i svih ključnih europskih tema prije održavanja novog ciklusa sastanaka Europskoga vijeća. "Vjerujem da će sutrašnji susret sa saveznom kancelarkom, ali i ministrom gospodarstva i energetike Peterom Altmeierom, naš susret s njemačkim gospodarstvenicima, razgovor s predstavnicima njemačkih medija u Zakladi Springer te kasnije predavanje u Zakladi Konrad Adenauer biti važan ukupni doprinos odnosima Njemačke i Hrvatske", poručio je.

HRVATSKA I NJEMAČKA

Predsjednik Vlade naglasio je da Hrvatska i Njemačka imaju savezničke odnose u sklopu NATO-a te partnerske u sklopu Europske unije, izrazivši pritom želju da ovaj posjet ugradi nove kockice u bilateralne odnose dviju zemalja. "Dijelimo iste vrijednosti i želimo pridonijeti zajedničkoj viziji europskoga projekta", rekao je predsjednik Vlade istaknuvši da su Njemačka, aktualna koalicija, a osobito kancelarka Merkel, sidro stabilnosti i motor razvoja europskoga projekta.

Uz predsjednika Vlade u radnome posjetu Njemačkoj bili su: državna tajnica u Ministarstvu unutarnjih poslova Terezija Gras, državna tajnica u Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta Nataša Mikuš Žigman, pomoćnica ministrice vanjskih i europskih poslova Zrinka Ujević te ravnatelj Agencije za investicije i konkurentnost Zdenko Lucić. ■

ENG ***During his official visit to Germany our prime minister met with representatives of Croatian groups in Berlin. Croatia and Germany are allies in the frame of NATO and partners in the European Union, and it is expected that the Plenković — Merkel meeting will inject new elements into our bilateral relations.***

U Zagrebu održana konferencija hrvatske diplomacije

Plenković: Od naših diplomata očekujem da rade na hrvatskome izvozu i otvaraju vrata stranim investitorima u Hrvatskoj

Tekst: **Uredništvo** Foto: **Vlada RH**



Konferencija veleposlanika i generalnih konzula Republike Hrvatske održana je u Zagrebu 23. i 24. kolovoza 2018. Konferenciju su otvorili predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Vlade Andrej Plenković i potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova Marija Pejčinović Burić, od kojih su naši diplomati dobili smjernice za svoj rad, ali i otvoreno razgovarali o stilovima promicanja naših vanjskopolitičkih interesa. U sklopu konferencije održano je šest tematskih panela na kojima su sudjelovali potpredsjednici Vlade i ministri, predsjednik Hrvatske gospodarske komore te ostali dužnosnici Ministarstva vanjskih i europskih poslova. Geopolitički i sigurnosni okvir te priprema za predsjedanje Republike Hrvatske Vijećem EU-a u prvoj polovini 2020. godine bile su ključne teme konferencije.

"Na konferenciji su definirani organizacijski i sadržajni aspekti priprema za hrvatsko predsjedanje Vijećem Europske Unije, a oba su ta aspekta jednako važna za cjelokupnu službu vanjskih poslova, kako u domovini, tako i u diplomatskim predstavništvima u inozemstvu. Otvara nam se prilika za našu snažniju vanjskopolitičku afirmaciju, kao i gospodarsku te kulturnu promociju", istaknula je ministrica.

U povodu zagrebačke Konferencije veleposlanika i generalnih konzula Hrvatske, predsjednik Vlade Andrej Plenković i potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova Marija Pejčinović Burić organizirali su primanje za sudionike Konferencije u Banskim dvorima. Na primanju su bili prisutni ministri u Vladi, kao i predstavnici diplomatskoga zbora u Hrvatskoj. Pozdravivši sve nazočne, predsjednik Vlade Plenković zahvalio je svima koji su organizacijom i sudjelovanjem u radu konferencije pridonijeli njezinoj sadržajnosti te podsjetio kako se otvoreno razgovaralo o poticajnim temama preobrazbi međunarodnih odnosa. "Hvala vam što angažirano zastupate državnu politiku, te promovirate sve vrijednosti moderne Hrvatske među kojima su vrijednosti slobode, demokracije, zaštite ljudskih i manjinskih prava, te izgradnja tolerantnog i uključivog društva s jasnom europskom orijentacijom'", rekao je premijer obraćajući se našim diplomatima. Istaknuo je da Hrvatska želi biti zemlja privlačna za strana ulaganja, država koja radi kontinuirano na fiskalnoj konsolidaciji, na provođenju strukturnih reformi, a koja s druge strane poštuje svoje međunarodne obveze, razvijajući dobrosusjedske odnose u cilju mirољubiv načina rješavanja svih otvorenih pitanja. "To su temeljna načela kojima se vodi hrvatska vanjska politika, kojima nastojimo ojačati europski projekt. Dio smo onih vlada koje vjeruju da u ovako mijenjajućim globalnim okolnostima moramo dati potporu jačanju Europe i njezine uloge u globalnome svijetu", dodao je Plenković.

"Od hrvatskih diplomata očekujem da pomognu dovesti naše kompanije u svoje zemlje primateljice, da radite na izvozu i konkurentnosti, ali i da otvarate vrata stranim investitorima u Hrvatskoj", zaključio je predsjednik Vlade. ■

ENG ***A conference of Croatia's ambassadors and general consuls was staged in Zagreb on the 23rd and 24th of August. The whole of the national administration involved in shaping the objectives and strategy of our foreign policy was on hand, led by the president, prime minister and foreign and European minister Marija Pejčinović Burić. The meeting of our diplomats laid out guidelines and discussed the promotion of our foreign policy interests.***

Potomci hrvatskih iseljenika stižu na studij u Zagreb

Mladi iz dijaspore studirat će u matičnoj domovini od ove akademske godine u većem broju humanističke i društvene znanosti zahvaljujući učinkovitoj provedbi Strategije o suradnji Lijepe Naše s Hrvatima izvan domovine

Tekst: **Uredništvo**


Ivan Meštrović: Povijest Hrvata, ispred zgrade Sveučilišta u Zagrebu

Senat Sveučilišta u Zagrebu odobrio je posebnu upisnu kvotu, 217 mjesta, u akademskoj godini 2018./2019. za pripadnike hrvatske manjine i iseljeništva, potvrdio je ovih dana Središnji državni ured za Hrvate izvan RH. Ta se kvota odnosi na studente, pripadnike hrvatske manjine u 12 europskih država (Austriji, Srbiji, Sloveniji, Slovačkoj, Rumunjskoj, Makedoniji, Mađarskoj, Italiji, Crnoj Gori, Češkoj, Kosovu i Bugarskoj) i na iseljene Hrvate u prekomorskim i europskim državama i njihove potomke. Prema tablici objavljenoj na mrežnim stranicama Sveučilišta, od 217 mjesta najviše ih se odnosi na humanističke (75) i društvene znanosti (60), zatim na tehničke (54), biotehničke (19) te prirodne znanosti (3). Za biomedicinu i zdravstvo odobrena su četiri mjesta, a za umjetnička područja dva. U tim su kvotama upisani samo studenti koji su ispunili definirane uvjete upisa i prvi put upisuju prvu godinu studija, precizira Sveučilište koje je sa Središnjim uredom potpisalo proljetos Sporazum o suradnji koji omogućuje poticanje donošenja upisnih kvota za Hrvate izvan RH s ciljem njihova boljeg upoznavanja matične akademske zajednice, ali i povratka našega podmlatka u RH. Potpisivanje tog sporazuma uslijedilo je nakon III. plenarne sjednice Vladina Savjeta za Hrvate izvan RH održane lani


Internetsko učenje jezika

Stipendije za internetsko učenje hrvatskoga jezika

Na temelju provedenoga Javnog poziva za dodjelu stipendija za internetsko učenje hrvatskoga jezika u akademskoj godini 2018./2019., Središnji državni ured za Hrvate izvan RH dodjeljuje deset stipendija. Stipendija uključuje trošak internetskoga tečaja hrvatskoga jezika (sredstva se isplaćuju organizatoru tečaja). Konačna bodovna lista i Odluka o dodjeli stipendija za internetsko učenje hrvatskoga jezika u akademskoj godini 2018./2019. bit će objavljena nakon okončanja postupka prigovora do kraja rujna.

Višemilijunsko investiranje u projekte bosansko-hercegovačkih Hrvata

Za financiranje kulturnih, obrazovnih i znanstvenih projekata od interesa za hrvatski narod u Bosni i Hercegovini 24 milijuna kuna

Vlada Republike Hrvatske donijela je na 108. sjednici održanoj 26. srpnja 2018. godine Odluku o raspodjeli sredstava za financiranje kulturnih, obrazovnih, znanstvenih, zdravstvenih i ostalih programa i projekata od interesa za hrvatski narod u Bosni i Hercegovini za 2018. godinu. U proračunu Središnjega državnog ureda osiguran je dosad najveći iznos za ovu namjenu - 24 milijuna kuna. Financijska sredstva raspodijeljena su za 105 programa i projekata i to za područje kulture u iznosu od 5.420.000 kuna za 31 projekt, za područje obrazovanja i znanosti 6.060.000 kuna za 23 projekta, za područje zdravstva 5.210.000 kuna za 16 projekata i za ostala područja u iznosu od 7.310.000 kuna za 35 projekata. Dok smo završavali ovaj svezak *Matice*, stigla je vijest da će svečanost potpisivanja ugovora vezanih uz ove projekte biti održana 31. kolovoza u Vitezu (BiH) – o čemu ćemo izvijestiti u idućem broju.

Na sjednici je donesen i Zaključak o podupiranju Projekta izgradnje "Spomenika žrtvama komunizma - Kanada, zemlja utočišta" u Ottawi, za čiju realizaciju su sredstva u iznosu od 125.000 kuna



Sjednica Vlade RH

osigurana u Državnome proračunu RH, a sve potrebne radnje u sklopu svog djelokruga provest će Središnji državni ured za Hrvate izvan RH. Podupiranjem ovog projekta RH pokazuje jasno stajalište prema nasljeđu totalitarnih režima.



Otkriven spomenik prvome hrvatskom predsjedniku Tuđmanu u Tomislavgradu

U Tomislavgradu je otkriven spomenik prvome hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu 10. kolovoza na čijoj je prigodnoj svečanosti sudjelovala i Ivana Perkušić, zamjenica državnoga tajnika. Ona se prisutnima obratila i kao izaslanica predsjednika Vlade RH. U svom obraćanju nazočnima naglasila je kako je naš prvi hrvatski predsjednik najzaslužniji za stvaranje moderne hrvatske države i trajno će ostati simbol hrvatske slobode i zajedništva hrvatskoga naroda. Zahvalila je inicijatorima podizanja spomenika i poručila okupljenima: "Svima nama danas, prisjećajući se i odajući počast našim poginulim hrvatskim braniteljima, odgovornost i obveza je slijediti državničko vizionarstvo dr. Franje Tuđmana, za budućnost i boljitak hrvatskoga naroda, i u RH i u BiH." Spomenik su otkrili prof. dr. Miroslav Tuđman, u ime obitelji Tuđman, i časna sestra Matija Pačar, kći poginuloga branitelja Ivana Pačara, u ime obitelji poginulih hrvatskih branitelja, a skupu su nazočili i obratili se mnogobrojni gosti iz političkoga života Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

u Vukovaru - kada je i evaluirana višestruka korist od ove strateške odluke koja se odnosi na mlađe naraštaje hrvatskih korijena iz inozemstva radi njihova upisa na hrvatska sveučilišta.

- Nedvojbeno, iseljeničko civilizacijsko iskustvo značajno je obilježje koje veze s Hrvatima izvan domovine čini tako važnima. Malo je naroda koji se mogu pohvaliti da se njihovi pripadnici uspijevaju ne samo održati, nego i napredovati u tako različitim akademskim, političkim, kulturnim, gospodarskim i klimatskim sredinama. Pri donošenju odluka mladih od životnoga, strateškoga značenja izbor studija u matičnoj kulturi može znatno bolje pozicionirati suvremeno hrvatsko zajedništvo kako unutar njihova obiteljskog kruga, tako i unutar domicilnih višekulturnih sredina diljem svijeta – potičući ih na obostranu korisnu mobilnost, ističe državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas. ■

ENG ***The University of Zagreb has approved a special enrolment quota of 217 spots for people from the diaspora communities. Croatian Government has approved funds for 2018 to finance 105 projects of interest to the Croatians of Bosnia-Herzegovina in the record amount of 24 million kuna.***

Državne potpore RH projektima hrvatskih manjinskih zajednica iz 12 europskih zemalja

Iznimno aktivna hrvatska zajednica u Mađarskoj prijavila je čak 67 projekata, dobivši od RH ukupno 470.000 kuna materijalne potpore za svoje inovativne programe i projekte

Tekst: **Bernadeta Blažetin – Hrvatski glasnik (MCC)**

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je Javni natječaj za prijavu programa i projekata udruga, ustanova i organizacija hrvatske nacionalne manjine izvan Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2018. godinu. Na natječaj su se mogli prijaviti udruge, ustanove, organizacije čija se djelatnost veže uz manjinske zajednice izvan Republike Hrvatske, a sredstva na temelju prijavljenih uspješnih projekata ovih dana će stići u 12 europskih zemalja: u Austriju (470.000 kn), Bugarsku (50.000 kn), Crnu Goru (330.000 kn), Češku Republiku (90.000 kn), Talijansku Republiku (410.000 kn), Republiku Kosovo (280.000 kn), Republiku Makedoniju (290.000 kn), Rumunjsku (290.000 kn), Slovačku Republiku (250.000 kn), Republiku Sloveniju (470.000 kn), Republiku Srbiju (1.100.000 kn). Hrvatska zajednica u Mađarskoj ove godine bila je vrlo aktivna, prijavila je 67 uspješnih projekata i tako uspjela dobiti ukupno 470.000 kuna materijalne potpore za svoje programe i projekte.



INOVATIVNI PROJEKTI

Najveću potporu dobila je Hrvatska državna samouprava za Državni kamp hrvatskoga jezika i kulture,zatim Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj za XIV. međunarodni kroatistički skup i Međunarodni okrugli stol Urbani Šokci 13. te Kulturno-umjetničko društvo Tanac za Dječji kamp hrvatskih narodnih plesova.

Hrvatska državna samouprava – II. dani hrvatskog školstva (10.000 kn), Nonprofitni d. o. o. Croatica – Božićni koncert, Medijski centar Croatica – Razvoj Hrvatskoga glasnika, HOŠIG – 25 godina HOŠIG-a, Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod "Stipan Blažetin" – Puhački kamp 2018. Hrvatsko-mađarska dvojezična škola u Petrovom Selu – Opet zajedno, Društvo Hrvati-Horvátok – Tiskanje i predstavljanje knjige Igora Šipića I-II, Nakit na tradicionalan način, Čakavska katedra Šopron – Izložba "Priziv na devet" Priprema tiskanja knjige Igora Šipića I-II, Matica Hrvatska Šopron – Glagoljica i Zadar, Stazama Filipa Kaušića, Centar KUME Etnomemorijalni i informacijski centar gradišćanskih Hrvata – Dani Domovinskog rata u Gradišću, Glas Gradišća, Koljnofsko Hrvatsko društvo – Suradnja s prijateljskim mjestima u Hrvatskoj, Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskoga prijateljstva. ■

ENG ***Taxpayer aid for projects in our indigenous Croatian minority communities in twelve European countries were awarded this summer by the government. The agile Croatian community in Hungary applied for 67 projects and has been given a total of 470 thousand kuna in for its innovative projects.***

Tekst: **Hina**

Predsjednik Vlade Andrej Plenković vodio je u Vinkovcima 5. sjednicom Savjeta za Slavoniju, Baranju i Srijem nakon koje su potpisani 1,3 milijarde kuna vrijedni ugovori za 130 projekata na području svih pet slavonskih županija u okviru *Projekta Slavonija*. U svojem je uvodnom obraćanju sredinom ljeta, točnije 20. srpnja 2018., predsjednik Vlade naveo da je u okviru *Projekta Slavonija* vrijednog otprilike 2,5 milijarde eura odnosno 19 milijardi kuna do danas ugovoreno 6,8 milijardi kuna.

Podsjetio je na to da je ova Vlada izdvojila već 4,5 milijarde kuna za različite programe zapošljavanja žena i mladih, te osoba koje su teže zapošljive, dugo izvan tržišta rada ili starije dobi.

"Sve su te skupine dobile šansu da nađu posao i zarade svoj kruh. Niz je infrastrukturnih projekata od nadogradnje i elektrifikacije željezničke pruge, cestovne infrastrukture u Vinkovcima, obilaznice, brojnih projekata u domeni okoliša, energetike, komunalnoga gospodarstva, koji se potpisuju, ili su u tijeku ili se planiraju", naveo je predsjednik Vlade, dodajući da je Vlada vrlo ambiciozno krenula s aktiviranjem i stavljanjem u funkciju državne imovine, sve u okviru brojnih aktivnosti koje Vlada poduzima prema Slavoniji.

"Važna komponenta je i turizam. Želimo da se upravo u Slavoniji ojača kontinentalni turizam.", napomenuo je.

Najavio je da će početkom jeseni na sjednici Vlade biti nekoliko zakonskih prijedloga: Zakon o potpomognutim područjima, brdsko-planinskim područjima, Zakon o otocima, Zakon o stambenom zbrinjavanju u potpomognutim područjima.

"S Europskom komisijom traju završne konzultacije u vezi sa Zakonom o Gradu Vukovaru, dakle, jedan paket zakona koji se nadograđuju na sve ono što već sada radimo u segmentu regionalnoga razvoja i daljnje decentralizacije", naglasio je.

Podsjetio je da je Vlada zakonskim aktima i poreznom reformom ostavila

Najveće ulaganje u Slavoniji u posljednjih 15 godina

U okviru Vladina *Projekta Slavonija* vrijednog 19 milijardi kuna ugovorena gotovo polovina ukupnog iznosa



Vladin Savjet za Slavoniju

više prihoda jedinicama lokalne i područne samouprave. "To su vrlo pozitivni iskoraci koji će omogućiti kvalitetnije funkcioniranje, ali i bolju pripremu razvojnih projekata", kazao je.

Najavio je da se sljedeći sastanak Savjeta planira u Osječko-baranjskoj županiji, kada bi Hrvatsku trebala posjetiti i povjerenica Europske komisije za regionalni razvoj Corina Crețu.

STO UGOVORA

"Naša je namjera da povjerenica dođe na sastanak Savjeta i da tu sinergiju i prepoznatljivost Projekta Slavonija vidimo i od onih koji su na razini Europske unije nadležni za politiku regionalnog razvoja", napomenuo je predsjednik Vlade.

Potpredsjednik Vlade i ministar poljoprivrede Tomislav Tolušić te ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Gabrijela Žalac sa županijama su potpisali Razvojni sporazum za područje Slavonije, Baranje i Srijema. Sporazumom se osiguravaju sredstva za provedbu 29 strateških razvojnih projekata ukupne vrijednosti od 700 milijuna kuna te dodatnih 50 milijuna kuna za pripremu dokumentacije. Ministrica Žalac sa Svjetskom je bankom potpisala tzv. RAS *Sporazum Slavonija, Baranja i Srijem* za pružanje savjetodavnih usluga slavonskim županijama radi povećanja učinkovitosti korištenja europskih fondova u trenutnoj financijskoj perspektivi (2014.–2020.) s pripremom za sljedeću financijsku perspektivu odnosno sedmogodišnji europski proračun.

Ministrica za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Nada Murganić tijekom sjednice je predstavila mjere demografske revitalizacije i socijalne politike, a ministrica kulture dr. sc. Nina Obuljen Koržinek predstavila je mogućnosti financiranja kulturnih projekata, aktivnosti i manifestacija.

Po završetku Savjeta, potpisano je više od sto ugovora za projekte energetske obnove, komunalnu infrastrukturu, kulturnu i prirodnu baštinu, zaštitu okoliša, jačanje ruralnog poduzetništva i zapošljavanja te novih ulaganja u dječje vrtiće. ■

ENG ***On 20 July, as part of the national administration's efforts to reinvigorate northeast Croatia, Government and its Advisory Board on Slavonia, Baranja and Srijem, signed off on contracts worth 1.3 billion kuna for 130 projects in all five of the counties in the area.***

Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja te obljetnica vojno-redarstvene operacije "Oluja"



HRVATSKA - Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja te 23. obljetnica vojno-redarstvene operacije *Oluja* obilježeni su dostojanstveno 5. kolovoza diljem RH kao i u Kninu, gradu na čijoj se Tvrđavi prije 23 godine ponosno zavijorila hrvatska zastava označivši pobjedu Hrvatske vojske u dotad najopsežnijoj vojnoj operaciji oslobađanja domovine. Svečanosti u Kninu nazočili su državni i vojni dužnosnici, među kojima su bili predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OS RH Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Vlade RH Andrej Plenković, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, ministar obrane Damir Krstičević, ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov, izaslanstva Države Izrael i SAD-a, član predsjedništva BiH Dragan Čović, brojni saborski zastupnici i ostali uzvanici, uključivši niz sudionika te časne operacije.

Nakon prijavka koji je predsjednici RH predao Siniša Jurković te svečanog pregleda ratnih zastava postrojbi Hrvatske vojske, u sjećanje i zahvalu svim poginulim braniteljima kod spomenika hrvatske pobjede *"Oluja 95"* na kninskom Trgu Ante Starčevića zajednički vijenac položili su ondje, među ostalim, predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OSRH, te predsjednici Sabora i Vlade RH. Vojni biskup mons. Jure Bogdan, nakon te državne svečanosti, predvodio je molitvu za poginule branitelje. Cjelodnevnoj narodnoj proslavi u Kninu odazvao se velik broj građana, ali i iseljenika koji su ovoga ljeta boravili u domovini.

Visoka odlikovanja generalima Markaču i Gotovini

KNIN - Predsjednica Republike i vrhovna zapovjednica Oružanih snaga RH Kolinda Grabar-Kitarović uručila je uoči 5. kolovoza 2018. generalima Markaču i Gotovini visoko odlikovanje *Velereda Kralja Petra Krešimira IV. s lentom* i *Danicom,* kojim ih je odlikovala za izniman doprinos neovisnosti i cjelovitosti Hrvatske, doprinos u stvaranju ratne strategije i vojne doktrine u obrambenom Domovinskom ratu te za zasluge i uspjehe u izgradnji i zapovijedanju postrojbama Oružanih snaga RH. "Ovo odlikovanje priznanje je i za vaš posebni doprinos i osobnu žrtvu koju ste dali braneći i boreći se za istinu o Domovinskom ratu pred Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu. Odlikujući vas dvojicu, mislim na sve vaše suborce, kojima ste zapovijedali i s kojima ste izvojevali sve hrvatske pobjede u Domovinskom ratu, posebice one koji su svoje živote ugradili u temelje slobode i neovisnosti moderne Republike Hrvatske", zaključila je hrvatska Predsjednica. Govoreći o vojno-redarstvenoj operaciji "Oluja", Predsjednica je dodala kako "Njezina politička i vojna važnost je veća što je postignuta u skladu s najvišim etičkim i civilizacijskim standardima, pa i višim od toga", prisjetivši se u svom obraćanju njezina glavnog stratega prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana.



Digitalna transformacija hrvatskoga turizma

Uoči *Svjetskoga dana turizma* posvećenoga novim tehnologijama, Vlada RH najavila je daljnju digitalizaciju turističkoga sektora koji hrvatskome BDP-u pridonosi s 20 posto



Piše: **Vesna Kukavica**

Svjetski dan turizma, koji se svake godine obilježava 27. rujna u organizaciji *The World Tourism Organization* (UNWTO), ove godine posvećen je temi *Turizam i digitalna transformacija* kojom se želi osvijestiti važnost novih tehnologija u razvoju turizma kružne ekonomije 21. stoljeća. Svijet se danas može u svakom trenutku vidjeti na dlanu. Suvremeni turisti traže nove doživljaje, Internet je postao platforma za odabir odredišta, pretraživanja ponuda i dijeljenja iskustava dok su istodobno inovacije i digitalizacija postali sastavni dio poslovanja svakoga turističkog sustava, od gigantskih transkontinentalnih hotelskih lanaca do malih iznajmljivača apartmana za pokriće kućnoga proračuna poput kanadskoga Hrvata rođenog na Krapnju, umirovljenika Roka Tanfare, koji sa suprugom Mirom ljeta provodi u domovini. Kako na globalnoj razini turizam ostvaruje oko 10 posto svjetskoga BDP-a, ali i zaposlenosti, taj ga makroekonomski pokazatelj čini važnim faktorom u postizanju ciljeva održivoga razvoja prema *Agendi 2030* UNWTO-a. Uoči *Svjetskoga dana turizma*, čija će se središnja svečanost održati u susjednoj europskoj turističkoj meki Budimpešti, hrvatski ministar turizma Gari Cappelli najavio je daljnju digitalnu transformaciju našega turističkog sektora, koja već danas prikazuje u virtualnom okružju gotovo svaki kutak Hrvatske, vidljiv na zaslonu vašega pametnog telefona ma gdje živjeli u dijaspori. Usto, naši iseljenici i povratnici najveći su ulagači posljednjeg desetljeća u domovinske smještajne kapacitete, među kojima dominiraju vile i moderni obiteljski hoteli od Jadrana do Drave, od Istre do Slavonije i Baranje.

Čileanac bračkih korijena Davor Lederer Lukšić tako si je višemilijunskim investicijama na Jadranu osigurao titulu kralja hrvatskog hotelijerstva. Lukšići sada u domovini svojih predaka posjeduju oko 45.000 kreveta, 29 hotela, 21 vilu te više kampova i prihode od gotovo 1,5 milijarde kuna. Zanimljivo, na drugo mjesto Lukšićevi su istisnuli austrijske ulagače Valamar s 42.000 kreveta u vlasništvu grofa G. Eltza, G. Wurmboecka i F. Lanschuetzera, dok treću poziciju zadržava i dalje Maistra, dio Adris grupe. Ove tri hotelske grupacije, procjenjuje se, upravljaju s više od 50 posto ukupnih hrvatskih kapaciteta. S druge strane, sve su brojniji mali ulagači povratničke provenijencije poput Marijana Dužića, useljenika iz Amerike, koji u Supetru na Braču razvija magičan obiteljski hotelski kompleks. Njujoršku adresu zadarskom odavno su zamijenili uspješni hotelijeri Milan Miletić i njegova kći Jennifer. U Jastrebarskom je nedavno izgrađen Hotel *Princess*, investicija od deset milijuna eura koju je u svoj rodni grad uložio Drago Vučković, građevinski poduzetnik iz Kanade. Hotelčić *Time* u Velikoj Gorici privatna je investicija brata i sestre Maričić, povratnika iz Njemačke. Iz Švicarske dva blizanca hrvatskog podrijetla Frenk i Džek Đorđić investiraju u obnovu zapuštenoga varaždinskog bisera arhitekture Vile *Oršić*. Nedvojbeno, naši povratnici pokazuju se inovativnim ulagačima u male smještajne objekte koji sadržajno diferenciraju i proizvodno tematiziraju turističku ponudu Hrvatske, koja je u toj niši dimenzionirana na oko 7.500 smještajnih jedinica.

Hrvatska je danas, može se zaključiti, prepoznata kao jedan od lidera u turističkoj industriji svijeta pa svojim znanjem nameće trendove u globalnim okvirima. Hrvatski turistički informacijski sustav *eVisitor* osvojio je treće mjesto i nagradu Svjetske turističke organizacije (UNWTO) za inovativnost u istraživanju i digitalnoj tehnologiji. Riječ je o nagradi primljenoj ove godine u Madridu u sklopu *La Feria Internacional de Turismo*, najvećega međunarodnoga turističkog sajma u Španjolskoj. Sustav *eVisitor* u Hrvatskoj u punoj je primjeni već dvije godine kao jedinstveno i središnje mjesto prijave i odjave turista, odnosno za obračun i kontrolu naplate boravišne pristojbe. Dostupan je na sedam jezika. Omogućava i praćenje turističkoga prometa u gotovo realnom vremenu. Ovim integriranim sustavom moguće je pratiti turističke tijekove po različitim parametrima, čime se dobiva vrlo detaljan uvid u različite strukture turističkoga prometa. Platforma *eVisitor* umrežava oko 300 hrvatskih turističkih zajednica, 60.000 pružatelja usluga smještaja, Hrvatsku turističku zajednicu i njezina mnogobrojna predstavništva u svijetu, kao i Ministarstvo turizma, Ministarstvo uprave, Ministarstvo unutarnjih poslova, Carinsku upravu i inspekcije, Državni zavod za statistiku te ostale zainteresirane partnere iz turističkoga sektora. Hrvatska od turizma ostvaruje gotovo 20 posto BDP-a, a samo od stranih gostiju lani su prihodi iznosili 9,5 milijardi eura – što će prema svemu sudeći nadmašiti tekuća sezona. Projekt *Hrvatski digitalni turizam: e-turizam*, vrijedan četrdeset milijuna kuna, prema najavi našega ministra bit će predstavljen na svjetskoj svečanosti UNWTO-a u Budimpešti jer mu je svrha daljnje digitalno povezivanje svih spomenutih dionika u turizmu bez obzira na to s koje točke globusa posluju u Lijepoj Našoj. Svi sudionici iz dijaspore na Matičinim ljetnim projektima na poseban način obogaćuju turističku ponudu naše domovine. ■

ENG ***On September 27th the UNWTO celebrates World Tourism Day, dedicated to new technologies. Croatia's Government has unveiled its plans for the digital transformation of local tourism, accounting for 20% of our GDP. Tourism covers 10% of GDP and employment and is a key element in the achievement of Agenda 2030 goals.***

Slovenska Hrvatska

Ugledni slovenski povjesničar Boris Golec napisao je sjajnu knjigu ”Nedovršena kroatizacija dijelova istočne Slovenije između 16. i 19. st.”, čije je hrvatsko izdanje nedavno objavila izdavačka kuća Meridijani iz Koprivnice



Boris Golec

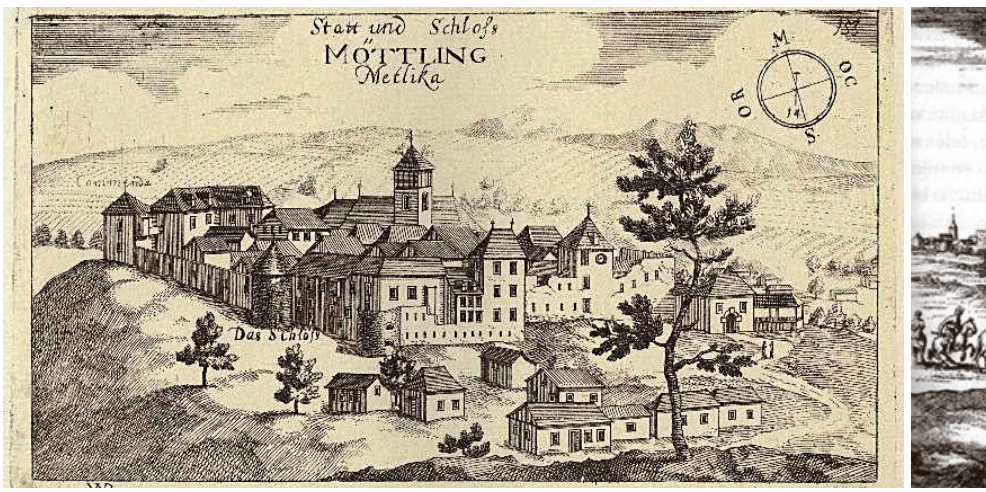
Tekst i foto: **Marin Knezović**

U središtu Hrvatske bratske zajednice, najveće organizacije američkih Hrvata, na Delaney Driveu u Pittsburghu nalazi se veliki vitraž, pregrada od obojenoga stakla na kojoj je prikazan grb Hrvatske bratske zajednice okružen grbovima mjesta iz kojih članstvo Zajednice vuče svoje podrijetlo. Tu su tako amblemi Ogulina, Komiže, Bakra, Karlovca itd. Izbor grbova je manje-više očekivan, no neupućenoga promatrača mogu i zbuniti. Primjerice, što tu radi grb jednoga mjesta iz Slovenije, točnije Metlike? Hrvati u Metlici? Dobrom poznavatelju hrvatske povijesti to nije osobito iznenađenje, no ipak je riječ o temi koja je slabo obrađena u znanstvenoj literaturi. Kada jedan od vođa velike Seljačke bune 1573. Ilija Gregorič na sudskom procesu, koji se vodio protiv njega zbog sudjelovanja u buni, za sebe tvrdi kako se rodio u Metlici u Hrvatskoj, što to zapravo znači? Odgovor na to nastoji dati slovenski povjesničar Boris Golec svojom knjigom ”Nedovršena kroatizacija dijelova istočne Slovenije između 16. i 19. st.” (Nedokonačana kroatizacija delov vzhodne Slovenije med 16. in 19. stoletjem). Knjiga je izašla na slovenskome 2012. Hrvatski prijevod Golecove knjige ove godine (2018.) učinila je dostupnom izdavačka kuća Meridijani iz Koprivnice.

Pojavu hrvatskoga identiteta na dijelovima današnjega slovenskog područja autor veže uz naseljavanje stanovništva iz područja srednjovjekovne Hrvatske, plemiće i velikaše koji su posjedovali vlastelinstva na području Slovenije.

STOLJETNA HRVATSKA PRISUTNOST

Boris Golec je ugledni slovenski povjesničar koji se ponajprije bavi poviješću gradova i trgovišta u slovenskim zemljama, pitanjima kulturne povijesti, kao i izdavanjem arhivskih izvora. Svoju knjigu o ”kroatizaciji” dijelova Slovenije podijelio je prema područjima gdje se hrvatsko ime kao oznaka identiteta i jezika pojavljuje od 16. do početka 19. st. Tako se posebno bavi ”hrvatstvom” Bele Krajine, Kostela, Prekomurja i Prlekije (juga Štajerske).



Valvasorova grafika Metlike 1679.



Hrvatski identitet u Sloveniji nije jednostavan. Zanimljiv je slučaj Bele Krajine tj. "kranjske Hrvatske", kako je nazvana u dijelu dokumenata iz ranoga novog vijeka. U 17. st. njezin je hrvatski karakter suvremenicima bio nedvojben. Tu postoje uredi koji izdaju dokumente na hrvatskome jeziku, crkve s glagoljskim natpisima, a feudalni su gospodari hrvatskog podrijetla poput Frankopana, Lenkovića...

Golec pojavu hrvatskoga imena u navedenim područjima veže uz pomicanje hrvatskoga imena od juga prema sjeveru što je, pak, povezano s turskim prodorima i s njima povezanim kretanjem stanovništva. Ta je pojava u povijesnoj znanosti dobro proučena kada je riječ o današnjoj sjevernoj Hrvatskoj (nekadašnjoj sjeverozapadnoj Slavoniji), no da je ona imala svoj odraz i na području današnje Slovenije malo je poznato. Pojavu hrvatskoga identiteta na dijelovima današnjega slovenskog područja autor veže uz naseljavanje stanovništva iz područja srednjovjekovne Hrvatske, hrvatske plemiće i velikaše koji su posjedovali velika vlastelinstva na području današnje Slovenije, utjecaj hrvatske kulture, hrvatskih obrazovnih institucija, a posebno ustanova Katoličke crkve s teritorija današnje Hrvatske (Zagrebačke biskupije). Na tim osnovama u razdoblju do 16. do 19. st. postojao je razvijeni hrvatski identitet koji je prihvaćala kako društvena elita tako i široki slojevi stanovništva na dijelovima današnje Slovenije.

BELA KRAJINA

Posebno je zanimljiv slučaj Bele Krajine tj. "kranjske Hrvatske", kako je nazvana u dijelu dokumenata iz razdoblja ranoga novog vijeka. U 17. st. njezin je hrvatski karakter suvremenicima bio nedvojben. Tu postoje uredi koji izdaju dokumente na hrvatskome jeziku, crkve s glagoljskim natpisima, a feudalni su gospodari hrvatskog podrijetla (Frankopani, Lenkovići itd.). Hrvatski identitet u dijelovima Slovenije nije jednostavan. Ne pojavljuje se posvuda u isto vrijeme niti poprima jednake oblike. Razlozi zašto je netko na ovaj ili onaj način "Hrvat" vrlo su različiti. Knjiga tako daje uvid u mehanizme koji omogućavaju oblikovanje identiteta neke skupine. Problem se pojavljuje kada autor pokušava objasniti zašto je hrvatski identitet u dijelovima Slovenije nestao. Sam Golec ističe kako je hrvatski identitet nekih područja u Sloveniji u 17. st. bio jače izražen nego što je to bio slučaj u pojedinim dijelovima današnje Hrvatske. Pa zašto ga onda više nema? Golec to povezuje s jačanjem centralizirane, apsolutističke države u austrijskome dijelu Habsburške monarhije koja kroji identitet prema svojim mjerilima i stvaranjem kulturnih i obrazovnih institucija na samome slovenskom području koje zatim istiskuju utjecaj onih iz Hrvatske. To je objašnjenje prilično "tanko", čega je i autor djelomično svjestan, pa "nestanak" Hrvata u Sloveniji traži nova, detaljnija istraživanja.



Kranjski Hrvati

IZAZOVI KULTURNIH DODIRA

Knjiga "Nedovršena kroatizacija dijelova istočne Slovenije između 16. i 19. st." bitna je za sve one koji se bave hrvatsko-slovenskim odnosima, ali i problemom oblikovanja identiteta općenito. "Nastanak" i "nestanak" jedne hrvatske skupine poučan je za sve manjinske grupe u Hrvatskoj i okolnim zemljama. Konačno, Golecova knjiga upućuje na bjelodanu činjenicu kako je hrvatski identitet, u ovom ili onom obliku, stoljećima prisutan na području Slovenije i ne može se svesti na doseljenike koji su se tu našli zbog potreba slovenske "šrafciger industrije" u doba socijalističke Jugoslavije. Tragovi hrvatskoga identiteta, u područjima kojima se bavi Golec, mogli su se naći do polovice 20. st. i tamošnje stanovništvo osjeća se na neki način posebnim i vezanim uz stanovnike Hrvatske sve do danas. Golecova knjiga je i poziv hrvatskim stručnjacima da se pozabave pojavom "slovenske Hrvatske". Bliskost pojedinih područja Slovenije i Hrvatske u Hrvatskoj je potvrđivala samo hrvatska etnologija i folkloristika, uključujući tradicijsku kulturu stanovništva Bele Krajine, zbog obilja srodnih elemenata. Isticanjem "hrvatstva" u dijelovima Slovenije Golec u okolnostima nesređenih pograničnih odnosa između Hrvatske i Slovenije iskazuje i dozu stručne hrabrosti. Isto tako pokazuje kako su povijesti Hrvata i Slovenaca isprepletene različitim i iznenađujućim vezama koje nitko neće moći do kraja rasplesti. Sve bi to odgovorni činitelji koji se bave hrvatsko-slovenskim odnosima morali imati na umu. ■

ENG ***Eminent Slovenian historian Boris Golec has penned the excellent The Unfinished Croatification of Parts of Eastern Slovenia Between the Sixteenth and Nineteenth Centuries, with a Croatian language translation printed this year by publisher Meridijani of Koprivnica.***

Nezaboravna erudicija don Branka Sbutege

Knjiga "Križni put i druge pjesme" predstavlja treće u nizu Sbuteginih bibliofilskih postumnih izdanja, koja u troknjižju ujedinjuju izniman literarni svijet toga modernoga narodnog tribuna i erudita iz Boke kotorske



Gospa od Škrpjela u Bokokotorskom zaljevu



Naslovnica zbirke pjesama don Branka Sbutege

Tekst i foto: **Hina**

Bibliofilsko izdanje "Križni put i druge pjesme" naziv je knjige pjesama don Branka Sbutege (1952. – 2006.) koja je 12. kolovoza 2018. promovirana u Kotoru u crkvi Rođenja Marijina na Prčanju 12. kolovoza 2018. Riječ je o do sada neobjavljenim pjesmama koje je priredio don Brankov brat dr. Antun Sbutega, povjesničar, diplomat i admiral Bokeljske mornarice u nakladništvu KotorArta – *Don Brankovih dana muzike*. "Branko je ostavio sve svoje pjesme u rukopisu, a poslije njegove smrti ja sam ih skupio i priredio prvu zbirku od 60 pjesama koju je, pod nazivom 'Sebedarje', objavio KotorArt 2007. godine. Tada sam izabrao pjesme koje su bile najrazumljivije jer su one pisane na raznim papirima i papirićima, Brankovim teško razumljivim rukopisom, često križane pa dopisivane, neke od njih imaju više verzija tako da ih je bilo vrlo teško razumjeti i rekonstruirati. Najveći broj pjesama, onih koje je bilo teže pročitati, ostavio sam tada za neko drugo izdanje. Prošlo je 11 godina od izdavanja 'Serbedarja' i evo sam uspio prirediti za tisak još 95 pjesama. Zbirku sam nazvao 'Križni put i druge pjesme'. Branko je napisao sonetni vijenac po toj pjesmi", rekao je Anton Sbutega. Direktor KotorArta i *Don Brankovih dana muzike* Ratimir Martinović rekao je da knjiga "Križni put i druge pjesme" predstavlja treće u nizu izdanje KotorArta - Don Brankovih dana muzike, nakon prve knjige pjesama don Branka Sbutege "Sebedarje" i dr. Antuna Sbutege "Blažena Ozana".

Istaknuti intelektualac don Branko Sbutega bio je župnik crkve svetog Eustahija u Dobroti. Rođen je 8. travnja 1952. godine u Kotoru gdje je završio osnovnu školu, gimnaziju i muzičku školu. Najprije je studirao medicinu u Beogradu, a nakon toga filozofiju u Beču i teologiju u Zagrebu i Rimu. Za svećenika je zaređen 15. srpnja 1979. godine na otoku Gospi od Škrpjela.

Nakon potresa 1979. radio je na obnovi sakralnog i kulturnog patrimonija Kotorske biskupije. Početkom devedesetih godina osnovao je Centar za pomoć izbjeglicama s prostora bivše Jugoslavije u talijanskoj Padovi. Nakon povratka u Kotor, 1996. godine nastavio je s humanitarnim radom u Caritasu Kotorske biskupije. Kao erudit, poliglot i ljubitelj umjetnosti dao je veliki doprinos kulturi. Organizirao je i podržavao mnogobrojne lokalne i međunarodne kulturne manifestacije i inicijative, među kojima je i Grupa književnika 99, osnovao je muzički festival Kotor Art i

Don Branka Sbutegu krasile su iznimne ljudske vrline. Gorljivi je zagovornik ekumenizma. Osobito se dokazao kao promicatelj tolerancije u odnosu hrvatskih katolika iz Boke kotorske prema Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi. Bio je aktivist zaštite čovjekove okoline. Argumentirano se zalagao i za obnovu crnogorske nezavisnosti.

dao napraviti najveći mozaik na Balkanu, u crkvi svetog Eustahija u Dobroti. U javnosti je prepoznat po mirotvornome angažmanu, promicanju suživota tijekom godina jugoslavenske krize i tolerancije, uključujući odnos prema Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi. Bio je veliki zagovornik zaštite čovjekove okoline i obnove crnogorske nezavisnosti. Koautor je knjige "Stara književnost Boke", a knjiga "Kurosavin nemir svijeta" objavljena je neposredno pred njegovu smrt 27. travnja 2006. godine kao zbornik njegovih tekstova i intervjua. Na don Brankovu inicijativu njegovi suradnici i prijatelji osnovali su Fondaciju "Ekumenski centar *Don Branko Sbutega*" na Prčanju, čiji je cilj promicanje vjerske tolerancije i jačanje ekumenske suradnje među kršćanskim crkvama te međureligijskoga dijaloga. ■

ENG ***The Way of the Cross and Other Poems is the third in a series of posthumously published bibliophile books by Sbutega. The trilogy brings to one place the exceptional literary world of this modern people's tribune and erudite from Montenegro's Boka Kotorska.***

VIJESTI

Iseljenička lirika predstavljena u Splitu

Splitski susret iseljeničkih pjesnika započeo je 18. kolovoza, na 568. rođendan Marka Marulića

Tekst i fotografija: **Branka Bezić Filipović**

Živeći u New Yorku, Nada Pupačić koja je bila angažirana u Dopunskoj školi hrvatskoga jezika u Queensu u Astoriji, došla je na ideju prije 18 godina da okupi Hrvate koji pišu na hrvatskome jeziku. Jednom godišnje sastajali su se u župi bl. Ivana Mertza, recitirali poeziju, a da bi ostavili traga objavili su svake godine zbirku. Započela je sa šestero pjesnika i osnovala udrugu Hrvatska iseljenička lirika New York. Iz godine u godinu priča se ponavljala, pristupali su novi pjesnici, tiskale se nove zbirke, a godišnji susreti počeli su se održavati svaki put na drugom kraju Amerike. Nakon toga krenuli su u Kanadu, Europu i na kraju u Hrvatsku da bi 15. obljetnicu, prije tri godine, obilježili ponovno u New Yorku. Zatim su bili u Solinu, Vukovaru i ove godine u Splitu. Malo po malo, poezijom se povezao cijeli svijet i svi oni koji su željeli promicati hrvatsku riječ i kulturu. Udruga je u međuvremenu postala član Hrvatskoga svjetskog kongresa. Tijekom svih ovih godina čuvali su hrvatski jezik, a njihov put su pratili ugledni recenzenti poput akademika Jakše Fiamenga, književnika Đure Vidmarovića, sveučilišnoga profesora Ive Šoljana, povjesničara umjetnosti i pjesnika Igora Zidića, prevoditelja i pjesnika Mate Marasa, književnika i jezikoslovca Vinka Grubišića, profesora slavistike Vladimira Bubrina, književnika don Antona Šuljića i Stjepana Šešelja.


Branka Bezić Filipović i Nada Pupačić

Kada kažemo da je jezik identitet svakog naroda, nismo rekli ništa novo, ali u iseljeništvu je to daleko od otrcane fraze jer materinski jezik se lako gubi. Ako se i ne izgubi do kraja, vokabular se znatno smanji jer riječi zemlje doseljenja zauzmu mjesto domicilnih pa je pisanje na hrvatskome jeziku u iseljeništvu važno poticati. U Južnoj Americi tako nešto nije više niti moguće pa moramo cijeniti trud predsjednice udruge Nade Pupačić i diviti se kako je 18 godina uspjela održati susrete pjesnika Hrvatske iseljeničke lirike, amatersku manifestaciju kroz koju je prošao veliki broj sudionika čiji su radovi objavljeni u godišnjim zbirkama.

NA BRANIKU *MARULOVE RIČI*

Prošlogodišnja zbirka tiskana je ove godine i objavljena pod naslovom *Na braniku lipe nam hrvatske riči*, a predstavljena je na prvoj večeri u samostanu sv. Dominika u Splitu. O knjizi su govorili Nada Pupačić i recenzent dr. Dean Slavić, profesor. U ime Hrvatske matice iseljenika nazočnima se obratila Branka Bezić Filipović, voditeljica splitske podružnice. Moderatorica programa bila je profesorica Ivana Burić. Knjigu je objavila Naklada Bošković iz Splita. O jeziku Marulića i Ujevića predavanje je održala dr. sc. Gordana Laco s Filozofskoga fakulteta u Splitu. Pozvani su i gosti, pjesnici branitelji Frano Livaja i Ante Nadomir Tadić, kao i organizator vukovarskoga susreta Dubravko Dujić. Ovogodišnja manifestacija održala se pod naslovom *Na putovima Marulića i Ujevića,* kako će se zvati i nova zbrika u kojoj će se predstaviti novi pjesnici, a kojoj će recenzent biti dr. Srećko Listeš, profesor. Splitski susret započeo je 18. kolovoza, na 568. rođendan Marka Marulića, pa je ovo bio najljepši način za pokloniti se ocu hrvatske književnosti. Idući dan bio je posvećen posjetu rodnome Vrgorcu Tina Ujevića, zatim su u Cisti Provo predstavljeni novi pjesnici, a već afirmirani imali su svoje recitale. Bilo je to nekoliko dana svetkovine hrvatske riječi koje su nam priuštili njezini čuvari s dalekih kontinenata. ■

ENG ***A diaspora poetry meeting opened in Split on August 18, on the 568th anniversary of the birth of the father of Croatian literature Marko Marulić. Nada Pupačić, at the time active in the Croatian language supplementary school in Astoria (Queens borough), founded the event eighteen years ago.***

Nagrada Soljačić uručena učenici Ivi Madunić

Nagrade najboljim maturantima u RH uručili su utemeljitelj Nagrade i donator, profesor na Odsjeku za fiziku na Massachusetts Institute of Technology iz Bostona Marin Soljačić i ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak



Prof. dr. sc. Marin Soljačić (MIT, Boston) i ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak s nagrađenim maturantima

Tekst i foto: **Hina**

Nagradu Soljačić, u iznosu od 5.000 američkih dolara, osvojila je Iva Madunić, učenica 3. gimnazije u Splitu, koja je ostvarila najbolje rezultate na ispitima državne mature iz matematike, fizike i hrvatskoga jezika na višoj (A) razini. Nagrada joj je uručena u Zagrebu, 31. srpnja 2018. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO) nagradilo je i 28 maturanata i to novčanim iznosom od 2.500 kuna te posebnim priznanjima za izniman uspjeh na državnoj maturi u školskoj godini 2017./2018.

Za izniman rezultat iz hrvatskoga jezika, matematike i obveznoga stranog jezika na višoj, A razini, nagrađeno je 20 učenika te osam učenika koji imaju 100 posto riješena dva ispita, a nisu među 20 najboljih po prosječnoj riješenosti obveznih ispita. Nagrade najboljim maturantima uručili su utemeljitelj Nagrade i donator, profesor na Odsjeku za fiziku na Massachusetts Institute of Technology (MIT) Marin Soljačić iz Bostona i ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak.

Ministrica Divjak čestitala je najboljim učenicima te ih pozvala da svoje karijere nastave u Hrvatskoj. Ocijenila je kako su najbolji učenici do svoga rezultata došli zahvaljujući širokom znanju i vještini te spretnosti potrebnoj da u određenom vremenskom intervalu riješe zadatke.

Naglasila je kako im je za to bila potrebna motiviranost i kreativnost u pristupu rješavanja zadataka. Istaknula je i kako nagrađeni učenici imaju prigodu već na prvoj godini studija dobiti STEM stipendiju.

Profesor Soljačić smatra kako Hrvatska ima blistavu budućnost jer ima talentirane ljude. "Radite na sebi, što vam očito dobro ide, ali pomažite svojim kolegama", poručio je Soljačić dodavši kako će nam onda i društvo biti bolje. Dobitnica Nagrade Soljačić Iva Madunić, učenica 3. gimnazije iz Splita, zahvalila je prof. Soljačiću na nagradi, MZO-u na dodjeli priznanja te svojim profesorima iz spliske 3. gimnazije na široko stečenom znanju.

"Nagrada je afirmacija, ali i poticaj za nastavak rada", rekla je Madunić zaželjevši najboljim učenicima uspješno studiranje i profesionalne karijere.

KRITERIJI NAGRADE SOLJAČIĆ

Nagrada najboljemu maturantu za izniman uspjeh na državnoj maturi za rezultate iz fizike i matematike - *Nagrada Soljačić* - koja nosi ime uglednoga hrvatskog znanstvenika, redovitoga profesora na Odsjeku za fiziku na Massachusetts Institute of Technology (MIT), dodjeljuje se u iznosu od pet tisuća američkih dolara. Kriteriji su sljedeći: dobitnik nagrade je maturant koji na državnoj maturi postigne najbolji rezultat/najviši postotak riješenosti testa iz matematike (A razina) + postotak iz fizike. Ako je dvoje ili više maturanata s jednako visokim postotkom riješenosti testova, u kriterij ulaze i rezultati testa iz hrvatskoga jezika. Hrvatski A boduje se 20 posto više nego hrvatski B. Ako i nakon toga ponovno bude dvoje ili više maturanata s jednako visokim postotkom riješenosti testa, podijelit će nagradu.

Prva nagrada Marina Soljačića u iznosu od 5.000 američkih dolara dodijeljena je 31. srpnja 2015. Uz ugledne svjetske znanstvene nagrade, ovaj slavni fizičar primio je i mnogobrojna priznanja u domovini – među kojima je i državno odlikovanje za osobite zasluge za znanost i njezino promicanje te filantropiju Red Danice s likom Ruđera Boškovića. ■

ENG ***Awards were presented to top secondary school graduates by prize founder and donator Marin Soljačić, a professor at the physics department of the Massachusetts Institute of Technology in Boston, joined by science and education minister Blaženka Divjak.***

Akademijina povelja matematičaru Ivanu Mirkoviću iz Amerike



Matematičar prof. dr. sc. Ivan Mirković iz SAD-a s vodstvom HAZU-a

Svečanost dodjele povelje dopisnome članu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Ivanu Mirkoviću, profesoru University of Massachusets u Amherstu, osnažila je veze s našom znanstvenom dijasporom

Tekst i foto: **Marijan Lipovac**

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 24. srpnja ovoga ljeta održana je svečanost dodjele povelje dopisnome članu HAZU-a, matematičaru prof. dr. sc. Ivanu Mirkoviću. Povelju mu je uručio predsjednik HAZU-a, akademik Zvonko Kusić. Kako stoji u odluci o izboru za dopisnoga člana HAZU-a, Ivan Mirković rođen je 1954. u Zagrebu gdje je 1977. diplomirao teorijsku matematiku i 1981. magistrirao na Matematičkome odjelu Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta. Nakon magisterija odlazi na doktorski studij na Sveučilište države Utah (University of Utah), gdje 1986. doktorira. U razdoblju 1986. – 1993. docent je najprije na Sveučilištu Brandeis (Brandeis University) u Bostonu (do 1989.), a nakon toga na Sveučilištu države Massachusets (University of Massachusets) u Amherstu. Na tome sveučilištu izvanredni je profesor (1993. – 2000.) te redoviti profesor od 2000. do danas. Bio je član Instituta za napredne studije (Institute for Advanced Study) u Princetonu tijekom nekoliko akademskih godina, zatim je 2010. postao član Instituta za napredne studije (Institute for Advanced Study) u Jeruzalemu te profesor (Eisenbud Professor) i gostujući profesor (Simons Visiting Professor) na Institutu za istraživanje matematičkih znanosti (Mathematical Sciences Research Institute) u Berkeleyu. Dobitnik je nagrade Simons Fellowship in Mathematics, kojom je sufinancirana njegova slobodna studijska godina (sabbatical). Ivan Mirković surađuje s matematičarima u Hrvatskoj. Bio je pozvani predavač na Hrvatskome matematičkom kongresu 2008. te plenarni predavač 2016. Sudjeluje na matematičkim konferencijama koje se održavaju u Interuniverzitetskom centru (IUC) u Dubrovniku. Držao je predavanja na poslijediplomskome studiju matematike u Zagrebu. Član je uredništva hrvatskoga matematičkog časopisa Glasnik matematički. Prof. dr. sc. Ivan Mirković vrhunski je znanstvenik koji se iznimno uspješno bavi jednom od tehnički najzahtjevnijih disciplina matematike i algebarske geometrije, koja je u centru interesa današnje matematike. Njegov znanstveni interes kreće se u rasponu od teorije brojeva do matematičke fizike, a središnja mjesta zauzimaju algebarska geometrija i teorija reprezentacija. Glavni interes Ivana Mirkovića je tematika povezana s geometrijskim Langlandsovim programom. Ključni objekt te teorije jest geometrijska Langlandsova korespondencija, koja bi trebala biti analogija Langlandsove korespondencije iz slučaja kada se polje algebarskih brojeva zamijeni s poljem racionalnih funkcija u jednoj varijabli nad konačnim poljem i dalje s poljem racionalnih funkcija na kompleksnim krivuljama. Ivan Mirković jedan je od vodećih istraživača u tome fundamentalnom i iznimno tehnički kompliciranom području. Tehnike kojima se koristi u svojim istraživanjima uključuju najsofisticiranije konstrukcije današnje algebarske geometrije, zasnovane na teoriji snopova i kohomologiji. Svoje znanstvene rezultate publicira u najboljim matematičkim časopisima. Tu posebno izdvajamo najpoznatiji i najugledniji matematički časopis Annals of Mathematics, u kojem je objavio tri vrlo opsežna rada. ■

Prof. dr. sc. Ivan Mirković vrhunski je znanstvenik koji se iznimno uspješno bavi jednom od tehnički najzahtjevnijih disciplina matematike i algebarske geometrije, koja je u središtu interesa današnje matematike.

ENG ***A charter awarded to corresponding Croatian Academy of Sciences and Arts member Ivan Mirković, a professor with the University of Massachusetts in Amherst, bolsters ties with our diaspora researchers.***

Objavljen ”Godišnjak za znanstvena istraživanja” iz Subotice

Sadržaj Godišnjaka podijeljen je u sedam tematskih cjelina, u kojima su studije iz društvenih i humanističkih znanosti, koje donose kvalitetan prinos za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini

Tekst i foto: **Katarina Čeliković**

Deveti broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata tiskan je 1. kolovoza 2018. godine. Ovaj opsežan broj na 448 stranica donosi 15 znanstvenih i stručnih radova. Svi radovi su prve objave koje tematiziraju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. Sadržaj Godišnjaka podijeljen je u sedam tematskih cjelina u kojima su radovi iz društvenih i humanističkih znanosti, a čija objava ima značaj znanstvenog prinosa za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

U prvoj cjelini pod nazivom Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji nalazi se šest radova, a počinje s temom Podatci o Luki st. Sučiću (1648. – 1705.) i Luki ml. Sučiću (1711. – 1747.). Prinos i teorijsko-metodološki pristup proučavanju povijesti obitelji Sučić Vladimira Nimčevića (str. 9-27). Ladislav (László) Heka piše rad pod naslovom Nastanak Hrvatsko-ugarske nagodbe (str. 29-60), a Robert Skenderović Hrvatska naselja u okolici Budimpešte i Kalače krajem 19. stoljeća (str. 61-72). Arhivskom građom bavi se Stevan Mačković u svom radu Opisi arhivske građe iz Ureda gradskog kapetana 1919. godine (str. 73-99). Redoviti suradnik Godišnjaka Mario Bara piše na temu Organiziranje i djelovanje Seljačke sloge u Bačkoj i Banatu (str. 101-123), a Tomislav Žigmanov tematizira 15 godina od



Tomislav Žigmanov, glavni urednik Godišnjaka

osnutka Novinsko-izdavačke ustanove ”Hrvatska riječ” (2002. – 2017.), (str. 125-140). Godišnjak se u drugoj cjelini bavi temom Pravo i politologija u kojoj Darko Baštovanović piše rad Identitet hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji kroz prizmu pristupanja Srbije Europskoj uniji (str. 143-175).

KULTURNA ANTROPOLOGIJA

Povijest književnosti je treća cjelina u kojoj dr. sc. Slaven Bačić donosi rad pod naslovom Jedna zabranjena knjiga o narodnom preporodu bunjevačkih i šokačkih Hrvata (str. 179-192).

U četvrtoj cjelini, Sociokulturna antropologija i etnologija, nalazi se pet radova koje Godišnjak objavljuje kao rezultat terenskih istraživanja tradicijske kulture šokačkih Hrvata studenata zagrebačkoga Filozofskog fakulteta, Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, uz mentorsko vodstvo dr. sc. Milane Černelić. Ovdje se nalaze teme iz prostora Podunavlja i Srijema. Prvi rad je autorice Marine Balažev pod naslovom Šokica i njezin svijet (str. 195-212), a slijedi rad Klare Tončić Osnovne karakteristike šokačkih kuća nabijača i njihova sudbina u naseljima Bač, Plavna i Bođani (str. 213-250). O srijemskim Hrvatima pišu Klara Zečević Bogojević u radu Aspekti suvremenoga glazbenog života Hrvata u Srijemu (str. 251-266), Ines Siuc Velike Tekije: Hodočašće srijemskih Hrvata Snježnoj Gospi na Tekijama (str. 267-287) i Sindy Vuković Posmrtni običaji srijemskih Hrvata (str. 289-318).

EKOLOŠKE NOVOSTI

Novost u ovome Godišnjaku je peti blok pod nazivom Eko historija i svakodnevni život u kojem Marko Tucakov donosi rad Odnos stanovnika Berega spram svojeg okoliša na primjerima odnosa spram triju sinantropnih vrsta ptica (str. 321-334).

Nastavljajući praksu objave bibliografija, u šestoj cjelini pod nazivom Bibliografija Katarina Čeliković objavljuje nesvakidašnju bibliografiju koja je prinos istraživanjima podunavskih Šokaca pod naslovom O Šokcima u Podunavlju bibliografski (str. 337-376).

RECENZIJE KNJIŽNE PRODUKCIJE

U sedmoj cjelini – Prikazi knjiga (str. 379-405) nalazi se deset prikaza znanstvenih



i publicističkih djela o vojvođanskim Hrvatima. Ladislav Heka autor je prikaza knjige Dudása Ödöna Szabadka város története (str. 379-382), a Luka Jaramazović predstavlja knjigu Franjevačka crkva i samostan sv. Mihovila u Subotici Natalije Radovanović i Stipe Pilića (str. 383-384). Stevan Mačković piše o knjizi Kalmana Kuntića Pravni fakultet u Subotici 1920. – 1941. (str. 384-386), a povijesnu knjigu Marije Šeremešić i Martina Šeremešića Monoštor u povijesti do polovice XX. stoljeća predstavlja Luka Jaramazović (str. 386-392). Vojislav Temunović autor je prikaza Zbornik radova stručne tribine o životu i delu Tumbas Pere Haje (str. 392-394), a Ante Prebeg, st., piše o zborniku Kultura i identitet Bunjevaca: Zbornik radova sa Simpozijuma održanog 18. veljače 2017. u Novom Sadu (str. 394-397). Knjigu Milane Černelić Bunjevci – ishodišta, sudbine, identiteti predstavlja Dominik Deman (str. 397-399), a Ante Horvat Prebeg piše o knjizi Zlatka Ifkovića Hrvatski glas iz Vojvodine (str. 399-401). Katarina Čeliković predstavlja rječnik Marije Šeremešić Bile riči – rječnik govora Monoštora (vrijeme pedesetih godina prošloga stoljeća), (str. 401-403), a prikaz Hungarys Neighbors as Kin – States, Political, Scholarly and Scientific Relations Between Hungarys Neighbors and Their Respective Minorities potpisuje Darko Baštovanović (str. 403-405).

Godišnjak br. 9 završava Dodatcima (str. I-XXXIX) u kojima su Upute suradnicima "Godišnjaka za znanstvena istraživanja", informacija o Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata te popis svih knjiga u (su)nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Godišnjak se objavljuje u nakladi od 300 primjeraka, a može se nabaviti u prostorijama Zavoda (Ul. Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti elektroničkom poštom ili pak telefonom. ■

ENG ***The No. 9 annual journal of Subotica's Institute for the Culture of Vojvodina Croatians features seven sections from the social sciences and humanities and constitutes an excellent contribution to our insight into all the sub-ethnic Croatian groups in Vojvodina.***

DOBRO DJELO VAŠIH RUKU

U pletivo svog života ugradite i dobro djelo za buduće generacije djece...



Razmišljate li i Vi o tome kako ostaviti trajni trag na svijetu?

Svojom oporukom možete se pobrinuti za svoju obitelj i drage Vam osobe, ali i pružiti pomoć djeci kojoj je ona najpotrebnija. Oporučnom donacijom UNICEF-u osim što pomažete djeci, ostavljate nadu i ulog za bolje sutra čitavog čovječanstva.

Javite nam se na neletakanceljak@unicef.org ili nazovite 01 3031 640 i doznajte kako i Vi možete pomoći u izgradnji ljepšeg i plemenitijeg svijeta, svijeta dostojnog djeteta.

Radujemo se razgovoru s Vama!

unicef
za svako dijete

Zlatni i srebrni jubilej

U Subotici i Zagrebu održano središnje slavlje jubilarne Dužijance 2018.



Izvođači običaja Dužijance pred Katedralom

Tekst: **M. Belošević, T. Vuković i V. Kukavica** Foto: **Z. Vukmanov**

Završni dan slavlja jubilarne 25. Dužijance započeo u nedjelju 12. kolovoza tradicionalnim ispraćajem i blagoslovom bandaša i bandašica iz crkve sv. Roka u Subotici gdje su se u jutarnjim satima okupili bandaši i bandašice iz okolnih naselja te gradski bandaš Marko Križanović i bandašica Marija Piuković sa svojim pratiteljima, kao i "Kerske kraljice". Slavlje je nastavljeno u glavnome gradu svih Hrvata od 17. do 19. kolovoza u sklopu gostujuće bogate kulturne i vjerske manifestacije "Dužijanca u Zagrebu" koja je okupila više od tri stotine izvođača iz svih krajeva Vojvodine na oduševljenje Zagrepčana i mnogobrojnih turista. Među visokim uzvanicima bio je i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, profesor Mijo Marić.

U prigodnom obredu u Subotici sve okupljene pozdravio je župnik, mons. Andrija Anišić. Bandaš Marko pročitao je pjesmu Jakova Kopilovića "Blagdan", a bandašica Marija pročitala je odlomak iz poslanice Rimljanima koji je podsjetio na ustrajnost bunjevačkih Hrvata u vjeri, ali u njegovanju i organiziranju Dužijance, u čemu ih nitko nije mogao spriječiti, kao što je istaknuo mons. Anišić.

MNOŠTVO MLADIH

Nakon blagoslova, prije polaska u subotičku katedralu, župnik Anišić mladima u narodnim nošnjama rekao je kako su upravo oni radost i budućnost, poželjevši da im s lica sja ponos što su sinovi hrvatskoga naroda - bunjevačkoga roda.

Prije svečane mise u katedrali sv. Terezije Avilske sve goste i sudionike Dužijance 2018. u ime organizatora pozdravio je predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata "Dužijanca" mons. Andrija Anišić. Misno slavlje zatim je predslavio subotički biskup-zlatomisnik Ivan Penzeš koji je promatrajući zlatne klasove u ikebani pokraj oltara, u svojoj propovijedi ustvrdio kako je puno rada utkano u svaki klas, a još više Božjeg blagoslova.

DIJELJENJE KRUHA I BLAGOSLOVA

U nastavku propovijedi biskup Penzeš govorio je o značenju kruha u ljudskim životima. "Slaveći dužijancu možda nam svijest o milijunima naših suvremenika



Bandaš i bandašica: Marko Križanović i Marija Piuković



koji gladuju može biti dobar poticaj da bolje cijenimo kruh koji je iz dana u dan na našim stolovima, da ga ne zaboravimo dijeliti. Da, kruh nas povezuje i s Bogom i s bližnjima, upućuje nas jedne na druge", upozorio je biskup dodajući da je kruh zemaljski, ali i kruh anđeoski, kruh života o kojem govori evanđelje potreban da bi čovjek mogao ostvariti svoj poziv i poslanje u svijetu.

Biskup je podsjetio i na važnost zajedništva za ustrajnost na Isusovu putu.

SPOJ DVIJU SVEČANOSTI

U završnome dijelu propovijedi podsjetio je i na jedno drugo, vrlo važno zajedništvo koje traje već četvrt stoljeća u Subotici: "Prije dvadeset pet godina – nisu to bila nimalo laka vremena – zalaganjem mnogih plemenitih ljudi proslava Dužijance spojena je u jednu. Punih četvrt stoljeća raste plod toga zajedništva. Zbilja su nas zadužili svi oni koji su tijekom čitavoga ovog vremena radili na očuvanju i rastu toga jedinstva. Hvala Bogu za sve njih i za plod njihova rada! Veliki je to dar kako Crkvi, tako i cijelome našem društvu. Na nama je pak da idemo dalje, da nastavimo ne samo u očuvanju, nego i u daljnjoj izgradnji svega ovoga vjersko-kulturnoga naslijeđa. Pečat koji mi budemo dali vremenu u kojem živimo bit će putokaz novim naraštajima", zaključio je mons. Penzeš.

MOLITVE I NADE VJERNIKA

Molitve vjernika predmolili su mali bandaš Marijan Rukavina i bandašica Kristina Šarčević te mladi u narodnim nošnjama. Darove za misu, kao i plodove zemlje, prinijeli su također mladi u narodnim nošnjama, kao i bandaši i bandašice iz Žednika, Bajmaka, Tavankuta, Male Bosne i Đurđina, Svetozara Miletića i Sombora koji su prinijeli krune, odnosno slike od slame koje su ove godine

Svečanu misu u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske predvodio je biskup-zlatomisnik Ivan Penzeš, koji je istaknuo važnost prepoznavanja Božje blagonaklonosti u komadu kruha, kao i značaj zajedništva koje traje već četvrt stoljeća. Slavlje srebrnog i zlatnog jubileja nastavljeno je u zagrebačkoj prvostolnici, gdje je misno slavlje predvodio biskup Ivan Šaško u sklopu gostujuće manifestacije Dužijance u Zagrebu.

bili simboli Dužijance u njihovim župama, a bandašica Marija i bandaš Marko prinijeli su krunu ovogodišnje katedralne-gradske Dužijance koju je izradila poznata slamarka Jozefina Skenderović. Ovogodišnja kruna simbolizira jubilej Subotičke biskupije s obrisima subotičke katedrale-bazilike sv. Terezije te simbol Prečista Srca Marijina koje je drugotrajni zaštitnik biskupije kao i lik sv. Pavla, zaštitnika biskupije.

Na misi je pjevao u Subotici i Zagrebu katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem Miroslava Stantića uz orguljašku pratnju Alena Kopunovića Legetina. Ulogu starješina katedrale i ove godine obavljali su prim. dr. Marko Sente i Gabrijel Kujundžić.

Poslije mise bila je svečana povorka do glavnoga gradskog trga u kojoj su se svojim plesovima i bogatstvom narodnih nošnji predstavili članovi mnogobrojnih kulturno-umjetničkih društava kako iz Srbije, tako i iz inozemstva (Hrvatska, Slovenija i dr.). U povorci su prošle i mnogobrojne klasovima okićene zaprege, konjanici te karuca s velikom krunom ispletenom od žita, kao i mlade djevojke u šlingu s velikim žitnim klasom. Vrhunac povorke uvijek čine bandaši i bandašice iz okolnih mjesta koji također u svečanim zapregama sa simbolima svojih mjesnih dužijanci dolaze na svečanu binu. I na kraju pratitelji bandaša i bandašica. Ove godine tu

Dobrodošlica stoljetnoj Dužijanci

Dužijanca je svetkovina završetka žetve koja se među bunjevačkim Hrvatima u Subotici organizirano slavi više od 100 godina. U proteklom stoljeću doživjela je svojevrsni razvoj i postala je manifestacija koja čuva i njeguje identitet bačkih Hrvata. U povijesti Dužijance, osim 1911. godine kada je prvi put proslavljena slavljem u crkvi, zapisane su još dvije kao osobito značajne. Naime, proslava Dužijance je osim u crkvi 1968. godine organizirana i u obliku folklorno-turističke manifestacije, kao skup priredbi vezanih za žetvene svečanosti na razini grada Subotice, a 1993. godine Dužijanca je poprimila posve novi oblik i jedinstven sadržaj. Te godine spojene su tzv. "Gradska" (1968.) i tzv. "Crkvena" (1911.) Dužijanca. Zbog tog razloga ove godine, kada se obilježava 25. obljetnica zajedničkoga načina proslave, kojim se izriče vjera i kultura u zahvali Bogu za dar kruha, kao jedinstveni oblik inkulturacije vjere među bunjevačkim Hrvatima, bila je želja organizatora proslaviti Dužijancu u zagrebačkoj prvostolnici i gradu Zagrebu. Na proslavi su bili predstavnici državnih vlasti kao i predstavnici hrvatskih institucija i udruga iz Republike Srbije i Hrvatske, među kojima je bio i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika prof. Mijo Marić, izaslanik državnoga tajnika Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH magistar Milan Bošnjak i izaslanica predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović, savjetnica Renata Urlić te mnogi drugi.

titulu ponijeli su Matea Milojević i Daniel Kujundžić (prvi pratitelji), Katarina Piuković i Dominik Skenderović (drugi pratitelji) te Kristina Matković i Vladimir Bunford kao treći pratitelji. Bandaš Marko i bandašica Marija na svečanim karucama donijeli su blagoslovljeni kruh i predali ga subotičkom gradonačelniku Bogdanu Labanu koji ga je pokazao na sve četiri strane grada, očitujući tako zahvalnost Bogu i vrijednim ljudima koji su ga svojim radom osigurali za sve građane grada i za mnoge druge izvan subotičkoga kraja.


Ravnatelj HMI-ja Mijo Marić na svečanosti Dužijance u Zagrebu

POKROVITELJI I SPOMEN NA UTEMELJITELJA

Vlada APV ove godine bila je generalni pokrovitelj Dužijance, stoga je pozdravne riječi okupljenima uputio najprije Mihalj Njilaš, dopredsjednik Vlade Autonomne pokrajine Vojvodine i pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice. Istaknuo je kako je Dužijanca svojevrsni spoj molitve, zahvale Bogu i pohvale čovjeku za njegov rad, spoj običaja i kulturnih vrijednosti.

Završnu riječ okupljenima uputio je gradonačelnik Laban koji je, uz ostalo, rekao kako je Dužijanca više od manifestacije. "Ona je put, način za upoznavanje identiteta Subotice, njezina duha i biti - da predstavlja ponosni dom svih njezinih građana", rekao je gradonačelnik dodajući da se Subotica može podičiti da nalik klasu žita u sebi čuva identitete svih njezinih građana bez obzira na njihovu vjeru ili nacionalnu pripadnost. "Marljivost, posvećenost i predanost koju su organizatori Dužijance pokazali u nizu posebnih događaja spojenih u jednu cjelinu šalju jednu poruku - poruku privrženosti. Dužnost mi je istaknuti još jedan važan detalj. Očuvanjem tradicije i njezinim spajanjem s vizijom budućnosti Dužijanca potiče kreiranje pozitivnog imidža cijele Subotice", rekao je Laban zaključujući da samo ako poštujemo unikatnost možemo iskreno biti povezani i graditi Suboticu kojom ćemo se ponositi, koja će biti sretni dom budućih generacija.

Ni ove godine nije zaboravljen utemeljitelj crkvene Dužijance mons. Blaško Rajić. U popodnevnim satima bandaš i bandašica te direktor i predsjednik UBH "Dužijance" uz druge poštovatelje toga velikana posjetili su njegov grob u subotičkome "Kerskom groblju".

Ni ove godine u prigodi slavlja dvostrukoga jubileja žetvenih svečanosti nije zaboravljen utemeljitelj crkvene Dužijance mons. Blaško Rajić.


Folklorna večer na Trgu bana Jelačića

Slavlje Dužijance 2018. završilo je bandašicinim kolom na subotičkome gradskom Trgu slobode u kojem su uživali mnogobrojni građani, kao i turisti.

TROSTRUKI JUBILEJ

Bandašicino kolo započelo je pozdravom predsjednika UBH "Dužijance", dr. Andrije Anišića, koji je istaknuo da je ovogodišnja Dužijanca spojila u sebi tri jubileja: 50. obljetnicu manifestacije "Takmičenje risara", 50. obljetnicu prve gradske Dužijance kada je ona prvi put, nakon II. svjetskog rata, izišla na ulice grada Subotice te najdraži jubilej – 25. obljetnicu zajedničke Dužijance (crkvene i gradske). Slavlje je nastavljeno uz igru različitih kola i narodnih plesova te uz pratnju šest tamburaških ansambla koji su pokazali svoje umijeće na tamburici.

ZAGREBAČKO SLAVLJE DUŽIJANCE

Premijerom dokumentarnoga filma o Dužijanci redatelja Branka Ištvančića u Muzeju suvremene umjetnosti i otvorenjem izložbe "Bunjevačko veliko ruvo" u Etnografskome muzeju u Zagreb od 17. do 19. kolovoza nastavljeno je jubilarno slavlje u nazočnosti mnogobrojne publike. Dužijanca, svečanost završetka žetve, nekoć običajno obilježavana u salašarskim obiteljima bunjevačkih Hrvata, u Subotici se kao vjerski događaj organizirano slavi od 1911. godine. Po uzoru na slične priredbe u Hrvatskoj, od 1968. godine Dužijanca se organizira i kao folklorno-turistička manifestacija s nizom priredbi vezanih za žetvene svečanosti. Dvije manifestacije 1993. godine spojne su u jedinstven svečani događaj religioznog, kulturnog i turističkog sadržaja. Udruga bunjevačkih Hrvata "Dužijanca" i hrvatska zajednica u Republici Srbiji ove godine su se zbog tih jubileja odlučili svečanost prikaza-

"Uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture RH i Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH te Grada Zagreba i gradonačelnika Milana Bandića s radošću smo prvi put predstavili u glavnome gradu Hrvatske i svih Hrvata Dužijancu, jedan od najljepših običaja hrvatske zajednice u Srbiji. Dužijanca okuplja oko sebe najveći broj Hrvata koji se angažiraju u izvođenju različitih kulturnih sadržaja tijekom godine. Ujedno Dužijanca okuplja i najbrojniju publiku koja ima prilike upoznati ljepotu običaja bunjevačkih Hrvata, kao i cjelokupnu bogatu riznicu našega naroda u Republici Srbiji. Bez svestrane potpore matične nam domovine Hrvatske jednostavno ne možemo – ni danas, ni sutra!", istaknuo je mons. dr. Andrija Anišić, predsjednik UBH "Dužijanca".



Predstavnike "Dužijance" na čelu s biskupom Ivanom Penzešom primio je kardinal Bozanić

ti i u Zagrebu u čast 25. obljetnice tzv. zajedničkog slavlja Dužijance (1993.) i 50. obljetnice (1968.) od održavanja tzv. gradske Dužijance.

Bunjevačko veliko ruvo – izložba posvećena ženskoj tradicijskoj svečanoj odjeći, šivanoj od skupocjenih svilenih i plišanih tkanina, obuhvaća razdoblje od posljednje četvrtine 19. st. do sredine 20. stoljeća. Autori izložbe su: Marinko Piuković, dr. sc. Aleksandra Prčić, dok su suradnici na izložbi bili: dr. sc. Ivica Ivanković Radak, Jelena Piuković, a kustosica izložbe je Katarina Bušić. Sačuvani originalni odjevni predmeti, stare fotografije i videoprezentacija donose priču o identitetu žene u tri dimenzije – povijest, crkvenu godinu i životni ciklus. Predmetima iz privatnih zbirki te fundusa Udruge bunjevačkih Hrvata "Dužijanca" i Hrvatskoga kulturnog centra "Bunjevačko kolo" iz Subotice pridodane su raritetne žetvene slamnate krune i narodne nošnje iz fundusa Etnografskoga muzeja u Zagrebu. Izložba je realizirana u suorganizaciji s Udrugom bunjevačkih Hrvata 'Dužijanca' i Katoličkim društvom 'Ivan Antunović' iz Subotice, a može se razgledati do 30. rujna 2018.



Izložba "Bunjevačko veliko ruvo" u Etnografskom muzeju (foto HINA)

Osobite zanimljivosti bila je dvosatna Tamburaška i folklorna večer na kojoj je nastupilo više od tri stotine izvođača na Trgu bana Josipa Jelačića, izvodeći plesne narodne običaje iz svih krajeva Vojvodine. Kao kruna zagrebačkoga gostovanja održano je u nedjelju 19. kolovoza 2018. godine u prijepodnevnim satima zahvalno euharistijsko slavlje u zagrebačkoj katedrali koje je izravno prenosila Hrvatska radio televizija na najgledanijemu prvome programu.

KRUNA RIZNICI KATEDRALE

Zahvalno euharistijsko slavlje za Dužijancu u zagrebačkoj katedrali 19. kolovoza privuklo je dosad neviđeno mnoštvo vjernika i turista. U koncelebraciji mise bili su subotički biskup Ivan Penzeš, koji je i predvoditelj hodočašća, te više svećenika među kojima katedralni župnik iz Subotice mons. Stjepan Beretić i predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata "Dužijanca" župnik župe sv. Rok u Subotici, mons. Andrija Anišić.

"Dužijanca" polazi od dara iz kojega se rađa i živi kultura zajedništva, rekao je biskup Ivan Šaško predvodeći misno slavlje u sklopu manifestacije "Dužijanca u Zagrebu".

Obraćajući se hodočasnicima iz Vojvodine, biskup Šaško zahvalio im je što su "danas pred nas i među nas donijeli ljubav, onu koja je vidljiva u velikim i malim znakovima 'Dužijance'. Jer, ista je unutarnja snaga kršćanske vjere vidljiva u malenim nitima na motivima narodne nošnje i u kamenju ove prvostolnice; ista je kršćanska ljubav utkana u zvukove naših pjesama i u brigu za bližnje u školstvu, zdravstvu, znanosti, gospodarstvu". Istaknuo je kako osim zahvalnosti i kulture zajedništva 'Dužijanca' sve nas potiče da bolje razmotrimo i tri velika i važna područja naše sadašnjosti: odnos prema prošlosti, odnos prema zemlji i radu, odnos prema Hrvatima izvan Hrvatske. "'Dužijanca' nas uči da prošlost, bez obzira na sve što se u njoj dogodilo, treba svjetlo istine i da, ako prošlost ne susretnemo u istini koja oslobađa, ona će nam se vraćati u neistini koja sputava." Stoga, "ako zanemarimo zemlju i vrijednost rada, tražeći ukusne plodove negdje drugdje, prihvatit ćemo muku i blagovati gorak okus nedostojan čovjeka. Ako ne prepoznamo vrijednosti i ljubav koju žive Hrvati izvan Hrvatske; ako ih ne prihvatimo tako da osjete širinu našega hrvatskog doma, odreći ćemo se dijela svoje duše i oslabiti snagu koja je sposobna donijeti nova oduševljenja i nove plodove".

U prinosnim darovima na oltar je donesen i kruh te kruna posebno izrađena za ovu prigodu od žita.

Nakon popričesne molitve riječ zahvale predvoditelju slavlja uputio je biskup Penzeš.

Posebnu zahvalu izrekao je za sve koji su organizirali i pomogli da se ova proslava održi u Zagrebu. Prije blagoslova bandašica Marija Piuković i bandaš Marko Križanović svečano su biskupu Šašku predali krunu, dar Dužijance koja će se čuvati u riznici zagrebačke prvostolnice.

Svečani mimohod svih sudionika manifestacije od katedrale do Trga bana Josipa Jelačića i predaja blagoslovljenoga kruha nakon mise privukla je mnoštvo gledatelja u središtu Zagreba. ■

ENG ***Dužijanca is a harvest festival that has been celebrated by Croatians in Subotica for over a hundred years. It has evolved over the past century and become an event that aims to preserve and nurture the Croatian identity in Serbia's Vojvodina autonomous province. This summer the traditional culture event was also staged in Zagreb for the first time ever.***

Buenos Aires slavi Hrvatsku

U glavnome gradu Argentine održan je sedmu godinu zaredom bogat kulturni program posvećen vrednotama naše kulture, koji su priredile naše tamošnje mnogobrojne iseljeničke organizacije



Predstavljanje hrvatske kulture u ulici Avenida de Mayo Buenos Airesu


Ženska klapa "Valovi" pred nastup


Koncert hrvatske glazbe u Avenida de Mayo


Izvođenje hrvatskih folklornih napjeva


Prodaja hrvatskih suvenira

Tekst i foto: **Stella Hubmayer (Buenos Aires, Argentina)**

U subotu, 4. kolovoza, u argentinskome glavnom gradu Buenos Airesu sedmi put je za promet zatvorena jedna od glavnih gradskih ulica Avenida de Mayo kako bi Hrvati mogli pokazati svoju kulturu, glazbu, gastronomiju i folklor. Na velikoj pozornici nastupili su: tamburaški sastav Društva hrvatskih katoličkih sveučilištaraca i srednjoškolaca, folklorna skupina "Proljeće", tamburaški sastav "Jorgovan", plesna skupina "Jorgovan", djeca iz Male škole hrvatskoga jezika, ženska klapa "Valovi", plesna skupina "Zrinski", HR Tango i pjevačica Gretel Ciklic, koja je došla iz grada Cordobe, 800 km udaljenog od Buenos Airesa.


Brojna publika s navijačkim obilježjima

"Ova prilika za prikazivanje hrvatske kulture svim Argentincima vrlo je važna za hrvatsku zajednicu u Buenos Airesu budući da je to prozor u kojem možemo pokazati svijetu što je Hrvatska", ističe Stella Hubmayer, novinarka hrvatskoga radija Croacias Totales, te nastavlja:

"Uzbudljivo je vidjeti štandove gdje se može kušati tradicionalna hrvatska kuhinja: čobanac, kupus, gulaš, kranjske kobasice, slatke orahnjače, savijače i općenito kolače - sve se to moglo naći. A ljudi samo žele iskoristiti priliku da pojedu nešto ukusno hrvatsko dok se druže s drugim Hrvatima."

Suveniri su također vrlo uspješni, kao što su privjesci za ključeve, magneti, majice, kape, zastave, knjige, tipična pića kao pelinkovac, rakija itd.

Mnogi Hrvati koji dolaze na ovu hrvatsku feštu ne sudjeluju aktivno u zajednici, ali svi žele ponijeti barem mali dio Hrvatske u svoje domove.

"Buenos Aires slavi Hrvatsku" bez sumnje je najvažniji događaj hrvatske zajednice u Buenos Airesu. ■

ENG ***The seventh annual Buenos Aires Celebrates Croatia event was held in the Argentinean capital. The rich culture programme is devoted to the value of our culture and is staged by the large local diaspora community.***

Stečeno znanje odlazi u 15 zemalja

Podaci o broju polaznika i stipendistima s partnerskih sveučilišta iz godine u godinu pokazuju da je ovaj program iznimno stručno profiliran te prepoznatljiv u akademskim i drugim krugovima kako u Hrvatskoj, tako i u inozemstvu.


Detalj s prvoga sastanka u Hrvatskoj matici iseljenika

Tekst: **Željko Rupić**

Kao svojevrsna posebnost među mnogobrojnim ljetnim, tradicionalnim programima Hrvatske matice iseljenika izdvaja se Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture, prvi put organizirana pod nazivom Ljetna škola hrvatskoga jezika i folklora još 1980. godine, a od 1991. zajednički je organiziraju Sveučilište u Zagrebu i Hrvatska matica iseljenika. Dugogodišnja suradnja dviju ustanova i ove je godine rezultirala vrijednim doprinosom promicanju hrvatskoga jezika i očuvanju nacionalnoga, jezičnoga i kulturnoga identiteta Hrvata i njihovih potomaka u svijetu.

27 POLAZNIKA IZ 15 ZEMALJA

Program je namijenjen poglavito mladim Hrvatima i njihovim potomcima, ali i drugim studentima koji zbog bilo kojeg razloga na ovaj način žele upoznati Hrvatsku, odnosno naučiti ili poboljšati svoje znanje našega jezika. Ovogodišnju Školu upisalo je 27 polaznika iz 15 europskih i prekomorskih zemalja, Austrije, Francuske, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, Slovenije, Švicarske, Velike Britanije, Argentine, Australije, Čilea, Kine, Meksika, Sjedinjenih Američkih Država i Ujedinjenih Arapskih Emirata. Vrijedi istaknuti da su među polaznicima, kao i ranijih godina, bili i stipendisti s partnerskih sveučilišta, njih deset sa Sveučilišta u Grazu, Beču, Glasgowu, Ljubljani, Berlinu, argentinskom Rosariju, čileanskom Santiagu, kao i s austrijskog Instituta "Filip Kaušić". Podaci o broju polaznika i stipendistima s partnerskih sveučilišta iz godine u godinu pokazuju da je ovaj program iznimno stručno profiliran te prepoznatljiv u akademskim i drugim krugovima kako u Hrvatskoj, tako i u inozemstvu.

Nakon međusobnog upoznavanja i razgovora organizatora s polaznicima u dvorani Hrvatske matice iseljenika, 30. lipnja, Škola je i službeno otvorena na svečanom prijmu u auli Sveučilišta

Uz svakodnevnu nastavu jezika, program je sadržavao i mnogobrojne kulturne događaje te izlete na Plitvička jezera i u Hrvatsko zagorje


Puno je prigoda za fotografiranja na Plitvičkim jezerima


"Jalta, Jalta" na Tomislavcu u Zagrebu


Svečana večera u "Matisu", u zgradi Hrvatske matice iseljenika


U dvorcu Trakošćan

u Zagrebu, 2. srpnja, a polaznike su pozdravili prof. dr. sc. Damir Boras, rektor Sveučilišta, prof. Mijo Marić, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, dr. phil. Branka Roščić, voditeljica Ureda za međunarodnu suradnju Sveučilišta, kao i prof. dr. sc. Zrinka Jelaska, direktorica Škole.

Škola je trajala četiri tjedna, do 27. srpnja, kada su polaznicima u Rektoratu Sveučilišta uručene zaslužene diplome, a uz svakodnevnu nastavu hrvatskoga jezika koja se održavala u prostorima Ureda za međunarodnu suradnju Sveučilišta, program je sadržavao i mnogobrojne kulturne događaje te izlete na Plitvička jezera i u Hrvatsko zagorje.

Nakon završetka Škole studenti su dobili dvojezične isprave – diplomu, svjedodžbu s prijepisom ocjena i potvrdu o ostvarenim ECTS bodovima.

120 SATI NASTAVE JEZIKA I 30 KULTURE

Akademski jezični program bio je vrlo intenzivan, sa 120 školskih sati nastave, 105 sati obvezne i 15 sati dodatne nastave. Jezičnu nastavu činili su odvojeni gramatički i lektorski sati te sati usmjereni na pojedine jezične vještine: čitanje, pisanje, slušanje i govorenje.

Dio programa Škole vezan uz upoznavanje hrvatske kulture i povijesti tradicionalno je započeo vrlo detaljnim razgledom Zagreba, a tema prvog predavanja bio je identitet, imidž i promocija Hrvatske. U Hrvatskome povijesnome muzeju studenti su razgledali izložbu *Nedostupna baština – tajne* čuvaonica *Hrvatskoga povijesnog muzeja* te sudjelovali na predavanju i radionici o Domovinskome ratu. Večernji sati bili su obogaćeni mnogobrojnim kulturnim događajima. Polaznici su imali prigodu upoznati Zagreb u noćnim satima izvrsnom interaktivnom kazališnom turom *Tajne Griča*, bili su na koncertu glazbene družine *Cinkuši*, posjetili su *Kuću Šenoa*, *Muzej prekinutih veza*, a na Trgu kralja Tomislava uživali su u izvedbi najpoznatijega hrvatskog mjuzikla *Jalta, Jalta*. Na tradicionalnoj svečanoj večeri u restoranu *Matis*, u zgradi Hrvatske matice iseljenika, družili su se studenti, predavači i organizatori Škole.


I na nastavi može biti zabavno

Uz spomenute programe u Zagrebu, za studente su organizirani i studijski izleti na Plitvička jezera, kao i u Hrvatsko zagorje – dvorac Trakošćan i kraj oko Pregrade i Desinića, a oba su izleta bila i radna, s poučnim, sadržajnim i zabavnim prezentacijama i igrama.

OSTVARENI I VRIJEDNI ECTS BODOVI

Nakon završetka Škole studenti su dobili dvojezične isprave, dakako na hrvatskome i engleskome jeziku – diplomu Sveučilišne škole, svjedodžbu s prijepisom ocjena u kojoj se, uz ocjene iz Hrvatskoga jezika, onim studentima koji su položili ispit iz predmeta Hrvatska kultura navodi da su odslušali i 30 sati nastave ovoga predmeta, te potvrdu o ostvarenim ECTS bodovima. Polaznici koji su položili oba dijela ispita iz Hrvatskoga jezika dobili su potvrdu o ostvarenih 8 ECTS bodova, ako im je to potrebno za daljnji studij, a za položeni ispit iz Hrvatske kulture dobili su 1 ECTS bod. ■

ENG ***The University School of Croatian Language and Culture was staged in Zagreb, drawing 27 participants from fifteen European and overseas countries. The four-week course, organised by the rectorate of the University of Zagreb and the Croatian Heritage Foundation, ran from the 30th of June to the 27th of July and provided a rich linguistic and culture programme for students.***

Mala škola vatrenoga srca

"Kamp je iznad svakog očekivanja za djecu i nas roditelje. Djeca su se odlično provela, vjerujem puno i naučila i stekla nove osjećaje prema Hrvatskoj. Velika hvala za brigu, zabavu i poduku"



Piše: **Lada Kanajet Šimić** Foto: **Snježana Radoš, Petra Samardžija**

Dragi čitatelju i ljubitelju Male škole! Za Tebe smo pripremili samo najbolje – od srebrnih Vatrenih do vatrenih maloškolaraca. 83 polaznika i ove je godine ispreplelo niti u jedno veliko 'neopisivo' nastalo u igri, pjesmi, plesu, druženju. Izbornica Ladić sigurnom je palicom režirala priču u kojoj je hrvatska Riječ našla prijatelja u Igri. Mudrica Riječ znala je da je već prvim stihom pjesme, igrom i učenjem učvrstila poveznice prema domovini i jeziku predaka. Igra je bacila mreže, a Riječ bivala sve zadovoljnija jer je svakim danom sve sigurnije i glasnije orila iz dječjih usta, sve vještije bivala zapisana u bilježnice. I suci su bili skloni ovogodišnjoj utakmici - vrijeme, more i nebo su uživali u Igri. Spomenak, vjerni čuvar zapisa svih proteklo odigranih utakmica, odazvao se pozivu Igre. Zabilježio je Malu školu vatrenoga srca u najljepšim tekstovima i slikama ljeta 2018. - da svakom malom (i velikom) srcu koje gori bude poziv na Igru u svakodnevnim utakmicama života, na svim krajevima svijeta*!*

Napisala je ovo u Uvodniku časopisa Spomenak dugogodišnja Matična suradnica u Maloj školi Biljana Kunovec, voditeljica novinarske radionice i urednica časopisa, nadahnuta dvjema ovogodišnjim temama Male škole, a to su - hrvatska igra i igračke te naši srebrni nogometaši.

TRADICIONALNI PROGRAM

Već 26 godina zaredom Hrvatska matica iseljenika organizira Malu školu hrvatskoga jezika i kulture kako bi djeci i mladima koji žive izvan matične domovine omogućila učiti ili usavršiti hrvatski jezik te upoznati kulturnu i prirodnu baštinu. No, osim učenja jezika, tu su i mnogi kulturološki i drugi sadržaji i svakodnevne situacije, što zajedno pak stvara uvjete da polaznici hrvatskome jeziku budu maksimalno izloženi, ali i da u međusobnoj interakciji s vršnjacima iz cijeloga svijeta stvore mnogobrojna prijateljstva. Škola je počela 1993. godine i do danas je jedini program takve vrste u Republici Hrvatskoj.

I ove godine Mala škola održavala se u Odmaralištu Crvenog križa Zagreb u Novome Vinodolskom, od 16. do 27. srpnja, okupivši 83 polaznika, u dobi od 9 do 16 godina, iz 18 europskih i prekooceanskih zemalja - SAD-a, Omana, Katara, Švicarske, Irske, Mađarske, Njemačke, Austrije, Italije, Velike Britanije, Belgije, Švedske, Norveške, Slovenije, Francuske, Španjolske, Crne Gore i Hrvatske. Program je podrazumijevao razne radionice poput jezične, kulturološke, likovne, novinarske, lutkarske, dramske, plesne, filmske te niz sportskih, rekreativnih i zabavnih sadržaja pod nadzorom i vodstvom učitelja, pedagoga, animatora i voditelja. Djeca

Škola je počela 1993. godine i do danas je jedini program takve vrste u Republici Hrvatskoj, okupivši u svom 26. izdanju 83 polaznika.



Polaznice kulturološke radionice izradile su prigorske ogrlice



su sudjelovala u radu jezičnih radionica ovisno o svome jezičnom predznanju, a u radu kreativnih radionica ovisno o izboru i sklonostima. Ukupno je bilo organizirano sedamnaest radionica, šest sportskih aktivnosti i devet programskih večeri. Ovogodišnji program bio je posvećen hrvatskim tradicijskim igračkama, a zbog velikog uspjeha hrvatske nogometne reprezentacije odlučili smo dio programa posvetiti i našim Vatrenima te hrvatskim sportašima.

Za polaznike Škole svaku večer organiziran je tematski program koji je također imao obrazovnu crtu. Prva večer bila je posvećena srebrnim nogometašima, slijedile su večer upoznavanja zemalja odakle su sva djeca stigla, plesna večer, večer igara bez granica, kviz znanja i sl. Prikazan je i film "Spomenak" koji je sniman prošle godine u povodu 25. godišnjice Male škole, a u kojem su sudjelovali mnogi ovogodišnji polaznici. Neizostavni dio programa bile su mnogobrojne sportske i zabavne aktivnosti radi poticanja međusobnog prijateljevanja i sporazumijevanja na hrvatskome jeziku u svakodnevnim neformalnim situacijama. Održana su natjecanja u stolnome tenisu i badmintonu. Slobodno vrijeme polaznika ispunjavano je i raznim igrama na moru i na kopnu. Zadnjega dana programa podijeljene su male nagrade pobjednicima te polaznicima čija je soba u devet dana ocjenjivanja urednosti dobila najviše ocjene.

SVA SU SE OČEKIVANJA ISPUNILA

"Prve večeri Male škole svi smo slavili drugo mjesto Hrvatske u Mundialu. Svi smo obukli hrvatske majice, pjevali navijačke pjesme i igrali razne igre. Veselili smo se hrvatskoj pobjedi i zajedno slavili Hrvatsku", rekla nam je Nika Fraviga iz Italije koja u Školu dolazi već treću godinu te dodala: "Inače živim u Italiji i tamo baš ne govorim često hrvatski. Zato mi je jako dobro doći u Malu školu da mogu više govoriti i bolje naučiti hrvatski, a onda lakše razgovarati s rodbinom. Prve godine sam bila u radionicama za učiti hrvatski, a prošle u novinarskoj. U početku mi je bilo malo teško jer nisam baš znala pisati, ali nakon par dana sam naučila i sada mi dobro ide i pisanje."

I Fabian Siega, koji nam je također došao iz Italije, već je pravi veteran u dolascima u Malu školu: "Lijepo je more, radionice su jako zabavne i zanimljive, sve skupa je jedno lijepo iskustvo koje vrijedi više godina doživjeti. Inače, nemam problema s hrvatskim jer s mamom razgovaram isključivo na hrvatskom." Na pitanje koju bi zabavnu večer

Atraktivne jezične radionice i igraonice ispunile su očekivanja mladih u dobi od 9 do 16 godina iz 18 europskih i prekooceanskih zemalja među kojima su višejezične i višekulturne zemlje poput Švicarske SAD-a, Omana, Katara, Irske, Mađarske, Njemačke, Austrije, Italije, Velike Britanije, Belgije, Švedske, Norveške, Slovenije, Francuske, Španjolske i Crne Gore.



Ranojutarnja učionica na plaži



Završnoj večeri nazočio je zamjenik ravnatelja HMI-ja dr. sc. Ivan Tepeš te mnogobrojni roditelji i rodbina

izdvojio, odgovara "Večer zemalja". "Voditelji su se obukli u pilota i stjuardesu i s njima smo krenuli oko svijeta. Igrali smo zabavne igre inspirirane talijanskim špagetima, francuskom modom i američkim Kipom slobode. U Austriji i Švicarskoj smo skijali, za Veliku Britaniju, Irsku, Njemačku i Belgiju smo imali kviz, a trebali smo sastaviti i zastave Švedske, Mađarske, Norveške i Slovenije. Putovali smo čak i na Bliski Istok, u Katar i Oman, a na kraju smo plesali tradicionalno bokeljsko kolo sa susjedima iz Crne Gore."

Ana Marija Stipanić došla je sa skupinom djece iz Crne Gore. Sudjelovala je u novinarskoj i kulturološkoj radionici i obje su joj se jako svidjele. "Bila sam u posebnoj grupi u kojoj smo izrađivali etno nakit - prigorsku ogrlicu i narukvicu, i jako sam zadovoljna što sam nešto novo naučila. Također, posebno me se dojmio film koji je napravljen za 25 godina Male škole. Prelijepo je smišljen i snimljen. Nakon filma sam shvatila koliko mi je drago što sam dio ove tradicije."

Sestrama Orli i Grace te njihovu bratu Luki iz Irske ovo je prva Mala škola. Sve im se svidjelo i preporučili bi je i drugoj djeci. Grace i Orla najviše su se veselile kupanju, a Luka učenju hrvatskoga i igranju. Sva očekivanja su im se ispunila, što je potvrdila i njihova mama nakon završne priredbe: "Kamp je iznad svakog očekivanja za djecu i nas roditelje. Djeca su se odlično provela, vjerujem puno i naučila i stekla nove osjećaje prema Hrvatskoj. Velika hvala za brigu, zabavu i poduku i vidimo se sljedeće godine."

Mladi vatrenoga srca zdušno su se, uz jezične, uključili u razne radionice poput kulturološke, likovne, novinarske, lutkarske, dramske, plesne, filmske te niz rekreativnih i zabavnih sadržaja, a uz poticajno vodstvo učitelja, pedagoga i umjetničkih voditelja.

ZAVRŠNA SVEČANOST

Završna produkcija, koja je ujedinila sadržaj svih radionica, izvedena je 26. srpnja 2018. Na toj su priredbi sudionici Škole predstavili svoj rad: četiri dramske predstave *Hrvatski sportaši, O ljubavi i igračkama, Hrvatska tradicijska olimpijada, Filmska priča*, lutkarsku



Polaznici dramske radionice Hrvatski sportaši

predstavu *Stoliću, prostri se!,* dvije plesne produkcije *Čipka i Ruke*, projiciran je filmski uradak *Igramo se Male škole*, likovna radionica i kulturološka napravile su izložbu svojih radova - hrvatskih tradicijskih igračaka i nakita, a nekoliko je primjeraka novina Spomenak "šetalo" među mnogobrojnom publikom.

Završnu svečanost osmislila je voditeljica dramskih radionica Sara Milavec. "Polaznici su tijekom svog boravka u Školi sami osmišljavali i uvježbavali sadržaj koji će izvesti i na taj način prezentirati svoj rad. Na našim kreativnim radionicama čak i djeca koja ne znaju dobro hrvatski opuste se i ugodno iznenade svoje roditelje naučenim", ističe Sara koja je ove godine obilježila svoje desetogodišnje sudjelovanje u Maloj školi. Da nije riječ o klasičnoj nastavi hrvatskoga jezika i kulture potvrđuje i voditeljica Biljana Kunovec sa svoje pozicije voditeljice novinarske radionice. "Ovdje se može puno naučiti, bacamo se u istraživanje te iz samozatajnih osoba nakon deset dana procvate divna komunikacija, pojačamo rječnik i pismene sposobnosti."


Lutkari na završnoj priredbi

Prikazan je uspješno Matičin film "Spomenak", koji je realiziran lani u povodu 25. godišnjice Male škole, razveselivši ovogodišnje polaznike audiovizualnom građom o 1352 polaznika iz 36 zemalja s 5 kontinenata.

JEDAN OD NAJLJEPŠIH DOGAĐAJA U GODINI

Dnevne aktivnosti i zanimljivosti svakodnevno su se objavljivali na Facebook stranici Škole. Na taj su način roditelji bili svakodnevno informirani, a djeci je omogućen trajni zapis u mediju koji im je blizak. Raduje da je interes svake godine sve veći jer su djeca koja sudjeluju iz godine u godinu najbolji veleposlanici, mnogi dovode svoju mlađu braću, sestre ili prijatelje. Osim obrazovnog dijela, djeca se lijepo osjećaju u interakciji sa svojim vršnjacima ali i sa svojim voditeljima. Ako u zemljama u kojima žive ne pohađaju hrvatsku nastavu i nisu izloženi hrvatskome, ovaj im program pruža mogućnost da u neformalnom druženju budu svakodnevno u kontaktu i s jezikom i s kulturom. "Moje kćeri su provele treću godinu uzastopno u kampu i svake godine im je sve bolje. Puno su naučile o Hrvatskoj i bolje govore jezik. Brojimo već dane do sljedeće godine. Puno vam hvala na organizaciji, strpljenju i svom trudu", ističe gospođa Izabela Karpowitz koja živi u SAD-u. Pohvalna je bila i gospođa Ksenija Mundjer-Ciciliani iz Švicarske: "Djeca su mi provela treću godinu uzastopno u kampu, vesele se svaki put. Voditelji i druženje čine im veliko zadovoljstvo i veselje. Kažu da im je to jedan od najljepših događaja u godini."

Sa Spomenkom smo započeli, sa Spomenkom završavamo. A u njemu na zadnjoj stranici piše: *Zadatak uspio: Svijet je zavolio jezik i igru!!!! Mala škola velikog srca utakmice igra i dalje... Osigurajte mjesto u timu!*

Hrvatska matica iseljenika posebno zahvaljuje Gradu Zagrebu - Gradskome uredu za obrazovanje, Zagrebačkoj županiji – Upravnome odjelu za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu te Odmarallištu Crvenog križa Grada Zagreba u Novome Vinodolskom. ■


Zabavna večer posvećena Vatrenima

ENG ***An excellent 26th incarnation of the Little School of Croatian Language and Culture was hosted by the CHF in Novi Vinodolski from 16 to 27 July. The event drew 83 participants, aged 9 to 16, from eighteen European and overseas countries. The programme included language, culture, arts, journalism, puppetry, drama, dance and film workshops and a number of sports, creative and entertainment content under the direction of teachers, pedagogues and art workshop animators.***

”Oceani nas razdvajaju, a turneje spajaju”

Članovi KUD-a ”Baština” i TPS-a ”Hrvatska loza” iz Chicaga, HFA ”Nova nada” iz Detroita te dviju skupina iz Australije, FA ”Hrvatska zora” iz Melbournea i HFA ”Vukovar” iz Sydneya, njih više od 200, bili su na dvotjednim turnejama po Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Slovačkoj, Mađarskoj i Austriji.

Piše: **Mirjana Piskulić** Foto: **HMI**



HFA ”Vukovar” iz Sydneya na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru

Krajem lipnja i početkom srpnja na stranicama Facebooka i Instagrama te na stranicama ovih pet hrvatskih iseljeničkih folklornih skupina i njihovih članova započeo je vatromet slika i priloga koji je trajao do polovice srpnja.

Naime, nakon višemjesečnih priprema i uz svesrdnu pomoć Hrvatske matice iseljenika KUD ”Baština” i TPS ”Hrvatska loza” iz Chicaga, HFA ”Nova nada” iz Detroita te dvije skupine iz Australije, HFD ”Hrvatska zora” iz Melbournea i HFA ”Vukovar” iz Sydneya, njih više od 200 putnika, krenuli su na svoje turneje po Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Slovačkoj, Mađarskoj i Austriji.

Turneja iseljeničkih folklornih društava nije turizam u pravome smislu riječi jer uz sve turističke elemente za njezin uspjeh treba predvidjeti susrete, trenutke, mjesta gdje će sudionici, a posebice mlađe generacije, osjetiti kako im hrvatska kultura, povijest i njezine prirodne ljepote pripadaju te da su njezin dio.

VELIKI TRUD ULOŽEN U SVAKU TURNEJU

U svaku turneju uložen je veliki trud folklornih društava: od organizacije raznih zabava, tombola, prodaje kolača i suvenira, traženja sponzora kako bi skupili sredstva za putne troškove izvođačima do redovitih proba i nastupa, često u drugim gradovima, održavanja nošnji i instrumenata te, naravno, dogovora vezanih uz turneje.

Hrvatska matica iseljenika pomogla je u realizaciji zamisli skupina, zajednički s njima radeći na itinereru i organizaciji te sugerirajući neku ideju ili rješenje. Jedna od velikih prednosti Matičina sudjelovanja je organizacija zajedničkih nastupa skupina.

Hrvatska matica iseljenika pomogla im je u realizaciji njihovih zamisli, zajednički radeći na itinereru i organizaciji te sugerirajući neku ideju ili rješenje. Jedna od velikih prednosti Matičina sudjelovanja je organizacija zajedničkih nastupa skupina.

Kad su započeli dogovori svi su mislili da će, po običaju, Đakovački vezovi biti glavni doživljaj turneja. Nitko tada nije mogao sanjati da će ‘Vatreni’ svojim drugim mjestom na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji njihov boravak u Hrvatskoj učiniti nezaboravnim. Utakmice i dočeci uglavnom su se uklapali u rasporede turneja, a tamo gdje nisu, mijenjano je vrijeme početka koncerata.

Došao je početak srpnja i sve su grupe u nekoliko dana razmaka krenule na svoje turneje koje su se negdje preklapale. Tako su koncertu Ansambla narodnih pjesama i plesova LADO, koji se održao u pulskoj Areni 8. srpnja, nazoči-



Zajednički nastup u Vukovaru: KUD "Baština", FA "Hrvatska zora", HFA "Vukovar" i domaćin HKUD "Dunav"

li na svoje veliko oduševljenje članovi TPS "Hrvatska loza" i HFA "Nova nada".

ZAJEDNIČKI NASTUPI U VUKOVARU I SPLITU

U subotu predvečer, 7. srpnja, u organizaciji Grada Vukovara u Vukovaru se održao koncert kojemu je domaćin bio HKUD "Dunav", a uz njih su nastupili KUD "Baština", FA "Hrvatska zora" te HFA "Vukovar". Koncert je završio zajedničkim kolom kojem su se pridružili i gledatelji. Nakon toga su svi zajedno gledali utakmicu Hrvatska – Rusija i dugo u noć slavili pobjedu 'Vatrenih'.

Još jedan veliki zajednički koncert održao se u Splitu 13. srpnja pod nazivom "Oceani nas razdvajaju, a 'Jedinstvo' spaja", u organizaciji priznatoga KUD-a Jedinstvo iz Splita, Splitsko- dalmatinske županije, Grada Splita i Turističke zajednice grada Splita. Prije toga je u Muzeju grada Splita organiziran prijam za predstavnike KUD-a "Jedinstvo", Hrvatske matice iseljenika i predstavnike folklornih skupina, uz nazočnost zamjenice gradonačelnika Jelene Hrgović, direktorice Turističke zajednice grada Splita Alijane Vukšić i zamjenika župana Luke Brčića.

Nakon zajedničkog fotografiranja ispred Hrvatskoga narodnog kazališta u Splitu, 120 plesača i svirača u hrvatskim narodnim nošnjama prošetalo se u špaliru preko Marmontove ulice do mjesta nastupa na rivi - na istoj pozornici na kojoj će tri tjedna kasnije klapa Šufit pjesmom otpratiti Olivera na posljednji počinak. Domaćin KUD "Jedinstvo" otvorio je koncert splitskim plesovima, a onda su KUD "Baština", TPS "Hrvatska loza", FA "Hrvatska zora" i HFA "Vukovar" mnogobrojnoj publici izvođenjem svojih koreografija ponosno pokazali s koliko ljubavi i profesionalnosti njeguju hrvatsku tradicijsku baštinu. Koncert je završio zajedničkom izvedbom "Lijepa li si", a pjevala je i cijela riva. Među zaista mnogobrojnom publikom bilo je iseljenika, povratnika koji sada žive u Splitu, rodbine naših folkloraša te turista.

POVEZIVANJE S DRUŠTVIMA U HRVATSKOJ

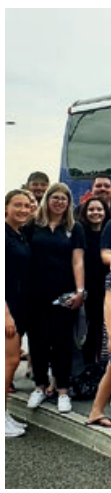
Bilo je još puno primjera povezivanja društava. Tako je FA "Hrvatska zora" neposredno pred početak koncerta u Zadru s KUD-om "Donat" iz Zadra, KUD-om "Zora" iz Betine i KUD-om "Zora" iz Piškorevaca potpisao Povelju prijateljstva i suradnje. Nastupili su i na 18. međunarodnom festivalu folklora u Velikoj Gorici.

Možemo slobodno reći da je veći-

Utakmice i dočeci 'Vatrenih' uglavnom su se uklapali u rasporede turneja, a tamo gdje nisu, mijenjano je vrijeme početka koncerata.



"Oceani nas razdvajaju, a 'Jedinstvo' spaja", zajednički koncert u Splitu: KUD "Baština", TPS "Hrvatska loza", FA "Hrvatska zora", HFA "Vukovar" i domaćin "Jedinstvo"



ni članova HFA "Vukovar" iz Sydneya i KUD-a "Baština" iz Chicaga turneja neslužbeno počela nekoliko dana ranije nego što su sjeli u autobuse, i to u Markuševcu na tradicionalnoj proslavi "Šimunski cajti" gdje su se uz veliki broj iseljenika okupili i oni. Obje skupine vratile su se tijekom turneje u Markuševec i to na večeru u legendarni restoran 'Staro gnijezdo' gdje se uz tambure pjevalo dugo u noć.

Članovi KUD-a "Sveti Ilija" iz Župe Kljaci (Drniš), oduševljeni nastupom na završnoj svečanosti Đakovačkih vezova članova HFA "Vukovar" iz Sydneya, pozvali su ih u posjet. Na obostrano zadovoljstvo taj se posjet ostvario, a sadržaj i osjećaji ovog posjeta zaslužuju poseban prilog u jednom od idućih brojeva Matice.

KUD "Baština" jedina je skupina koja je imala nastup na otoku, i to Pašmanu. Dojmovi koje su zapisali dokazuju da su se odlično proveli. HFA "Nova nada" nakon Pule krenula je prema sjeveru zemlje te su u Mohaču, nakon što su posjetili Pečuh, obišli i Muzej o bitci na Mohačkom polju, a nakon toga uputili su se u Gradišće. Iako nisu sudjelovali na navedena dva koncerta, ipak drže rekord u broju održanih koncerata te broju hotela u kojima su spavali. U Hrvatskoj su održali četiri koncerta, a među gradišćanskim Hrvatima u Mađarskoj, Slovačkoj i Austriji još četiri, uz one usputne, spontane, kad su na probama na otvorenom skupljali gledatelje.

Prilikom posjeta Ozlju u muzeju ih je dočekala i pozdravila gradonačelnica Ozlja Gordana Lipšinić. Članovi ove živopisne skupine u svakome mjestu gdje su bili imali su doživljaje koji bi bili dobar scenarij za jedan film.



FA "Hrvatska zora" iz Melbournea


HFA "Nova nada" iz Detroita

HFA "Nova nada" iz Detroita u Hrvatskoj je održao četiri koncerta, a među gradišćanskim Hrvatima u Mađarskoj, Slovačkoj i Austriji još četiri, najviše od svih skupina.

TPS "Hrvatska loza" bila je najbrojnija i najmlađa skupina. Posjet Hrvatskoj organiziraju svake četiri godine pa tako svaka generacija ima priliku bolje upoznati zemlju svog podrijetla i nastupiti na Đakovačkim vezovima. Vjerojatno će mnogima od njih ostati u sjećanju proba koju su imali u Opatiji, u Parku Angiolina s pogledom na more, kao i nastup u Ljubuškom te večera na vodopadu Koćuši.

Detaljnije opise svake turneje objavit ćemo u idućim brojevima Matice jer je svaka bogata vrijednim događajima.

POSJETILI I SABOR RH

Prilikom boravka u Zagrebu članovi TPS "Hrvatska loza", FA "Hrvatska zora" i HFA "Vukovar" posjetili su Hrvatski sabor. Uz kratko razgledavanje i uz stručno vođenje imali su priliku nazočiti dijelu glavne sjednice. Organiziran im je i susret i razgovor sa saborskim zastupnicima. Tom prigodom susreli su se sa saborskim zastupnicima: predsjednikom Odbora za Hrvate izvan RH Božom Ljubićem, potpredsjednikom Odbora Željkom Glasnovićem, članom Odbora Željkom Ragužom, predsjednikom Odbora za europske poslove Domagojem Ivanom Miloševićem te zastupnicima Anđelkom Stričakom, Stevom Culejem i Irenom Petrijevčanin Vuksanović.

U susretu koji je trajao dulje nego što je protokol predvidio Božo Ljubić podsjetio je da je hrvatska dijaspora dala velik doprinos u stvaranju hrvatske države, a danas radom institucija u čijoj je nadležnosti hrvatska dijaspora Hrvatska može postići čvršće povezivanje domicilne i iseljene Hrvatske.

Hrvatski iseljenici naglasili su kako žele pomoći svojoj domovini te da u Hrvatskoj žele vidjeti zajedništvo, a ne podjele. Predstavnici iseljenika i zastupnici složili su se da je potrebno jačati komunikaciju između institucija u Hrvatskoj i iseljeničkih zajednica kako bi se što brže pronašla rješenja za mnogobrojna pitanja i probleme s kojima se dijaspora suočava te raditi na stvaranju uvjeta za povratak hrvatskih iseljenika. ■

ENG ***Five folklore groups from our diaspora communities visited the homeland for the CHF-organised Oceans Separate Us—Tours Join Us events. The over 200 participants enjoyed a two-week tour of Croatia, Bosnia-Herzegovina, Slovakia, Hungary and Austria.***

”Nismo grana bez korijena”

Martina Romić iz Vojvodine osvojila je titulu najljepše djevojke u narodnoj nošnji, prva pratilja je Klara Jamić iz Njemačke, a druga Noemi Molnar iz Mađarske


Pobjednice Izbora za najljepšu Hrvaticu u narodnoj nošnji

Tekst i foto: **Snježana Jurišić**

U druga za promicanje hrvatske kulture i baštine u Bosni i Hercegovini *Stećak* u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika organizirala je od 2. do 6. srpnja o. g. petu jubilarnu *Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske.*

Martina Romić iz Srbije osvojila je titulu najljepše, prva pratilja je Klara Jamić iz Njemačke, druga pratilja je Noemi Molnar iz Mađarske, a najfotogeničnija djevojka prema glasovima na *Facebooku* je Danica Vinčec iz Kanade.

Govoreći o ciljevima *Revije* u sklopu svečanog otvorenja u ime suorganizatora zamjenik ravnatelja HMI-ja dr. sc. Ivan Tepeš je istaknuo: ”Hrvatice iz cijeloga svijeta predstavljaju bogatstvo hrvatske folklorne baštine i uz pjesmu i nošnje pokazuju svoju ljubav prema domovini. Upravo ta njihova sinergija uz promociju naše tradicijske kulture potvrđuje snažnu povezanost hrvatskoga nacionalnog bića.”

PET NEZABORAVNIH DANA

Visoke uzvanike pozdravila je u ime pokrovitelja i Ivana Perkušić, zamjenica Zvonka Milasa, državnoga tajnika Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH, čestitavši djevojkama na njegovanju hrvatske kulture i običaja te poručila: ”Nismo grana bez korijena, nikli smo iz jedne kulture bez obzira na to gdje živjeli, a to dokazuju ove djevojke iz cijeloga svijeta koje s ponosom nose nošnje svojih baka.”

U ime Udruge *Stećak* obratila se prigodnim riječima Marija Krolo, zahvalivši pokroviteljima na potpori bez koje ne bi slavili jubilarnu 5. reviju za koju su zaslužni Dragan Čović, hrvatski član Pred-

Nagrade

Pobjednici Martini Romić iz Vojvodine izaslanik dr. Dragana Čovića, Dejan Vanjek, uručio je repliku ogrlice i narukvice iz 10. - 12. stoljeća iz Višića kraj Čapljine i naušnice koje je darovala zlatarnica ”Dodić” iz Dubrovnika. Prvoj pratilji Klari Jamić iz Njemačke izaslanica državnoga tajnika Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Ivana Perkušić uručila je repliku srebrene ogrlice i naušnica iz Sanskoga Mosta. Drugoj pratilji Noemi Molnar iz Mađarske predsjednik Vlade Hercegbosanske županije Ivan Jozić uručio je repliku srebrnih naušnica s pozlatom iz Mandina Sela kraj Tomislavgrada. Prema izboru posjetitelja Facebook stranice ”Stećak” za Miss fotogeničnosti izabrana je Danica Vinčec iz Kanade kojoj je potpredsjednik Hrvatskoga sabora Milijan Brkić uručio repliku naušnica iz Grboreza kraj Livna.

Sve sudionice dobile su nagrade, torbe Lovely Bags. O važnosti nastavka ove manifestacije poticajno govori duša ovoga projekta – karmelićanin etnografske erudicije Zvonko Martić: ”Njegovateljice hrvatske tradicijske kulture iz iseljeništva i domovine zdušno su prihvatile ovu profinjenu *Reviju* pa smo mi u organizaciji petu godinu zaredom s radošću nastojali ispuniti njihova očekivanja s nizom popratnih obrazovnih etnoloških i muzeoloških sadržaja i to u izvornim lokalitetima naše europske kulturne kolijevke.”



Prijem kod kardinala Puljića u Sarajevu

Sudionice programa iz 14 zemalja

Danica Vinčec, Kanada; Katarina Jakšić, SAD; Ana Martinović, Njemačka; Klara Jamić, Njemačka; Anka Svjetlana Fakrać, Rumunjska; Antonella Rašić, Austrija; Dragica Kunstek, Bolivija; Rozalija Franceskoviić, Crna Gora; Sara Grbac, Crna Gora; Martina Romić, Srbija; Ivana Klišanin, Švedska; Martina Mandolesi, Italija; Marlena Šimunović, BiH; Ivana Jurić, BiH; Martina Rajič, BiH; Noemi Molnar, Mađarska; Stefanija Kostadinova, Makedonija; Marija Kostadinova, Makedonija; Barbara Boydell, Australija te Josipa Golome, Kosovo.

sjedništva BiH, Središnji državni ured za Hrvate izvan RH, Vlada Hercegbosanske županije i općina Tomislavgrad.

SVAKI DAN U DRUGOM GRADU

Djevojke i njihove pratilje koje im pomažu u odijevanju nošnji i izradi frizura provele su u BiH pet nezaboravnih dana. Već prvoga dana u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru sudionice su pristupile radionici upoznavanja gdje im je predstavljen program. Drugi dan je bio radni u Solinu, kolijevci hrvatske povijesti, gdje su djevojke fotografirane u narodnim nošnjama u autohtonom ambijentu Gospina otoka. Nakon radnog dijela uslijedio je prijem kod zamjenika solinskoga gradonačelnika Ivice Rakušića. Sudionice su zatim u Sinju obišle Muzej Sinjske alke, koji je dobitnik nagrade *Europa Nostra za kulturnu baštinu 2018*., gdje ih je dočekao voditelj Muzeja Boris Filipović Grčić. Franjevački muzej i galeriju Gorica, Livno, djevojke su razgledale u srijedu. Zatim je uslijedio prijem s načelnikom općine Tomislavgrada Ivanom Vukadinom, kada se moglo čuti njihovo pjevačko umijeće i vidjeti rezultate priprema za nastup na završnoj svečanosti 5. *Revije*. Navečer istoga dana sudionice su bile pozvane na otvaranje 42. *Imotskih sila* gdje ih je primio gradonačelnik Ivan Budalić. U četvrtak rano ujutro sudionice *Revije* krenule su u posjet Sarajevu u organizaciji župnika Župe Stup, vlč. Miroslava Čavara, koji je bio vodič u Sarajevu.

Organizator otac Zvonko Martić obratio se prisutnima riječima: "Ovo je peta revija, ali je stvarno isti osjećaj kao kod prve. Stvarno moram priznati, toliko sam sretan što su djevojke zadovoljne jer sve ovo radimo na kraju upravo radi njih. Ovdje su, prije svega, cilj druženje, upoznavanje, potpora njihovu radu, njihovu očuvanju tradicijske kulture i u tome smo uspjeli".

SARAJEVSKO OHRABRENJE

Poseban doživljaj bio je prijam kod vrhbosanskoga nadbiskupa, kardinala Vinka Puljića, koji je ohrabrio djevojke da nikad ne zaborave vlastite korijene i materinski jezik, vjeru i kulturu i da tu ljubav prenose i na nove naraštaje. U petak, 6. srpnja, dogodio se vrhunac događaja - nakon glavne probe i uređivanja za sam nastup počela je dugo očekivana *Revija*. Članovi žirija bili su: Marija Perić, poduzetnica iz Tomislavgrada; Željana Zovko, zastupnica u Europskome parlamentu; Jozo Pavković, glavni i odgovorni urednik Večernjega lista u BiH; Petar Galić, ministar znanosti, prosvjete, kulture i športa Vlade Hercegbosanske županije; Ivan Milološa, predsjednik Uprave Munje te glazbeni umjetnik Miroslav Škoro. ■

ENG ***Stećak, an association that promotes Croatian culture and heritage in Bosnia-Herzegovina, and the Croatian Heritage Foundation staged the 5th Traditional Folk Costume Review and Miss Croatian Folk Costume Pageant for Croatians Abroad from 2 to 6 July 2018.***

U Gorskom Kotaru i na Cresu održan Eco Heritage Task Force 2018.

Dodir sa srcima samačkih domaćinstava



Grupna fotografija u špilji Vrelo

Mladi volonteri pomagali su u samačkim domaćinstvima, uređivali okoliš jezera u Lokvama, krčili biciklističke staze u Liču, čistili i uređivali Odgojni dom Mali Lošinj – podružnica Cres, uređivali prostor Doma za starije i nemoćne, pomagali i družili se s korisnicima Doma.

Piše: **Mihovil Rora**
Foto: **Arhiv EHTF 2018.& Walter Salković**

"Doruuučaaaak!" Ovaj poziv se čuo svako jutro u sedam i pol, u Fužinama i Cresu. Iz svojih kreveta budila se ovogodišnja ekipa mladih hrvatskih iseljenika pristigla na volontiranje, u ljetnom Matičinom projektu *ECO HERITAGE TASK FORCE*, koji se ove godine, 23. put, održao u zelenom i plavom dijelu Primorsko-goranske županije. Hrvatska matica iseljenika u suradnji s ovom županijom, organizirala je prvi put EHTF koji se održao na dvije lokacije, u Fužinama i u Gradu Cresu.

IZ DESET ZEMALJA SVIJETA

Okupljanjem voditelja i sudionika 22. srpnja ispred Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu, započela je nova volonterska avantura koja traje još od ratne 1992. Ove godine pristigli su mladi volonteri iz Argentine, Australije Bolivije, Bosne i Hercegovine, Brazila, Crne Gore, Hrvatske , Makedonije, Rusije i Srbije. Škvadra je krenula prema Fužinama u kojima je provela slijedećih deset dana. Taskfors obitelji prvi put su se pridružili i volonteri Crvenog križa Primorsko-goranske županije. Pri dolasku u Fužine dočekali su ih predstavnici županije te Crvenog Križa i poželjeli dobrodošlicu, a potom su se sudionici zaputili u kratku šetnju jezerom Bajer.

Drugi je dan započeo razgledavanjem Fužina i njihove okolice. Pri posjetu Etnografskom muzeju Lič dočekao ih je zamjenik načelnika Općine Fužine, Dražen Starčević koji je ispričao priču o njegovoj zbirci, a potom sudionike proveo kroz Špilju Vrelo, poznatu kao jedina špilja u Hrvatskoj kojoj pristup imaju i osobe s invaliditetom. Isti dan, u popodnevnim satima održali su se i prvi sati radionice hrvatskog jezika te filmske i medijske radionice. Dan je završio prezentacijom o EHTF-u u Općinskoj vijećnici te hrvatskom večeri koju su tradicionalno priredili voditelji projekta.

Ove godine pristigli su mladi volonteri iz Argentine, Australije Bolivije, Bosne i Hercegovine, Brazila, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Rusije i Srbije.

DODIRI SA SRCIMA U SAMAČKIM DOMAĆINSTVIMA FUŽINA

Zajedničkim snagama s Crvenim Križem hrvatska je iseljenička mladež započela rad u Fužinama, Mrkoplju, Vratima i Liču. U sva četiri mjesta taskfors ekipa je svoj iseljenički duh širila u samačkim domaćinstvima, pomažući im u kućanskim poslovima, cijepanju i sortiranju drva za nadolazeću zimu, krečenju zidova i uređivanju kuća. Pri tome nisu samo ostvarili opipljive tragove u smislu fotografija i složenih cjepanica, nego i dodir, ljubav, zajedništvo, povezanost. Teško je opisati prisjećanja na suze prilikom upoznavanja s osobama kojima je prijeko potrebna pomoć. Čovjek s Parkinsonovom bolesti, unatoč svemu, dočeka ih osmijehom, toplom kavom, raširenih ruku, a nakon pomoći, toplim dodirom i srećom u očima zahvali se na svemu što je učinjeno bez obzira na jezične barijere i kulturne razlike.

Dok su jedni pomagali u samačkim domaćinstvima, drugi su pak radili u



Čišćenje okolice jezera u Lokvama

lokalnim turističkim odredištima. Jedna se skupina zaputila prema jezeru u Lokvama gdje su uređivali okoliš, dok su drugi krenuli u raskrčivanje biciklističkih staza u Liču.

STOJIN NA KANTUNU, GLAVA U BALUNU...

Prvoga dana kolovoza, sudionici su se zaputili prema Cresu te se smjestili na drugoj lokaciji volontiranja i rada u Odgojnom domu Mali Lošinj – Podružnica Cres. Odmah su započeli s aktivnostima. Čistili su i uređivali dom u kojem su boravili i njegovu okolicu, te pomagali, uređivali prostor i družili se s korisnicima Doma za starije i nemoćne. Uz stihove pjesme *Stojin na kantunu*, koju su spontano naučili i oni bez ikakvog znanja hrvatskog, uljepšali su boravak korisnicima doma i izmamili im tople osmijehe. Nisu radili samo fizičke poslove već s korisnicima igrali tombolu, šah, društvene igre, popravljali im gitare, pjevali i svirali s njima

UČENJE HRVATSKOG JEZIKA I SNIMANJE FILMA

Poslije radnih aktivnosti u popodnevnim satima sudionici su sudjelovali i u EHTF radionicama. Profesorica Leonila Marač poučavala je hrvatskome svoje brojne polaznike koji su većinski došli iz Južne Amerike sa slabim ili nikakvim znanjem hrvatskom jezika. Paralelno, akademski filmski redatelj Ivan Mokrović okupio je glumačke "zvijezde", nastavivši tako taskfors tradiciju filmova, kao vječnog traga, već petu godinu zaredom. Aktivna je bila i medijska radionica, glavnog voditelja Mihovila Rore,



Raspjevani sudionici i korisnici Doma za starije i nemoćne Cres

koja je, osim neprestane potrage za dobrim *WiFi* signalom, poslala u svijet informacije o projektu.

IZLETI I TEMATSKE VEČERI

Uz volonterski i edukativni sadržaj, tijekom EHTF vikenda organiziraju se različiti izleti i posjete. Osim obilaska okolice Fužina, domaćini u Cresu organizirali su izlet u Beli, Orlec i Lubenice. Među ostalim, u Belom su posjetili Centar za posjetitelje i oporavilište za bjeloglave supove. Gotovo svaku večer na EHTF-u neizbježan sadržaj su tematske večeri koje organiziraju polaznici. Svaka fešta obilježena je značajkama kulture zemlje iz koje oni dolaze. Osim hrvatske večeri, imali su prigodu plesati tango na Argentinskoj večeri, "liječiti se" na večeri Crvenog križa te igrati društvene igre na *Black & White* fešti. Organizirali su i pravo malo Vojvođansko vjenčanje, pripremili se i za Ruski karneval i Rimske olimpijske igre. Dijelili su nagrade pobjednicima Igre života Australsko-brazilske i Bolivijske večeri, ali i pobjedniku nogometnog okršaja reprezentacija Makedonije i Bosne i Hercegovine.

ZAVRŠNA SVEČANOST

Završna svečanost EHTF 2018. održana je u prekrasnom dvorištu Odgojnog doma pred brojnom publikom koju su činili sudionici, predstavnici Hrvatske matice iseljenika, gosti iz lokalne zajednice, domaćini i korisnici Doma za starije i nemoćne u kojem su volontirali. Sudionici 2018. pokazali su veliko srce na svim mjestima i lokacijama gdje smo radili, a ovaj EHTF prošao je posebno dobro i organizirano. Nemam primjedbi. Sretna sam. Sve je išlo po špagi. Bravo svi! – rekla je Nives Antoljak, voditeljica projekta.

Publici i sudionicima obratio se i ravnatelj Doma za starije i nemoćne Aldo Stipanov, riječima oduševljenja i zahvale zbog svega što su odradili. Posebna sinergija sudionika i domaćina osjećala se kroz cijelo vrijeme projekta, ali posebice je bila zamjetna na završnoj priredbi. Predstavila se i radionica hrvatskoga jezika, a uprizorena je i projekcija ovogodišnjeg filma dramske radionice "*Harms na Cresu i u Fužinama*". Šarmantna je bila i maštovita prezentacija medijske radionice. Potom su zamjenica župana PGŽ Marina Medarić i rukovoditelj podružnice HMI u Rijeci Dean Miculinić dodijelili zahvalnice i usmeno se zahvalili sudionicima i voditeljima. Nakon emotivne završne svečanosti osjetio se i dašak tuge, jer vrijeme je bilo za rastanak. Trotjednu dobročiniteljsku avanturu zaključio je glavni voditelj Mihovil već legendarnim stihovima Task Forcea.*"Odlazi cirkus iz našeg malog grada, širokim drumom sto izlazi na most. Odlazi cirkus i ja se pitam sada, tko je domaćin, a tko je bio gost."* ■



Sudionici upoznaju Fužine

Izjave sudionika EHTF 2018:

■ *"Hvala Vam svima na ovoj jedinstvenoj prilici. Toliko sam sretna da ne mogu opisati. Uopće niti ne želim natrag u Rusiju. Do kraja života sam Vam zahvalna na EHTF-u."* **–Alyona Permyakova, Rusija**

■ *"Kad smo u Hrvatskoj, budite tu jer ćemo se sigurno javiti. A kod nas ste uvijek dobrodošli u Argentinu. Hvala Vam svima na EHTF-u, svakom pojedinačno."* **– Diana Stilinović, Argentina**

■ *"Malo sam se rasplakala, ali dobro, suze čine čovjeka i EHTF."* **– Juliana Jezernicky, Brazil**

■ *"Vraćam se dogodine, a sad se idem rasplakati, tu u kutak da me nitko ne vidi"* **– Ezequiel Mansilla, Argentina**

■ *"Baš mi je dobro, osjećam se korisno za promjenu. Možda neki EHTF u Bosni i Hercegovini sljedeće godine?"* **– Ante Šaravanja, Bosna i Hercegovina**

ENG ***The CHF's 2018 Eco Heritage Task Force was staged this year in the Gorski Kotar region and on Cres island. The event participants came from many countries around the world and we were joined for the first time by volunteers of the Red Cross of Primorje-Gorski Kotar County who wished to learn more about our Croatian diaspora and to volunteer their efforts.***

Baština kao identitet

Krajem lipnja, tijekom srpnja i početkom kolovoza Matica već desetljećima organizira događaje koje priprema tijekom cijele godine. Premda su "stari", uvijek su i "novi".



Nastup FA "Hrvatska zora" iz Melbourna na Smotri folklora u Velikoj Gorici

Tekst: **Marin Knezović** Foto: **HMI**

Glavno obilježje prirode su godišnja doba, sezone. Visina temperature i količina padalina određuju njezino ponašanje i izgled. Ne samo da biljni i životinjski svijet slijede ritam sezona, nego to često čine i ljudi, skupine i organizacije koje oni čine. Svoju sezonu ima i Hrvatska matica iseljenika. Ona je odraz prilagođavanja potrebama iseljeništva i pripadnika hrvatskih manjina koji vrijeme za edukaciju i posjet starome kraju mogu odvojiti, uglavnom, u razdoblju godišnjih odmora. Krajem lipnja, tijekom srpnja i početkom kolovoza Matica već desetljećima organizira događaje koje priprema tijekom cijele godine.

S Maticom su tako putovali, pjevali i plesali: "Hrvatska zora" iz Melbournea, "Vukovar" iz Sydneya, "Hrvatska loza" i "Hrvatska baština" iz Chicaga te "Nova nada" iz Detroita.

"STVARANJE KAZALIŠTA"

Počnimo s jubilarnim seminarom "Stvaranje kazališta" koji se održao na otočiću Galovcu, nasuprot Preka na otoku Ugljanu, već dvadeseti put. Polaznici iz Kanade, Nizozemske, Crne Gore, Francuske, Srbije i Bosne i Hercegovine, pod okriljem samostana sv. Pavla Pustinjaka, stjecali su znanje vezano uz kazališnu umjetnost kako bi sve to koristili u očuvanju hrvatskoga jezika i kulture u sredinama u kojima žive i rade. Vrhunac seminara bila je predstava Ive Brešana "Hamlet u selu Mrduša Donja" u izvedbi polaznika seminara.

ŠKOLA FOLKLORA I IZBOR NAJLJEPŠE HRVATICE U NOŠNJI

Jedna od najstarijih Matičinih aktivnosti, Škola folklora, održala se i ove godine u Boriku kraj Zadra. Pod paskom najboljih hrvatskih stručnjaka - folklorista, etnokoreologa, glazbenika - osamdeset polaznika iz različitih dijelova svijeta upoznalo se s narodnim nošnjama, pjesmama, plesom i glazbalima jadranskog područja. Time su stekli dragocjeno znanje i iskustvo koje će im omogućiti razvoj i čuvanje hrvatskoga identiteta njegovanjem hrvatske tradicijske kulture u zemljama iz kojih dolaze. Svoje stečeno znanje i umijeća polaznici su demonstrirali domaćinima i njihovim gostima na završnome koncertu.

Ovo nije bila jedina aktivnost Matice vezana uz popularizaciju i pouku hrvatskoga folklora. Matica se pojavila i kao suorganizator Revije tradicijske odjeće i izbora najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji u Tomislavgradu (Duvnu) u Bosni i Hercegovini. Ovogodišnja najljepša Hrvatica u narodnoj nošnji je Martina Romić iz Srbije (Vojvodine).

Hrvatska matica iseljenika bila je i partner 52. međunarodne smotre folklora u Zagrebu.

Spojivši zelenu i plavu Hrvatsku, mladi Hrvati volonteri iz različitih dijelova svijeta, uz ostale aktivnosti, pomagali su u staračkim domaćinstvima u Gorskome kotaru i na otoku Cresu.



Detalj sa završne svečanosti Ljetne škole folklora u Zadru



Hrvati iz Australije tijekom posjeta Vukovaru – Spomen dom hrvatskih branitelja na Trpinjskoj cesti

NASTUPI FOLKLORNIH SKUPINA IZ ISELJENIŠTVA

Kao i toliko puta do sada Matica je i ovo ljeto organizirala nastupe folklornih skupina Hrvata izvan Hrvatske. Vrijedni "matičari", kao pratitelji i organizatori, zajedno s hrvatskim iseljenicima prešli su tisuće kilometara. S Maticom su tako putovali, pjevali i plesali: "Hrvatska zora" iz Melbournea, "Vukovar" iz Sydneya, "Hrvatska loza" i "Hrvatska baština" iz Chicaga te "Nova nada" iz Detroita.

ECO HERITAGE TASK FORCE

Ako se kao osobe izgrađujemo pomažući drugima, ove godine su na korist sebi samima i zajednicama kojima su pomogli puno napredovali i sudionici Eco Heritagea Task Forcea. Spojivši zelenu i plavu Hrvatsku, mladi Hrvati volonteri iz različitih dijelova svijeta, uz ostale aktivnosti, pomagali su staračkim domaćinstvima u Gorskome kotaru i na otoku Cresu te pri tome puno naučili o zemlji i kulturi svojih predaka. Tako se nisu susreli samo mladi iz različitih dijelova svijeta, nego su se dodirnule i upoznale i različite generacije. Primorsko-goranska županija u ovome projektu pokazala se uzornim partnerom Matice.

SVEUČILIŠNA I MALA ŠKOLA

I ove godine bile su neizbježne škole Hrvatske matice iseljenika. Prvo se održala Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture koju Matica organizira u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu. Škola je okupila dvadeset i sedam polaznika iz 15 zemalja. Ništa manje važna, unatoč nazivu, nije ni Mala škola hrvatskoga jezika i kulture. Ove godine učinila je ponovno Novi Vinodolski mjestom igre, veselja i učenja. Posvećena hrvatskim tradicijskim igračkama, okupila je 84 polaznika (što je do sada najveći broj) u dobi od 9 do 16 godina iz 18 zemalja. Na kreativnim radionicama (jezičnoj, kulturološkoj, likovnoj, novinarskoj, lutkarskoj, dramskoj, plesnoj i filmskoj) polaznici su uz igru stekli novo znanje i iskustva.


Nakon uspješnoga nastupa u središtu Vukovara, hrvatski folkloraši iz dijaspore proslavili su i pobjedu 'Vatrenih' protiv Rusije

Mala škola hrvatskoga jezika i kulture i ove godine učinila je Novi Vinodolski mjestom igre, veselja i učenja. Posvećena hrvatskim tradicijskim igračkama, okupila je 84 polaznika u dobi od 9 do 16 godina iz 18 zemalja.

Rad Matice ljeti ne može se svesti samo na ove tradicionalne događaje. U Hvaru je tako otvorena, u povodu 160 godina od njegova rođenja, multimedijska izložba o ocu daktiloskopije (utvrđivanje identiteta otiskom prsta) Ivanu Vučetiću - jedna od najuspješnijih izložbi Matice.

Premda ljetni projekti Hrvatske matice iseljenika imaju dugu tradiciju, to ne znači da su zastarjeli i prevladani. Oni se stalno usavršavaju, a i njihovi mahom mladi polaznici daju im stalno novu svježinu. Tako su premda "stari", uvijek i "novi". Ove sezone Matica je svojim programima zasijala u stotinama njihovih polaznika novo znanje, ali i sjeme novih prijateljstava, suradnji i, konačno, novih aktivnosti. U tom smislu Hrvatska matica iseljenika od ove sezone očekuje obilje plodova. ■

ENG ***Over the summer the Croatian Heritage Foundation successfully staged many culture and language events. Especially attractive were programmes focused on language and cultural heritage, nurtured in the homeland and the Croatian diaspora and minority communities abroad. The events drew both youth and the older generation on excellent tours of the old country, here to learn about the heritage and contemporary culture of Our Beautiful Homeland.***

Izumitelj daktiloskopije

U povodu 160 godina od rođenja Hvaranina i hrvatskoga iseljenika Ivana Vučetića, a u sklopu obilježavanja 150 godina organiziranoga turizma u Hvaru, Grad Hvar i Hrvatska matica iseljenika otvorili su izložbu "IVAN VUČETIĆ - Foranin sa svjetskom adresom" u gradskoj Lođi. Svečano otvorenje održano je 20. srpnja u gradskoj Lođi, na sam rođendan našeg izumitelja.



Izložbeni paviljon

Tekst: **Ivana Rora**
Foto: **Jakša Kuzmičić**

Otvorenju je nazočio ravnatelj HMI-ja Mijo Marić sa suradnicama, koji je tom prigodom istaknuo:

- Vučetić je bio priznati i ugledni hrvatski iseljenik. Na ponos svome narodu i domovini ostavio je izum koji je odredio i mnoge svjetske događaje. Hrvatska matica iseljenika je sretna što mu u rodnome Hvaru, a u povodu ovih velikih obljetnica, može postaviti ponovno ovaj izvrstan multimedijalni projekt. Suradnja s našim otocima i njihovom iseljeničkom energijom iznimno nam je važna i vjerujemo da ćemo nastaviti u tom smjeru.

Eksponati za izložbu (predmeti i dokumentacija) posuđeni su iz Policijskoga muzeja argentinskoga grada La Plate, koji je osnovan nakon što je svu svoju ostavštinu Ivan Vučetić poklonio tom gradu te je bio prvi direktor tog muzeja nekoliko mjeseci prije svoje smrti. Prilikom pristupanja Europskoj uniji izložba je predstavljala Hrvatsku u Palači pravde u njemačkome gradu Münchenu 2013. godine.

DVIJE ZNAČAJNE OBLJETNICE

- Imali smo dobrog partnera u ovome projektu i velika hvala Hrvatskoj matici iseljenika i autorici izložbe Ljerki Galic na svemu što je učinjeno u promociji lika i djela našeg Foranina Ivana Vučetića. Nastavit ćemo dalje i pokrenuti stvaranje brenda kojim će se turizam Hvara ponositi - zaključio je gradonačelnik Hvara Rikardo Novak.

Izložbom je prikazan multimedijalni projekt "Vučetić/Vucetich" autorice prof. Ljerke Galic, rukovoditeljice Odsjeka iseljeničke baštine pri Hrvatskoj matici iseljenika, koji je nastao prije 10 godina (tada uz svesrdnu pomoć Ministarstva unutarnjih poslova, Hrvatske gospodarske komore te gradova domaćina) prigodom obilježavanja 150. godišnjice rođenja hrvatskoga iseljenika Ivana Vučetića, rođenog u Hvaru, tadašnjoj Lesini na otoku Hvaru 1858., umrlog i pokopanog u Argentini 1925. godine.

U izložbenom paviljonu, tlocrtne derivacije papilarne linije otiska prsta autora arhitekta Davida Lušičića, u 16 postamenata izložena je građa iz života i postignuća Ivana Vučetića. Istražujući metode identifikacije po otisku prstiju utvrdio je četiri osnovna tipa papilarnih linija: krug, luk te lijevu i desnu zamku te dokazao da su to dijelovi tijela koji se od rođenja nikada ne mijenjaju pa su, stoga, i najpouzdaniji osobni znak



Ravnatelj HMI Mijo Marić i gradonačelnik Hvara Rikardo Novak prije razgledavanja izložbe

raspoznavanja živih bića jer i životinje i biljke imaju papilarne linije.

- Sprava, koju je nazvao "Daktilonom", u središnjem postamentu zorno predočava tipove otisaka i za svaki prst lijeve i desne ruke točno pokazuje tip otiska. Vučetićevo otkriće i danas je najpouzdanija identifikacijska metoda koja se primjenjuje u cijelome svijetu; počela se primjenjivati nakon što je kao policijski vježbenik argentinskog okruga Buenos Aires 1892. po krvavom otisku u poznatom "Slučaju Rojas", koji je ušao u anale svjetske kriminalistike, u jednom argentinskom selu otkrio čedomorku te dokazom oslobodio krivooptuženoga. Vučetić je posjedovao humanističku naobrazbu, govorio je nekoliko jezika te je bio glazbeno obrazovan. U austro-ugarskoj mornarici u Puli vodio je Vojni orkestar, za koji je pisao glazbu, a u La Plati je osnovao Policijski orkestar te je uz humanitarni rad i pomagao obiteljima policijskih službenika – rekla je autorica izložbe Ljerka Galic prigodom otvorenja na kojem su članovi gradskoga orkestra izveli skladbu za koju je Vučetić napisao note.



Autorica projekta Ljerka Galic i realizator David Lušičić s gradonačelnikom Rikardom Novakom i načelnikom policije Jurom Tadićem


Limena glazba izvodi Vučetićevu skladbu

HVARANIN IZ ARGENTINE

U svojoj drugoj domovini Argentini, gdje žive njegovi potomci iz triju brakova, Juan Vucetich vrlo je cijenjen i poštovan, a u Hrvatskoj je izložba 2008. obišla gradove: Zagreb, Pulu, Opatiju, Hvar, Split te Trst i Milano, sve one koji su posredno ili neposredno bili vezani uz njegov život u doba Austro-ugarske monarhije. Prilikom pristupanja Europskoj uniji izložba je predstavljala Hrvatsku u Palači pravde u njemačkome gradu Munchenu 2013. Hrvatska pošta prvi put je 2008. izdala prigodnu poštansku marku dok je argentinska to izvela dva puta.


Borovi pred Franjevačkim samostanom koje je po predaji posadio Ivan Vučetić

U Zagrebu pri Ravnateljstvu policije već šezdesetak godina djeluje Centar za forenzička ispitivanja, istraživanja i vještačenja "Ivan Vučetić", koji ima najsuvremeniju opremu u ovome dijelu Europe. I oni su kao i do sada rado sudjelovali i pri otvorenju publici prema želji uzimali otiske prstiju koje su ponijeli za uspomenu. Uspjeh projekta "Vučetić/Vucetich" pribavio je autorici Ljerki Galic "Plaketu grada Hvara" koja joj je uručena 2009. godine. ■

ENG ***July 20th saw the gala opening of Ljerka Galic's Ivan Vučetić—Native of Hvar and Resident of the World exhibition. The event, staged at the town loggia by hosts the City of Hvar and the Croatian Heritage Foundation, marks 160 years since Hvar emigrant Vučetić's birth and 150 years of organised tourism on the island.***

”Vratimo nadu zavičaju”

Prva manifestacija Kulturno-vjerske baštine Hrvata Bosne i Hercegovine, koja se 7. i 8. srpnja održala u Zagrebu, privukla više od 20 zavičajnih zajednica i udruga Hrvata iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.



Dragan Čović u posjetu HMI

Tekst: **Ivana Rora** Foto: **Arhiv HMI-ja**

Pod zajedničkim sloganom VRATIMO NADU ZAVIČAJU, u Župi svete Marije Anđeoske u Sesvetskoj Sopnici održani su dani Kulturno-vjerske baštine Hrvata Bosne i Hercegovine, manifestacije koja je okupila zavičajne zajednice Hrvata BiH te njihove prijatelje, kao i predstavnike visokoga državnog vrha, crkve i mnogobrojnih institucija iz Zagreba, ali i susjedne nam Bosne i Hercegovine. Organizatori su bili HRVATSKA MATICA ISELJENIKA, UBH PRSTEN, ŽUPA SVETE MARIJE ANĐEOSKE i ZAJEDNICA HRVATA Bosne i Hercegovine te udruge, klubovi i društva koja okupljaju Hrvate iz BiH. Pokrovitelji manifestacije bili su SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE, GRAD ZAGREB i gradonačelnik Milan Bandić.

Dani Kulturno-vjerske baštine Hrvata Bosne i Hercegovine organizirani su s ciljem međusobnog povezivanja u Hrvatskoj i šire, upoznavanja zajedničke tradicije, kulture i nošnje, unapređenja kulturnih, obrazovnih, gospodarsko-socijalnih i drugih životnih zanimanja raseljenih bosansko-hercegovačkih Hrvata, kao i zbog pružanja potpore Hrvatima u BiH, posebno u jačanju i očuvanju nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta. Ovakvi događaji od iznimne su važnosti za očuvanje tradicijske kulture Hrvata u pojedinim zemljama jer ta baština je vrijedna ne samo zbog svoje raznolikosti i identitetske važnosti, nego i zato što tradicijski običaji, kako vjerski, tako i kulturni, često čuvaju vrlo stare sadržaje, pa i neke koje više ne nalazimo u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini.

Manifestacija je započela svečanim prijmom 7. srpnja u Hrvatskoj matici iseljenika, a u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, UBH Prsten, Župe svete Marije Anđeoske i Zajednice Hrvata BiH. Prvoga dana u sjedištu Hrvatske matice iseljenika predstavnici zavičajnih udruga i drugi uzvanici iz vjerskog, kulturnog i javnog života grada Zagreba imali su priliku za susret s kardinalom Vinkom Puljićem, vrhbosanskim nadbiskupom, te gospodinom Draganom Čovićem, hrvatskim članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Visoke goste u velikoj dvorani Matice iseljenika u ime okupljenih te organizatora i domaćina skupa pozdravili su Mijo Marić, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika te predsjednik Udruge bosanskih Hrvata Prsten i samostansko-župni vikar u Sesvetskoj Sopnici te koordinator Organizacijskog odbora manifestacije fra Stipo Karajica izrazivši im srdačnu dobrodošlicu.

MARIĆEVA DOBRODOŠLICA

- Iznimna mi je čast i zadovoljstvo biti domaćin jednoga ovakvog skupa u prostoru u kojem se osjeća zajedništvo i bliska povezanost s hrvatskim narodom u Bosni i Hercegovini. Sloga i mir, jedinstvo i želja da samo zajedništvom i očuvanjem baštine svoga zavičaja možemo imati bolju budućnost. Sigurniju. Sretniju – rekao je ravnatelj HMI-ja Mijo Marić.

U svome prigodnom obraćanju Čović je rekao kako Hrvati Bosne i Herce-

Ravnatelj HMI-ja Mijo Marić u prigodnom se obraćanju založio za afirmaciju suvremenog hrvatskoga zajedništva, očuvanja mira te gradnju zajedničku bolje europske budućnost.



Otvorenje manifestacije u HMI



Sv. Misa u Sesvetskoj Sopnici

govine mogu samo zajedništvom očuvati svoju kulturu, tradiciju i jezik te da je to upravo ključni zadatak - jačanje zajedništva Hrvata na cijelome teritoriju domovine.

– Moramo biti ponosni na svoje korijene i ne smijemo dopustiti da se oskrnavi kulturno bogatstvo hrvatskoga naroda – istaknuo je.

Drugi dan susreta započeo je svečanim mimohodom zborova i KUD-ova u narodnim nošnjama svojih zavičaja iz mjesne osnovne škole pa sve do samostansko-župne crkve te euharistijskim slavljem pred više od 2.000 vjernika koje je predvodio kardinal Puljić, a koncelebriralo je 14 svećenika. Misu je pjevanjem uveličao zbor Anima Una, a prenosile su je televizija Laudato te Hrvatski katolički radio. Nazočne je na početku programa u ime domaćina, Franjevačkoga samostana svetog Ilije, pozdravio fra Božo Lujić, gvardijan.

SUOČAVNJE S IZAZOVIMA

- Sretan sam što možemo biti domaćini ovoga okupljanja kao znaka osvježavanja sjećanja na zavičaj - ne samo kao komada zemlje, nego i neba i vlastite duše te tako potvrditi višestoljetnu franjevačku tradiciju po kojoj su samostani bili žarišta očuvanja vjere, kulture i narodnoga identiteta - rekao je fra Božo Lujić.

Ma gdje živjeli pamtite svoje korijene. Moramo znati voljeti i život, jer onaj koji njiše kolijevku - taj gradi budućnost, ključne su dvije poruke sudionicima kardinala Vinka Puljića.

Kardinal Puljić u poticajnoj se propovijedi dotaknuo važnosti zajedništva i svijesti o identitetu i korijenima, pozvavši pritom vjernike da se odreknu oholosti i budu ponizni.

- Ne smijemo zaboraviti da je naša snaga tijekom povijesti bila hrabro nositi svoj križ. Mi moramo odgajati generaciju koja je to spremna činiti, koja se ne boji života, koja je sposobna suočiti se s izazovom života, a to ćemo učiniti svojim primjerom - istaknuo je uz ostalo kardinal i upozorio da se ne ostavljaju i zaboravljaju stari na ognjištima.

- Bez obzira na to gdje pošli, čuvajte pamćenje svojih korijena iz kojih ste niknuli jer narod koji zaboravi svoje korijene nema budućnost. Moramo znati voljeti i život jer onaj koji njiše kolijevku, taj gradi budućnost. Moramo znati i voljeti svoje. Ako to ne znamo, nemojmo se ljutiti ako to drugi ne voli. Moramo znati voljeti svoj identitet, svoje korijene, žrtve koje su ugrađene u našu prošlost pa ćemo ostaviti u baštinu lijepo pamćenje da znaju naši unuci i praunuci: hvala im što su živjeli i što su to blago vjere i kulture prenijeli na nas. To ponesite u život - zaključio je kardinal i izazvao pljesak okupljenih.

ZAHVALE

Na kraju mise sopnički župnik i definitor Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić u svoje osobno ime te u ime okupljenih vjernika i franjevaca koji pastoralno djeluju u ovoj župi, kao i u ime opravdano spriječenog provincijala Bosne Srebrene fra Joze Marinčića, pozdravio je i zahvalio svima koji su pridonijeli da se ova manifestacija i dogodi. U prvome redu organizatorima Hrvatskoj matici iseljenika, UBH Prsten, Župi BD Marije Anđeoske i Zavičajnim zajednicama Hrvata Bosne i Hercegovine u Hrvatskoj te pokroviteljima Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, gradonačelniku Milanu Bandiću i Gradu Zagrebu, ali i mnogobrojnim drugim fizičkim i pravnim osobama, udrugama, volonterima i dobročiniteljima.

- Želio bih podijeliti jednu misao s vama iz Psalma 37.: 'Nek' se osuši desnica moja, Jeruzaleme, ako tebe zabo-



Navijačko oduševljenje na SP

Gledala se i hrvatska 'repka'

Po mnogo čemu bio je poseban prijam u Hrvatskoj matici iseljenika. Nakon svečanog dijela i pozdravnih govora druženje je nastavljeno uz nogometnu utakmicu naše reprezentacije. Čini se da je sve toga dana bilo posebno i ispunjeno sretnom 'vibrom'. Jer nada je u zavičaju, a vjera u pobjedi, upravo tada kada je Hrvatska poslala rusku repku 'doma'. Bolji završetak dana i događaja za organizatora zasigurno nije ni mogao biti.

ravim! Nek' mi se jezik za nepce prilijepi ako spomen tvoj smetnem ja ikada'. Nadam se da to neće biti samo dva dana, nego bi bilo lijepo da je 365 dana hrvatskog zajedništva u Bosni i Hercegovini i u Hrvatskoj. Onda će se vidjeti prava povezanost nas i naših zavičaja - rekao je fra Zdravko.

Nakon svete mise program je nastavljen u velikom šatoru u župnom dvorištu uz prigodne pozdrave od visokih i dragih gostiju Zdravke Bušić, izaslanice premijera i Sabora Republike Hrvatske; Milana Bandića, gradonačelnika Grada Zagreba; Zvonke Milasa, državnoga tajnika u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH; Dragana Čovića, hrvatskoga člana Predsjedništva BiH i predsjednika HDZ-a BiH; Mije Marića, ravnatelja HMI-ja i fra Stipe Karajice, koji je u ime organizatora ovakve prve manifestacije pred okupljenima naglasio:

- Dani Kulturno-vjerske baštine Hrvata Bosne i Hercegovine priređeni su s ciljem međusobnog povezivanja u Hrvatskoj i izvan njezinih granica, upoznavanja zajedničke tradicije, kulture i nošnje; unapređenja kulturnih, obrazovnih, gospodarsko-socijalnih i drugih životnih zanimanja raseljenih bosanskohercegovačkih Hrvata te pružanja potpore Hrvatima u BiH u jačanju i očuvanju nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta, posebno u pojedinim zemljama gdje Hrvati privremeno ili trajno žele živjeti.

Nakon pozdravnih govora druženje je nastavljeno uz bosanskohercegovačka jela i nastupe kulturno-umjetničkih društava iz cijele Bosne i Hercegovine te glazbenim programom u kojemu su sudjelovali Miroslav Škoro i tamburaški sastav Tamburix. Program je vodila Ljiljana Vinković, urednica HRT-a, pod ravnanjem scenarista i redatelja manifestacije Vladimira Kuraje. Bili su to dani u kojima je Zagreb doista bio središte Hrvata iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Bili su to dani ponosa i zajedništva. Bili su to dani koji će se zasigurno ponoviti! ■

ENG ***The first Cultural and Religious Heritage of the Croatians of Bosnia-Herzegovina event in Zagreb on July 7th and 8th was a resounding success, drawing the participation of over twenty heritage groups and associations from our closest neighbour and showcasing the unique heritage nurtured by young performers.***

VIJESTI

Hrvatica iz Zadra Emily Tokić izabrana je za Miss Australije



AUSTRALIJA - Miss International Australia za 2018. je dvadeset godišnja Emily Tokić. Emily je rođena u Zadru odakle su njeni roditelji preselili u Australiju. Živi u Canberri i profesionalni je model. Emily je diplomirala pravo i trgovinu na prestižnom Sveučilištu u Canberri, a iako ima sveučilišnu diplomu radi kao profesionalni model. Uz engleski odlično govori hrvatski jezik. Prije ulaska u ovogodišnji izbor za Miss International Australia bila je finalistica Miss Universe Australije. Nakon pobjede je kazala: "Čast mi je biti izabrana za Miss International Australia. Izuzetno me veseli što ću predstavljati našu prekrasnu Australiju na međunarodnom natjecanju ovog studenog u Japanu, uz 70 drugih inteligentnih mladih žena. Prvo, zahvaljujem svojoj prekrasnoj obitelji i prijateljima zbog njihove stalne ljubavi i podrške. Sponzorima – hvala! Ne bi bilo moguće bez njih. I na kraju, hvala mom novom timu". Kao Miss International Australia predstavljat će Australiju u konkurenciji Miss International u Tokiju 9. studenog 2018. godine. ***(Izvor: Hina)***

Kulturni natječaji u Čileu posvećeni Hrvatskoj

Za kulturu u klubu *Estadio Croata* zadužen je Franco Ferrera Cvitanovic, čija je udruga *Hrvartis* odlučila povezati umjetnike našeg podrijetla pa je organizirao literarne natječaje vezane uz Hrvatsku



Tekst i foto: **Branka Bezić Filipović**

Estadio Croata je hrvatski klub smješten u četvrti Vitacura u Santiagu, glavnome gradu Čilea, i jedan je od najljepših hrvatskih društava u svijetu. Uz sportske terene za nogomet, košarku, tenis, bazen, ima i dvoranu i restoran te je odlično mjesto za održavanje kulturnih događaja. Za kulturu u klubu zadužen je Franco Ferrera Cvitanovic, po profesiji glazbenik i autor CD-a *Djeca uče hrvatski*. Došao je na ideju da osnuje udrugu Hrvartis i da njome povezuje umjetnike hrvatskog podrijetla i organizira natječaje vezane uz Hrvatsku pa je započeo s fotografijom da bi zatim pozvao sve koji pišu poeziju da se i oni izraze u tom pogledu. Poezija je pisana na španjolskome jeziku, što ne umanjuje iskazanu ljubav prema Hrvatskoj.

Ocjenjivački sud činili su: Vjera Razmilic iz Fundacije Baburizza, pisac Guillermo Mimica i Branka Bezić Filipović, voditeljica HMI-jeve podružnice Split. Pred troćlanim sudom nije bio lak zadatak jer je na natječaj stiglo puno kvalitetnih radova, od kojih i neki iz pera akademika.

Prvo mjesto osvojio je Arturo Corte pjesmom *Dračevica*, drugo Alberto Texido Zlatar pojesmom *Sangre* (Krv), a treće pjesnik Andres Morales Milohnic, sveučilišni profesor i akademik, svojom pjesmom o glagoljici.

Zanimljivo je da je slavodobitnik Čileanac, oženjen Hrvaticom rođenom u Zagrebu, a podrijetlom iz Dračevice. Dio godine žive na Braču, a dio u Santiagu. Arturova ljubav prema Braču progovorila je iz svakog stiha njegove pjesme.

Dračevica

Gledam te s mlina
okupanu zlatnim sjajem večeri.
Kao da je zlatna prašina pala s neba.
U srcu Brača skrivena,
ležiš u krilu anđela,
u zagrljaju mora i dragog kamenja.
Moje srce osvjetljeno je ponosom težaka,
ispunjeno s mnogo trenutaka
koje sam proveo s tobom.
Tvoji zidovi na pjaci,
stolovi na druženjima,
pričaju priče onih,
koji su prije odlaska,
ostavili svojoj djeci i unucima
besmrtno sjeme ljubavi prema tebi.
Vjetar mi donosi miris lavande
i pjev cvrčka,
a dok grožđe zrije u vinogradima
osjećam melodiju koja mi iz grla izlazi.
Najbolji je to dar koji sam ikada primio.
Što mogu još poželjeti od života?
Osim odmoriti se zauvijek u tvojoj zemlji?
Dračevice, nemoj se nikada promijeniti,
tako da te moja djeca,
i djeca moje djece,
mogu gledati očima, kojima te ja danas vidim.

Arturo Corte posjetio je Matičinu podružnicu u Splitu, gdje mu je uručena Plaketa svetog Duje za uspomenu na ovaj uspjeh. Sljedeći natječaj koji će organizirati Estadio Croata bit će likovni. Očekujemo ponovno mnogobrojne lijepe radove. ■

ENG ***Franco Ferrera Cvitanovic is responsible for culture affairs at the Estadio Croata club. His Hrvartis association has decided to link artists of Croatian extraction and set up a Croatian themed literary competition. First prize went to Arturo Corte, second to Alberto Texido Zlatar, and third to academician Andres Morales Milohnic with his poem on the topic of the Glagolitic script.***

Četiri nove zbirke pjesama Adolfa Polegubića

Zbirke "Vršak osmijeha", "Snatrenja", "Poput Giottova kruga" i "Ogrlica od kamena" pjesnika i novinara dr. sc. Adolfa Polegubića, glavnoga urednika njemačke "Žive zajednice", koji živi i djeluje u Frankfurtu na Majni, objavljene su ovih dana u izdanju Naklade Bošković iz Splita

Tekst: **Nela Matković**

Frankfurt - "Vršak osmijeha", "Snatrenja", "Poput Giottova kruga" i "Ogrlica od kamena" četiri su nove zbirke pjesama pjesnika, teologa i novinara dr. Adolfa Polegubića, glavnoga urednika "Žive zajednice", člana Društva hrvatskih književnika, koji živi i djeluje u Frankfurtu na Majni, ovih dana objavljene u izdanju Naklade Bošković iz Splita. Tako sa svoje nove četiri zbirke pjesama Polegubić zaokružuje vlastiti opus od ukupno dvadeset knjiga iz područja književnosti (poezija), pastoralne teologije, duhovnosti, publicistike i humora. Predgovor u sve četiri zbirke napisala je književnica i kritičarka Ružica Cindori.

LIRIČAR KRŠĆANSKOG NADAHNUĆA

Iako je 2015. godine rezimirao svoj dotadašnji pjesnički opus knjigom izabranih pjesama "Povratak", objavljenom u Zagrebu u "Maloj knjižnici Društva hrvatskih književnika", Polegubić nije stavio točku na svoje lirsko stvaralaštvo, već u međuvremenu piše nove pjesme. Nova zbirka "Vršak osmijeha" skladana je od četiri pjesnička ciklusa: "U odsjaju", "Strah od konačnosti", "U snazi mladosti" i "U beskraju". Spomenuti ciklusi uglavnom se podudaraju s tematskim krugovima njegova pjesništva, koji obuhvaćaju ljubav, domotužje/domoljublje i religioznost. Ove tematske okosnice trajno su prisutne u Polegubićevu opusu i svjedoče o kontinuitetu njegova stvaralaštva.


dr. sc. Adolf Polegubić

Polegubić, premda duboko emotivan, pjesnik je discipline, koji pjesmu oblikuje mislima i srcem, razumom i osjećajima, no tek spojeni oni daju skladnu cjelinu pjesme. Zbirkom "Vršak osmijeha" razotkriva se kao pjesnik ljubavi i vedre nostalgije, pjesnik koji vjeruje u Boga i u plemenito poslanje poezije koja to može iskazati.

U knjizi "Snatrenja" pjesnik Polegubić potvrđuje se i kao vrsni lirik domoljubnih stihova. U šest ciklusa ("Dom napušteni", "U ritmu zrikavaca", "A sunca niotkud", "Poput tvoje prisutnosti", "Čuperak sretnog trenutka", "Kad ostanem sam") pjesnički rukopis odiše mirnom kontemplacijom ili tihom melankolijom. Bez ekscentričnih pjesničkih figura, bez hermetizma koji bi otežao recepciju, suzdržano i strpljivo provodi nas svjetovima koji su mu bliski, bilo da ih nosi u sjećanju kao bljesak sretnih uspomena iz djetinjstva ili da bilježi svoju svakidašnjicu koja nije uvijek ispunjena senzacijama, velikim doživljajima ni značajnim događajima.

U Polegubića mudrost nikad nije lišena srca, a uza životnu zrelost uvijek se opjevava i djetinjstvo, kao nezaobilazno vrelo iz kojega se kasnije crpi životna snaga. Može se zaključiti da je u knjizi "Snatrenja" Polegubić uhvatio čuperak sretnoga pjesničkog trenutka, kao primjerice u četiri antologijska stiha pjesme "Veliki Bog": "u sjaju / malene kaplje / oslikava se / veliki Bog".

ČETVEROKNJIŽJE

U knjizi "Poput Giottova kruga" Polegubić je ispjevao svoj kanconijer. Dok je u prethodnim pjesničkim zbirkama ljubav tek jedan od motiva, ova zbirka svih šest ciklusa ("Hod po žeravici", "Mirisna jutra", "Neosvojivi gradovi", "U svježini jutra", "U žitima zrelim", "U sjeni hrastovine") posvećuje isključivo ljubavnim pjesmama. Polegubićev kanconijer ponekad je mladenački zaigran, čeznutljiv i himničan, a ponekad ispunjen strepnjama zrelosti, uronjen u jesen i samoću. U imaginaciji pjesnika ljubav je savršena poput Giottova kruga "jer samo ljubav / svjedoči / o punini života" (stihovi iz pjesme "Samo ljubav"), odnosno "život se često vraća /odakle je i potekao" ("kad se dogodi"). U Polegubića nismo uvijek sigurni je li riječ o zemaljskoj ili božanskoj ljubavi, nije li to, kao što pjesnik u jednom stihu formulira, "dobrota sama" ("prilaziš mi"), ona koja se prostire u beskraj, kao što je to naslućeno u pjesmi "Ulazim na prstima". Je li čežnja koja ispunjava pjesnikovu dušu samo čežnja za voljenom ili je to i čežnja ljudske duše za apsolutnim? Kako bi se otkrio odgovor na to pitanje, Polegubićeva knjiga "Poput Gio-



ttova kruga" poziva nas na višekratno i strpljivo iščitavanje.

Zbirka Polegubićevih pjesama "Ogrlica od kamena" završno je poglavlje njegova pjesničkog četveroknjižja, koje čine spomenute novotiskane zbirke. Ta knjiga prije svega svjedoči o kontinuitetu njegova pjesničkoga stvaranja, ali i o trajnoj privrženosti poetici koja je obilježila njegovo pjesništvo od samih početaka. ■

ENG ***Adolf Polegubić, an author and the chief editor of Živa zajednica (The Living Community), lives and works in Germany's Frankfurt. He recently released four new collections of poetry with publisher Naklada Bošković of Split.***

Govorimo hrvatski

Obljetnica knezova Krčkih

Prvi knez Krčki zvao se Dujam, a posljednji potomak toga roda bio je Fran Krsto Frankopan, rođen prije 375 godina u Bosiljevu



Piše: **Sanja Vulić**

Ove godine slavimo 900. obljetnicu prvoga spomena jednoga od najuglednijih hrvatskih rodova svih vremena, knezova Krčkih, koji od 15. stoljeća nose ime Frankopani. Prvi knez Krčki zvao se Dujam, a posljednji potomak toga roda bio je Fran Krsto Frankopan, rođen prije 375 godina u Bosiljevu. Osim kao značajna povijesna ličnost, Fran Krsto Frankopan je važan i kao pripadnik Ozaljskoga književnoga kruga, a time i kao pisac na hrvatskom književnom jeziku koji nije temeljen samo na jednom hrvatskom narječju. Taj je hrvatski književni jezik zatrt pogubljenjem hrvatskoga bana Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankopana 1671. u Bečkom Novom Mjestu. Poznato je da je upravo u tamnici u tom gradu Fran Krsto Frankopan priredio svoju pjesničku zbirku *Gartlic za čas kratiti.* Osim s književnoga, ta je pjesnička zbirka vrlo zanimljiva upravo s jezičnoga gledišta, i to na svim jezičnim razinama.

Na fonološkoj (glasovnoj) razini zanimljiva je npr. uporaba imenice *dan* s blagoglasnim *a*, pa genitivni oblik glasi *dneva*, npr. u stihu *Ni noći, ni dneva prez suz polivanja* (pjesma "Srce žaluje da vilu ne vidi"). Na današnjem bi normiranom književnom jeziku taj stih glasio: Ni noći, ni dana bez prolijevanja suza. Imenice s blagoglasnim *a* bile su u hrvatskom jeziku tijekom stoljeća znatno zastupljenije nego danas, pa je npr. grad *Bihać* u genitivu glasio *Bišća*, što se danas rijetko više može čuti, a poznato je i da mnogi više ne prepoznaju blagoglasno *a* u imenu *Juraj*, kojega genitiv treba biti *Jurja*, itd.

Na sintaktičkoj (rečeničnoj razini) Frankopan rabi oblike participa prezenta u atributnoj službi, što je vrlo izraženo u višestoljetnoj hrvatskoj književnojezičnoj tradiciji, neovisno o narječnoj pripadnosti, sve do početka 20. st. npr. *vi polja cvatuća*. Danas se na žalost takav tip izražavanja sve više gubi, pa se znatno češće može čuti sintagma *polja u cvatu* i sl.

Umjesto posuđenice *šuma* koja je ilirsko-tračkoga podrijetla, Frankopan u tom značenju rabi staru hrvatsku riječ *loza*, pa *loze zelene* u njega nisu vinove loze nego šume koje se zelene u proljeće. U toga pjesnika nalazimo i staro značenje riječi *godina*. Naime, ta se riječ u središnjoj Hrvatskoj rabila u značenju kiša, pa je tako i u ovoga pjesnika. Opisujući koliko je suza prolio, kaže *da b' se i pećine mogle umehčati od takve godine.* Istodobno za oznaku razdoblja od 12 mjeseci rabi riječ *godišće*. Treba spomenuti i stari hrvatski pridjev *spodoban* u današnjem značenju sličan, pa Frankopan piše: *spodobno smrti je moje živlenje.* Složeni prilozi nastali kombinacijom broja s prilogom *krat* uobičajeni su u hrvatskih pisaca od srednjovjekovlja do prvih desetljeća 20. stoljeća. Frankopan također piše: *Oh srićno bivanje, oh stokrat blaženo.*

Mnoge predrasude o hrvatskom jeziku, pa i kod samih Hrvata, ponajprije su rezultat neznanja vlastite jezične povijesti. Zato se dobro barem povremeno prisjetiti kako su pisali naši književnici tijekom stoljeća. Obljetnice su dobra prigoda za to. ■

Mrežno čvorište muzeja

Online *Registar muzeja, galerija i zbirki u Hrvatskoj* (OREG) jedinstvena je baza podataka o muzejima, zbirkama, dokumentaciji i djelatnicima koju duže od dva desetljeća razvija Muzejski dokumentacijski centar (MDC) iz Zagreba. Danas se u registru OREG vodi 225 muzeja. Burna povijest Lijepe Naše i slavni umjetnici dovoljan su razlog za posjet našim muzejima koji će vas bogatom građom oduševiti.
Klikni – *Idem doma:* http://mdc.hr/. Zanimljivo, od 1996. godine u Italiji je istodobno razvijan planetarni virtualni muzejski centar s više tisuća umreženih baštinskih ustanova sa svih kontinenata znan kao Projekt MuVi – *Musei Virtuali Internazionali* (https://www.muvi.com/), koji zahvaljujući MDC-u prezentira i naše odabrane muzeje uključene u OREG. Online korisničkom aplikacijom OREG omogućeno je djelatnicima muzeja, galerija i zbirki u Hrvatskoj da samostalno unose i mijenjaju sadržaj vezan uz njihovu ustanovu i djelatnost koju obavljaju. Na taj način ubrzan je postupak objave novih podataka o muzejima na vizualno atraktivnim mrežnim stranicama MDC-a te osiguran nadzor nad unosom podataka što ovaj internetski prostor čini primamljivim portalom znanja. O registru iz MDC-a brinu se Ivona Marić (imaric@mdc.hr) i Doroteja Živčec (dzivcec@mdc.hr). U online bazi OREG trenutno se nalaze podaci koji odražavaju sadašnje stanje naših muzeja, uključujući odnedavno i hrvatsku književnu baštinu. Klikni – *Idem doma!*



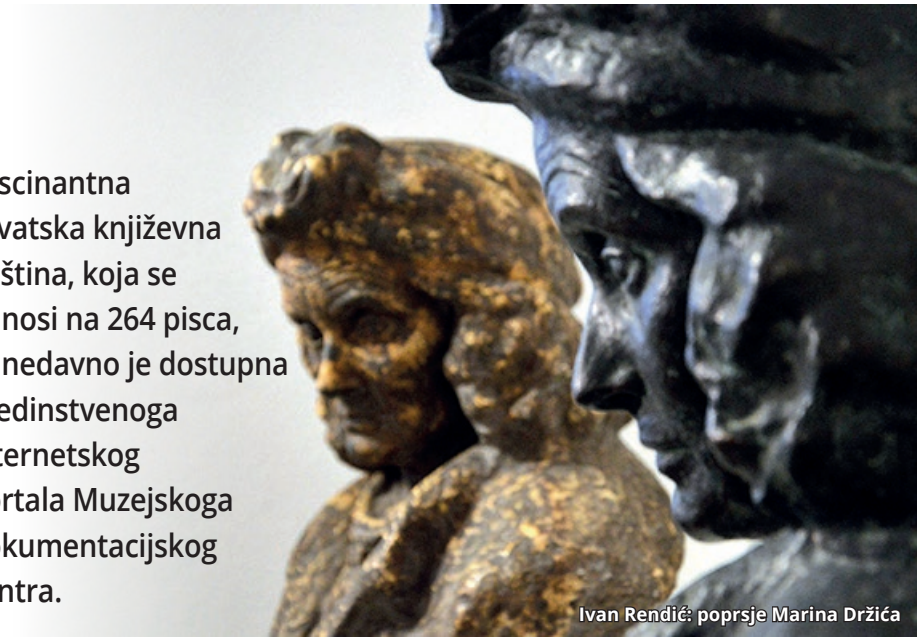
Digitalna kolekcija hrvatske književne baštine



Digitalna knjižnica

Piše: **Vesna Kukavica**

U svijetu muzeja književna baština predmet je bavljenja memorijalnih ili biografskih muzeja pisaca. U Hrvatskoj, uz desetak takvih posebnih muzeja koji prikazuju život i rad književnika, postoji i nekoliko spomen-soba spisatelja otvorenih u stalnima muzejskim postavima poput radne sobe Miroslava Krleže na zagrebačkome Gvozdu. Sažeto, *Književna baština u muzejima* tematski je vodič kroz hrvatske muzeje i galerije koji posjeduju ostavštine ili pojedine predmete povezane sa životom i radom književnika koji su rođeni ili su stvarali u Lijepoj Našoj i koji je odnedavno dostupan na websiteu Muzejskoga dokumentacijskog centra iz Zagreba. *Književna baština u muzejima* donosi kolekciju predmeta poput rukopisa, pisaćih strojeva, knjiga, fotografija te raznih memorabilija koji svjedoče o tome kako su umjetnici riječi izgledali, kako su ih drugi vidjeli, što su odijevali, koja su ih znamenja krasila, koje su ih strasti obuzimale, koga su voljeli, što su osobito čuvali. Među izabranima muzejskim predmetima nalaze se i lepeza od nojeva perja Ivane Brlić-Mažuranić, numizmatička zbirka Augusta Šenoe, trinidad-



Fascinantna hrvatska književna baština, koja se odnosi na 264 pisca, odnedavno je dostupna s jedinstvenoga internetskog portala Muzejskoga dokumentacijskog centra.

Ivan Rendić: poprsje Marina Držića

ska pokladna maska Jože Horvata, jednooki plišani medvjedić Jagode Truhelke, zaručničko prstenje pjesnika Dragutina Tadijanovića, studentski indeks Ivana Gorana Kovačića... Virtualni tematski vodič literarnih ostavština hrvatskih pisaca u muzejima nudi referentne podatke o izložbama, katalozima, knjigama i tekstovima, manifestacijama, digitalnoj građi i drugim djelatnostima kojima muzeji promoviraju kulturu čitanja i pisanja na hrvatskome jeziku. Poveznice otkrivaju mnoštvo baštinskih zbirki u kojima korisnici mogu pronaći literarne ostavštine. Portal je dosad umrežio digitalnu građu 264 književnika, koja je razasuta u 615 muzeja i ostalih baštinskih ustanova. Ukupno sadrži 598 predmeta te 559 referencija.

Literarne ostavštine nerijetko su i u posjedu raznih ustanova među kojima su Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Hrvatski državni arhiv te knjižnice, centri za kulturu i razni instituti. Sažeto, svrha ovog portala je popisati i umrežiti sve hrvatske muzeje i ustanove koje posjeduju pojedine predmete ili cjelovite zbirke i ostavštine književnika, objasnila nam je autorica i urednica portala Snježana Radovanlija Mileusnić (sradov@mdc.hr).



Tin Ujević

Portal sadrži uz kratke biografske podatke o književniku poveznice na pouzdane i relevantne referentne mrežne izvore specijaliziranih kuća, ponajprije Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža, ali i na različite zavičajne biografske leksikone. Zaguglajte fototekama u kojima je vaš omiljeni književnik bio tema izložbenoga postava! Ujedinjena građa svih muzeja iz MDC-ova online Registra muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj (OREG-a) dostupna je i vama u dijaspori. Književna baština gugla se izravnom hipervezom s njegova naziva na MDC-ovu portalu Hrvatskih muzeja i zbirki online – muzEJ (http://hvm.mdc.hr/)! Nakladnik portala je Muzejski dokumentacijski centar u Zagrebu (http://hvm.mdc.hr/).

Užitak u iščitavanju zavičajne literature vaših predaka s udaljenih meridijana možete podijeliti na e-mailu: info@mdc.hr, poručuju vam nakladnica portala Maja Kocijan i urednica portala Snježana Radovanlija Mileusnić (sradov@mdc.hr). Dopušteno je korištenje dokumentima, podacima i informacijama za osobne, edukativne ili nekomercijalne svrhe, uz poštovanje svih navedenih autorskih i vlasničkih prava. ■

A Digital Collection of Croatia's Literary Heritage

Croatia's turbulent history and its famed artists are reason enough for a virtual visit to our country's museums—the wealth of exhibits to see will certainly delight you. As of recently these networked exhibits have been joined by our literary heritage. Click – Going Home: http://kbm.mdc.hr.

Outside Croatia literary heritage is largely the business of memorial or biographic writer's museums. In our own homeland, along with a dozen or so special museums that showcase the lives and work of writers, there are a number of collections and memorial rooms dedicated to writers and exhibited in the scope of permanent exhibitions, including collections of the memorabilia of Ivana Brlić Mažuranić, August Šenoa, Marija Jurić Zagorka, Miroslav Krleža and others. According to Snježana Radovanlija Mileusnić (sradov@mdc.hr), the author and editor of the portal, it also networks Croatian literary heritage stored in institutions other than museums, including the Institute for the History of Croatian Literature, Theater and Music at the Croatian Academy of Sciences and Arts, the National and University Library, the Croatian State Archives and various other institutions

The Literary Heritage in Museums portal operated by the Museum Documentation Centre (MDC) in Zagreb provides links to all our museum institutions at which users can find Croatian literary heritage collections. The portal networks digital material covering 264 Croatian writers, found at 615 museums and other institutions. It includes a total of 598 entries and 559 references.

Naučili ih soliti srdele

"Lito s nami, lipo s nami" tradicionalna je manifestacija s nizom događaja koja traje cijeli kolovoz, odnosno u vrijeme kada moliški Hrvati rasuti po svijetu dolaze u rodni kraj na godišnji odmor.



Mundimitar mnogi drže najpjesničkijim gradom na svijetu

Tekst i foto: **Branka Bezić Filipović**

Hrvatska zajednica u Moliseu najstarija je u Italiji. Nedavno su obilježili 500 godina dolaska, kako na svom jeziku kažu - S one bane mora. Računa se da su bježeći pred Turcima došli s područja između Cetine i Neretve, ali i šire. Bilo je to, prema legendi, jednog petka u mjesecu svibnju pod vodstvom vojvode Mirka. S vremenom je Mirko od imena postalo moliško prezime. Danas su moliški Hrvati naseljeni u tri naselja i to u: Mundimitru, Filiču i Kruču, ima ih samo dvije tisuće, dok ih u iseljeništvu ima daleko više, a žive po cijeloj Europi, u SAD-u i u Zapadnoj Australiji.

Smješteni u brdima u zaleđu Pescare, stoljećima su živjeli u izolaciji. Do prije pedesetak godina nije bilo niti jednostavno spustiti se u dolinu, a i današnja je cesta uska, puna zavoja i kada zaledi najbolje je biti gdje jesi. Dobra strana izolacije je što su sačuvali svoj arhaični jezik. To je jezik koji se s hrvatske strane Jadrana govorio u doba Marka Marulića. On je tijekom stoljeća primio vrlo malo talijanskih riječi pa i danas lokaliteti oko Mundimitra imaju hrvatske nazive, poput lokaliteta Selo, gdje je smještena crkva svete Lucije ili Izer, što znači jezero. U nazivima stabala i raslinja nalazimo mnogo sličnosti s našima.

VIŠKA POGAČA U GASTRO PROGRAMU

Pred dvadesetak godina Agostina Piccoli, moliška Hrvatica i uz to kroatistica, započela je pisati Moliško-hrvatski rječnik. Tragična smrt u prometnoj nesreći spriječila ju je da ga dovrši pa je njoj u čast to učinio njezin suprug Antonio Sammartino, koji je ujedno osnovao i Fundaciju Piccoli. Kasnije je objavljena i gramatika te mnogobrojne knjige, među kojima i vrlo ozbiljne povijesne studije, a godinama se organiziralo niz simpozija i kulturnih manifestacija.

Jedna od njih je "Lito s nami, lipo s nami", koja traje cijeli kolovoz, a tada moliški Hrvati rasuti po svijetu dolaze u rodni kraj na godišnji odmor.

U sklopu moliškog ljeta pod naslovom Multietnika predstavlja se gastronomija. Tada se okupljaju iseljeni Moližani i pripremaju specijalitete iz država iz kojih dolaze. Moliška gastronomija temelji se na sličnim sastojcima kao dalmatinska. U kreiranju ovogodišnjega programa Multietnike splitska podružnica Hrvatske matice iseljenika predložila je višku pogaču. Ona se priprema od dva lista dizanog tijesta između kojih se stave crveni luk i slane srdele, a u modernijoj verziji dodaje se još i kuhana rajčica. Priređena je u pekari iz Mundimitra, a korišten je recept iz kuharice Škoj na pjat koju je objavila osnovna škola u Visu. Posjetiteljima manifestacije ponuđeno je više od 250 porcija viške pogače uz prospekte i drugi promotivni materijal Turističke zajednice grada Visa. Osim hrvatskog štanda, bili su tu i rumunjski, norveški, austrijski, poljski, kubanski te štandovi svih triju hrvatskih sela iz Molisea.

MUNDIMITAR – GRAD POEZIJE

U Fundaciji Piccoli odavno su uočili talentiranost lokalnog stanovništva za pisanje poezije. Svake godine tim povodom organizira se međunarodni natječaj te se dodijele priznanja najboljim pjesnicima, na tzv. Hrvatskoj večeri. Mnogi drže da je Mundimitar 'najpjesničkije' mjesto na svijetu pa je stoga proglašen gradom poezije.



Hrvatski nazivi na putokazima



Viđeni član hrvatske zajednice Antonio Sammartino i Branka Bezić Filipović, voditeljica splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika

Na izložbi In partibus Dalmatie prikazani su i dokumenti arhiva pokrajine Abruzzo iz 16. stoljeća iz kojih je vidljivo što su stanovnici s hrvatske obale u to vrijeme naučili svoje prekomorske susjede.

Na Hrvatskoj večeri bili su nazočni mnogobrojni kulturni djelatnici, ali i predstavnici lokalnih vlasti. Kuriozitet je bilo i predstavljanje knjige poezije i proze pod naslovom Origami, a napisali su je zajedno Giuliana Bagnoli i lokalni plemić Luigi Mattarocchia de Capoa D'Amico San Felice dei principi di Viggiano (skraćeno Luigi de Capoa), čiji su preci ustupili svoje zemlje na korištenje Hrvatima kada su bježeći pred Turcima preplovili Jadransko more.

LITERARNI NATJEČAJ I PRVENSTVO U PLJOČKANJU

Iste večeri predstavljena je i izložba In partibus Dalmatie, autora Luigija Murola, koja je na devet panoa prikazala dokumente iz 16. stoljeća koji su pohranjeni u arhivima pokrajine Abruzzo. Osim što je iz njih vidljiva trgovačka razmjena dviju obala, zanimljivo je i to da je dokumentirano što su stanovnici s hrvatske obale u to vrijeme naučili svoje prekomorske susjede. Bilo je to umijeće soljenja srdela, sušenje ribe (mol, bakalar), pravljenje kobasica i sušenje pečenica, što oni do tada nisu znali.

Vrhunac Hrvatske večeri bilo je proglašenje pobjednika literarnog natječaja. Ocjenjivački sud dodijelio je prvi put u 18 godina prvo mjesto pjesmi koja je napisana na standardnome hrvatskom jeziku. Autorica pjesme je Janja Zorić iz mjesta Mesihovine pokraj Tomislavgrada. Pjesma nosi naslov Putovanje, u sjećanje na pretke koji su bježeći od Turaka u želji da sačuvaju svoju vjeru savili gnijezdo u Moliseu. Drugo mjesto osvojio je Rocco Giorgetta pjesmom Noča oš dan, a treće Gianluca Miletti pjesmom Bid živ. Oboje su iz Mundimitra i pišu na moliškome hrvatskom jeziku.

U sklopu ovih manifestacija održano je i prvenstvo u pljočkanju. To je igra koja se prema pravilima može usporediti s boćanjem ili balotama u Dalmaciji, a baca se oveći kamen ili pljočka. Zanimljivo je da se ta igra, pod istim nazivom i pravilima, još uvijek igra u Baćini.

Osim u ova tri moliška sela, Hrvati su živjeli i u gradiću Vastu smještenom na jadranskoj obali u susjednoj pokrajini Abruzzo. Ulice u Vastu nose nazive poput Dalmazia, Ragusa, Zara, Sebenico, Lesina, Braca. Tamo je postojala velika hrvatska kolonija već u 14. stoljeću pa se smatra da su baš oni podigli crkvu svetoga Nikole slavenskog, u kojoj je do danas sačuvan samo oltar jer je crkva tijekom stoljeća doživjela mnogobrojne preinake.

I broj hrvatskih obitelji u Vastu s vremenom se smanjivao te ih je već 1522. godine bilo pedesetak, a poslije su se sasvim asimilirali. Međutim, ostala su hrvatska prezimena poput: Stanisci, Schiavone, Di Spalatro, Spalatino, Marcovecchio, Besca, Bracone, Bucchicchio, Busico, Lalli, Matassa, Mattiaccio, Miri, Miscione, Peca, Radoccia, Rosica, Santicchia, Silla, Suriani, Tenisci i Teti. ■

ENG *Croatians have lived in Italy's Molise region for the past half millennium. Molise Croats live in three towns: Mundimitar (Montemitro), Filić (San Felice del Molise) and Kruč (Acquaviva Collercroce). People from the region have also relocated to other parts of Europe, the United States of America and western Australia.*



Škola za život

Ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak poručila na početku nove školske godine 3. rujna iz Osnovne škole "Milka Trnina" u Križu, prve među 74 koja se prijavila u program "Škola za život", da eksperimentalni dio reforme kreće spremno.

Ovo je najveći dan za škole u posljednjih 20 godina, a ova škola je znak da ne morate biti u centru da biste bili predvodnik promjena, kazala je ministrica i čestitala ravnatelju Zlatku Hasanu, čija škola, istakla je, "uči da razumijemo prošlost, ali prije svega uči za budućnost".

Iskoračili smo u 21. stoljeće s eksperimentalnom reformom i uvođenjem obavezne informatike u 5. i 6. razredu, kazala je ministrica i dodala da je u temelju promjene prijelaz s učenja sadržaja na učenje kritičkom mišljenju. Snalaženje u novim uvjetima je imperativ, jer su postojeće škole zbog brzine društvenih promjena izgubile smisao prije 50 godina, kazala je.

Izazova će biti cijelo vrijeme i mi smo na njih spremni, dajte nam priliku za optimizam jer su to zaslužili naši učenici, obratila se ministrica Divjak novinarima aludirajući na medijske kritike. Ravnatelj Osnovne škole "Milka Trnina" u Križu Hasan poručio je da se ne treba bojati novina, pogotovo jer su djeca zavrijedila da kroz školu postanu kvalitetni i obrazovani ljudi, kazao je.

Što se tiče nove opreme, sve škole u Hrvatskoj imaju informatičke kabinete i nastava nformatike se može odvijati bez smetnji, zaključila je ministrica Divjak.

U domovini je, kao što je poznato, u tijeku cjelovita kurikularna reformu školstva, koja zahvaća i programe Hrvatske nastave u inozemstvu koju pohađa velik broj učenika iz dvadesetak zemalja svijeta. ***(Izvor: Hina)***

Strastveni ljubitelj tamburaške baštine iz Pittsburgha

Graditelj tambura hrvatskih korijena Frank Valentich rođen je u Pensilvanjij 9. IX. 1936. Svirao je u mnogobrojnim sastavima, a ponosi se i nastupima s The East Pittsburgh Tamburitzans Symphony



Frank Valentich

Tekst i foto: **Franjo Bertović**

Ovih sam dana posjetio jednoga glasovitoga višedesetljetnog tamburaša iz Pittsburgha Franka Valenticha. I ako Ovoga glazbenika iz sastava Mikey Dee poznajem već godinama, a tek sam sada otkrio pravo lice ovoga čovjeka rođenog u Americi - pravog tamburaša od 'glave do pete'. Prvo sam razgledao njegovu radionicu za izradu i popravak tamburice i žičanih instrumenata. Odmah pri ulazu uočio sam hrpe tambura koje su u izradi ili pak na popravku. Tu je i berdo staro više od 100 godina koje Frank rado pokazuje jer su ga svirala njegova braća i prijatelji, a sada je glazbalo pred mirovinom. Berdo stoji kao muzejski izložak i završit će u muzeju Hrvatske bratske zajednice, ističe Frank.

Graditelj tambura Frank Valentich iz Pittsburgha strastveni je ljubitelj tamburaške baštine. Rodio se u Turtle Creeku u Pensilvanjij 9. IX. 1936. Svirao je u mnogobrojnim sastavima s uglednim tamburašima, a ponosi se i nastupima s The East Pittsburgh Tamburitzans Symphony (1957. - 1959.). Radni vijek proveo je u Westinghouse i na Pittsburgh Universityju, a sada se najbolje osjeća u vlastitoj radionici tambura.

VALENTICH BROTHERS ORCHESTRA

Naime, četvero braće - John, Joe, Charlie i Frank - činili su tamburaški sastav pod nazivom "Valentich Brothers Orchestra" do Drugoga svjetskog rata, a zatim su se ponovno okupili početkom šezdesetih prošlog stoljeća, ali pod imenom "The Tamburitza Serenaders". Time je započeo razgovor s ovim ljubiteljem tamburaške glazbe.

Rodio se u Turtle Creeku u Pensilvanjij 9. rujna 1936. Započeo je sviranje bisernice kao osmogodišnje dijete dok kao desetogodišnjak nastavlja svirati berdo, služeći se malim stolčićem kako bi dosegnuo sve žice. Svoju strast


Zbirka tambura u Muzeju HBZ-a među kojima su i primjerci F. Valenticha

za tamburicom pripisuje svojoj braći, a posebno bratu Johnu (Ivanu). Od njih je učio i s njima se ponosio. No, Frank je i školovani glazbenik. Učio je glazbene lekcije u osnovnoj i srednjoj školi te na glasovitome Duquesne sveučilištu. Svirao je u mnogim sastavima i s mnogim uglednim tamburašima iako posebno ističe nastupe u The East Pittsburgh Tamburitzans Symphony, gdje je svirao kao najmlađi glazbenik bugariju od 1957. do 1959. Usporedno sa svirkom Frank je još u ranoj mladosti učio od svoje braće izradu tamburica. Sredinom pedesetih, točnije 1954., pohađao je školu za popravak automobila i strojarsku službu. Tako je njegova radionica za izradu tambura opremljena i drugim strojevima za izradu alatki i drugih predmeta. Tu su strojevi za obradu drva, aluminija i ostalih metala. Svaka izrađena stvar, alatka ili glazbeni instrument nosi zaštitni znak "FV". U svojoj radionici osjeća se najbolje i u njoj provodi naviše slobodnog vremena. Svoj radni vijek proveo je u Westinghouse i na Pittsburgh Universityju.


Braća Valentich

Graditelj tambura Frank Valentich obožava petero unučadi, prenoseći im ljubav za vlastitu hrvatsku baštinu u višekulturnom ozračju SAD-a, iscrtavši im čak zemljovidnu kartu djedovine u Hrvatskoj.



OBITELJSKO STABLO GRADITELJA TAMBURA

Ovaj uspješan i darovit čovjek posebno ističe podrijetlo i požrtvovnost svojih roditelja. Oni su u njega usadili radne navike, volju za naobrazbom, ljubav za obiteljski život i pogled na budućnost. Te vrline krase braću Valentić. Potječu od oca Marka, rođenog 27. srpnja 1886. u selu Selnici (tadašnja župa Skakavac) i majke Jane (r. Šoštarić), rođene 3. siječnja 1893. također u Selnici. U Selnici se rodio i Frankov brat John (Ivan) koji je bio 24 godine stariji od svoga najmlađeg brata. Najprije je rodnu grudu napustio Marko 1914. godine, a zatim je stigla suprugu sa sinom 1925. Roditelji su bili nepismeni, ali oštroumni i radišni.

Marko je znao raditi građevinske poslove pa je kupio malu i trošnu kuću koju je obnavljao i tako započeo novi život u Americi. Kuću je brzo preuredio i dogradio te otvorio boravišne pansione (Boarding rooms). Posrećilo im se jer su za podstanara dobili Miku Kraljevića, pismenog i radnog čovjeka - mašinistu koji im je bio od velike pomoći, posebno u učenju engleskog jezika. Marko je radio neko vrijeme u Westinghouseu, a nakon toga u topionici bakra (the Brass Foundry). Kraljevića su Valentići obožavali i zbog gradnje te vodstva Radničkog doma (Workers Home) koji je služio za društvena okupljanja Hrvata i njihovih prijatelja.

Frank Valentich oženjen je Donnom (r. Danicom Luketich) i ima dva sina, Marka i Michaela, te petero unučadi. Svoje obiteljske korijene dobro poznaje i vodi o njima urednu evidenciju. Čak ima iscrtanu zemljovidnu kartu svojih Selnica koja je napravljena još za vrijeme života njegovih roditelja i braće.

Frank o tamburici zna gotovo sve: kakvo drvo je najbolje radi zvuka, na kojoj temperaturi pri izradi se dobije najbolja kvaliteta, kakvoću žica i ostalo. Spominje mnoge tamburaše iz prošlosti, posebno one koji su svoje mjesto našli u *Kući slavnih glazbenika* (*Hall of Fame*), ali i one iz današnjice. ■

ENG ***Pittsburgh's Frank Valentich is a tamburitza maker with Croatian roots and a passion for all things tamburitza-related. He was born in Pennsylvania's Turtle Creek on the 9th of September 1936. He has played in many ensembles with some of the best and is proud of his time with the East Pittsburgh Tamburitzans Symphony (1957–1959). He worked at Westinghouse and Pittsburgh University and now enjoys himself most in his own tamburitza workshop.***

ŠPANCIRFEST OBARA REKORDE

Jubilarni 20. špancirfest otvorio je 17. kolovoza svoja vrata u Varaždinu punom šetača i tako spremno dočekao početak desetodnevnoga festivala tijekom kojega je na ulicama i trgovima u središtu grada ugošćeno mnoštvo posjetitelja iz cijeloga svijeta, nudeći im do sada najbogatiji program. Varaždinom se šetalo rekordnih 270.000 posjetitelja koji su gradu donijeli gotovo 4.000 noćenja mnogobrojnih turista iz 44 zemlje.





VESLAČI IZ STABLINE POBJEDNICI 21. MARATONA LAĐA

Dodjelom nagrada pobjednicima 11. kolovoza 2018. u Pločama završen je 21. maraton lađa na Neretvi, na kojem je prvo mjesto osvojila posada Stabline iz Stabline. Predsjednica Republike i glavna pokroviteljica ove sportsko-turističke manifestacije Kolinda Grabar- Kitarović prvoplasiranoj posadi Stabline uručila je veliki prijelazni štit kneza Domagoja, a zlatne medalje članovima pobjedničke posade uručio je zapovjednik Hrvatske ratne mornarice (HRM) komodor Ivo Raffanelli. Pobjedničkoj posadi Stabline u trajno vlasništvo pripao je i mali štit kneza Domagoja. Drugoplasiranoj posadi "Argo" iz Bjelovara uručene su srebrne medalje i mali štit kneza Domagoja u trajno vlasništvo dok su trećeplasiranoj posadi "Gusari" iz Komina predane brončane medalje i mali štit kneza Domagoja u trajno vlasništvo. Na 21. maratonu lađa sudjelovalo je 26 posada plovilima (lađama) tradicionalnoga oblika. Maraton lađa na Neretvi od mosta u Metkoviću do cilja u pločanskome zaljevu dug je 22 i pol kilometra i jedan je od najspektakularnijih sportsko-turističkih manifestacija u Hrvatskoj.

RUŽICA VINODOLA

Turistička zajednica Vinodolske općine i Turistička zajednica grada Novoga Vinodolskog organizirali su ove godine od 10. do 18. kolovoza petnaesti put manifestaciju *Ružica Vinodola*. U Vinodolu, naime, postoji priča zabilježena prema usmenoj predaji. Priča je to o običaju koji seže u davninu, u prošla stoljeća vladavine hrvatske plemićke obitelji Frankopan. Prema toj priči nakon završetka berbe, u vinogradu, među beračicama birala se *Ružica*, djevojka koja je bila najljepša i najmarljivija. Posljednji put, kažu zapisivači, taj događaj dogodio se u XIX. stoljeću, 1880. godine. Na temelju te priče rekonstruirana je današnja *Ružica Vinodola*. Ružica Vinodola suvremena je fešta nadahnuta vinodolskom prošlošću. Tvrtka *Katarina-line* iz Opatije, kao i svake godine, nagrađuje najbolju *Ružicu Vinodola* sedmodnevnim krstarenjem. Ružica Vinodola za 2018. godinu je Dajana Jurčić iz Drivenika/Kraljevice, prva pratilja je Erna Huremović, a druga pratilja je Marija Jurić, obje iz Bosne i Hercegovine. Najsimpatičnija Ružica prema izboru natjecateljica je Marta Filipović iz Novoga Vinodolskog. Najsimpatičnija Ružica po izboru sudaca je Silvia Babić iz Škrljeva, a po izboru žirija Edona Hoxha iz Novoga Vinodolskog.



NAGRADE 64. SPLITSKOG LJETA

U splitskom HNK dodjelom festivalskih nagrada te koncertom Gordana Tudora i Zagrebačkih solista svečano je zatvoreno *64. splitsko ljeto* 14. kolovoza. Nagradu 64. splitskog ljeta *Judita* dobila je predstava *Orestija.* Prosudbeno povjerenstvo ocijenilo je da se autorski tim i glumački ansambl pod vodstvom redatelja Dejana Projkovskog tom "snažnom i dojmljivom" premijerom u produkciji samog festivala vratio na najbolji način tradiciji *Splitskog ljeta* koje su obilježile mnoge antičke drame. "U Sitno Gornje, prostor drevne Poljičke Republike, skladno se uklopila dvije i pol tisuće godina stara Eshilova tragedija, povezujući na sadržajnoj i misaonoj razini davno minula vremena s današnjicom", navedeno je u obrazloženju.



SLAVODOBITNIK ALKE JOSIP ČAČIJA

Slavodobitnik 303. sinjske alke je 34-godišnji elektrotehničar i ronilac Josip Čačija iz Sinja, dočasnik u Hrvatskoj ratnoj mornarici. On je do svoga prvoga slavodobitničkog plamenca došao s rezultatom od 8 punata. Ovaj zgodni Sinjanin potječe iz alkarske obitelji. Njegov otac Miro Ilija bio je dugogodišnji alkarski momak. Uz čestitke slavodobitniku alkarski vojvoda je na koplje Josipa Čačije privezao plamenac hrvatske trobojnice, znamen pobjede. Čačija je za sebe i svoga alkarskog momka Zdeslava Ćurkovića osvojio zlatnu plaketu Alke, a pripala mu je i novčana nagrada Viteškog alkarskog društva od 40.000 kuna.

Pokroviteljica 303. sinjske alke predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović nagradila je slavodobitnika Čačiju zlatnim prstenom s hrvatskim grbom i sabljom, a njegova momka srebrnim prstenom s hrvatskim grbom i jataganom.





VILENJACI U OPATIJI

Tema 13. festivala znanstvene fantastike *Liburnicona*, koji se održao od 17. do 19. kolovoza u Opatiji, bili su – vilenjaci. Organizator festivala je tamošnja udruga Kulturni front. Festival *Liburnicon* okuplja ljubitelje znanstvene fantastike, povijesti, mitologije, a ove godine na festivalu je bilo više od 100 prezentacija, radionica, natjecanja, društvenih igara te glazbenih programa. Na festivalu je nastupio Goran Sudžuka iz Zagreba, koji je predstavio autorski strip serijal. Među izvođačima je bio i astronom Korado Korlević, koji je na temelju mjesnih priča i folklora pripremio predavanje o "Mitskim bićima Istre".

Četvrti hrvatski iseljenički kongres održat će se u Zagrebu 2020.



Ognjen Bagatin

Najveća vrijednost ovoga kongresa je povezivanje Hrvata u svijetu, što otvara nove prilike za suradnju

Tekst: **Ivana Rora**

Treći hrvatski iseljenički kongres održao se u srcu Slavonije, prekrasnom gradu Osijeku, u lipnju ove godine. Kakvi su dojmovi, refleksije i koje sljedeće korake možemo očekivati od organizacijskog odbora – za Maticu govori sudionik i donator Ognjen Bagatin.

Jako sam zadovoljan organizacijom i odazivom. Nastavljamo graditi mostove s našom dijasporom, a ovaj kongres bio je odličan nastavak jačanja temelja tih mostova. Sljedeći korak je organizacija Konferencije za iseljenički turizam u Splitu 2019. godine te 4. hrvatski iseljenički kongres u gradu Zagrebu 2020. godine, gdje očekujemo naše ljude iz 20-ak zemalja svijeta, više od 400 sudionika i 150 govornika. Ovaj kongres, kao i svaki sljedeći koji nas čeka, prvi su koraci na tom putu do uspjeha, a naši ljudi u dijaspori sa svojim uspješnim pričama, kontaktima i znanjem su oni koji nam mogu pomoći da ostvarimo taj cilj.

Najveća vrijednost ovoga kongresa je stvaranje mreže kontakata i povezivanje Hrvata u svijetu, što vodi do novih prilika za suradnju. Vrijeme do sljedećeg okupljanja bit ćemo aktivni, komunicirati vrijednost povezivanja te podsjećati Hrvate u dijaspori da ih trebamo i da su oni naši najveći, najglasniji i najbolji ambasadori u svijetu. Nastojat ćemo širiti pozitivan poduzetnički duh i poticati mlade ljude da ulažu u sebe i da ostanu u Hrvatskoj koja ih treba.

Uskoro slijedi Konferencija za iseljenički turizam u Splitu 2019. godine, te 4. HIK u Zagrebu gdje očekujemo ljude iz 20-ak zemalja.

Što trebamo učiniti ili promijeniti kako bismo razvili konkretnije oblike suradnje između dijaspore i naše domovine, i eventualno ih motivirali na povratak?

- Da bi se naši iseljenici vratili i da bi počeli ulagati više u Hrvatsku trebamo raditi na razvijanju percepcije i poslovne klime, trebamo početi slaviti uspjehe, a ne pisati samo o problemima i politici. Da bi iseljenici ulagali više, politika se mora maknuti s puta i pustiti tržištu da napravi svoje. Mi kao da se bojimo rasta i razvoja i zato, ako nismo sigurni, idemo pitati naše ljude u inozemstvu koji vode sustave od nekoliko desetaka milijardi dolara da nas savjetuju što i kako napraviti. Ne trebamo biti najpametniji na svijetu, već moramo učiti od drugih pozitivnih primjera iz svijeta. Maknimo ego, maknimo politiku s puta biznisa i Hrvatska će ubrzati svoj rast. Sada je pravo vrijeme za to, spremniji i zreliji smo nego ikad za promjene. Ako to napravimo, vratit ćemo naše iseljenike u Hrvatsku i zaustavit ćemo odlazak naših mladih, pametnih, hrabrih i kvalitetnih ljudi u inozemstvo.



Dakle, vizija je - jedna Hrvatska. Mi nemamo 4,2 milijuna Hrvata, već skoro 8 milijuna Hrvata po cijelom svijetu. Cilj je do 2025. godine povezati sve vrhunske stručnjake, poduzetnike, znanstvenike i osvijestiti im da je Hrvatska puna potencijala, a mi poduzetnici pomoći ćemo im da ostvare svoje ideje i ciljeve u domovini.

Ove godine bili ste prisutni i na svečanoj dodjeli nagrada Večernjakove domovnice u Bad Homburgu. Koja je bila Vaša motivacija?

- Večernjakova domovnica je priznanje namijenjeno iseljenim Hrvatima koji svojim radom, zaslugama i popularnošću u raznim kategorijama promoviraju ime naše domovine i pronose njezino ime i izvan granica Lijepe Naše. Ona nije samo nagrada već, jednako kao i ovaj kongres, predstavlja most suradnje i povezanosti iseljene i domovinske Hrvatske, a Hrvati i u domovini i ise-

ljeništvu prihvatili su Domovnicu kao najobjektivniju i najugledniju hrvatsku iseljeničku nagradu. I kao što sam već rekao, oni su naši najveći, najglasniji i najbolji ambasadori u svijetu.

A mi želimo liječiti sve iseljene Hrvate po cijelom svijetu ovdje, u njihovoj domovini. Želimo im omogućiti skrb na profesionalnoj, zdravstvenoj i posebice na ljudskoj razini koju neće dobiti nigdje u tuđini. Oni već imaju razvijenu percepciju o kvalitetnim i sigurnim zdravstvenim uslugama koje se pružaju u Hrvatskoj, a "word of mouth" je i dalje naš najsnažniji marketinški alat te nam olakšava put do novih klijenata.

Mislim da puno možemo naučiti od naše dijaspore, od uspješnih primjera poduzetništva i menadžmenta i siguran sam da je dijaspora buduća pokretačka sila našega gospodarstva i poduzetništva. Oni vole Hrvatsku, žele joj samo dobro i mi ih trebamo više nego ikad. Da bismo ovu viziju ostvarili, nastavit ćemo s organizacijom kongresa i konferencija te stvarati platformu za bolju, svima nam dragu, Hrvatsku! ■

ENG ***A fourth Croatian diaspora congress will be staged in Zagreb in 2020, following on the successful 3rd Croatian Diaspora Congress, staged in Osijek in June of this year. For this issue of Matica magazine participant and donator Ognjen Bagatin assesses the importance of the symposium.***

VIJESTI

52. Međunarodna smotra folklora s KUD-om Tanac iz Pečuha



PEČUH – ZAGREB - Kako piše Tvrtko Zebec, umjetnički ravnatelj 52. Međunarodne smotre folklora, afirmiranje vrijednosti nacionalne kulture koje čine zavičajno plesno, glazbeno, jezično i običajno izražavanje uz tradicijsko rukotvorstvo i umijeća, jednako kao i vrijednosti kultura širom svijeta, namjeravalo se prikazati u programu 52. Međunarodne smotre folklora s osnovnom temom o *baštini* i *migracijama*, sukladno proglašenju Europskog parlamenta i Vijeća, 2018. kao Europske godine kulturne baštine. Ove su godine nastupila folklorna društva i pojedinci koji su predstavljali različitosti hrvatske etnografske baštine, predstavnici nacionalnih manjina, Hrvati iz susjednih zemalja i iseljeništva (ukupno 30-ak skupina), uz desetak ansambala koji su predstaviti baštinu drugih naroda i kultura. Osnovni je festivalski program trajao pet dana, od 18. do 22. srpnja i činile su ga scenske priredbe, plesne, glazbene radionice, pučko kazalište, koncerti etnoglazbe i crkvenoga pučkog pjevanja. Društva su se predstavila na gradečkoj pozornici, slijedio je mimohod sudionika od Zrinjevca do Trga bana Jelačića, s prelaskom sudionika preko pozornice prethodili su večernjem nastupu na pozornici na Trgu. Uz izložbe u Etnografskome muzeju i Etno Art galeriji Posudionice i radionice narodnih nošnja KUC-a Travno. Tijekom festivalskoga programa niz radionica te nedjeljna misa u zagrebačkoj katedrali. Osim na gradskim pozornicama, skupine su nastupale izvan grada – u Erdödyjevu dvorcu u Kerestincu (Sveta Nedelja) te na pozornicama u Vrbovcu i Zaprešiću, jednako tako i na međunarodnom festivalu u Beltincima u Sloveniji. Na Smotri je sudjelovalo sedamnaest folklornih društava, četiri skupine crkvenih pučkih pjevača i jedno pučko kazalište iz Hrvatske, glazbeno plesne skupine Hrvata iz susjednih zemalja Bosne i Hercegovine, Srbije (Vojvodine) i Mađarske. Iz Mađarske, kao što smo već napomenuli, pečuški KUD Tanac. Uz navedene, na Smotri je sudjelovalo i šesnaest skupina iz cijeloga svijeta. Tanac je nastupio 20. i 21. srpnja na Gradecu s koregrafijom Józsefa Szávaija "Bošnjački plesovi", točnije dio iz koreografije "Bošnjački kermez" te "Podravske igre" uz pratnju svojeg orkestra, te se predstavili uživo u emisiji Hrvatske radio-televizije "Dobro jutro, Hrvatska", 21. srpnja plešući bošnjačke plesove i kroz razgovor predstavili KUD Tanac 21. srpnja. Tanac, koji ove godine slavi 30. obljetnicu utemeljenja i neprekinutog rada, prvi je put nastupio na zagrebačkoj Međunarodnoj smotri folklora.

Temom baštine i migracija organizatori su okupili skupine koje izvode folklornu tradiciju starog zavičaja neovisno o razdoblju u kojem su ga napustile – poznato je da su se migracije provodile kao posljedica ratova, kolonizacije i agrarne reforme, odnosno i iz gospodarskih razloga, pa se u tome smislu može govoriti o kolektivnim migracijama pojedinih zajednica. Sele se međutim i pojedinci koji u mjestima naseljenja stvaraju novi dom, a ujedno svojim aktivnostima potiču stvaralaštvo kojim promiču kulturnu baštinu zemlje iz koje su se doselili.

Program MSF ostvario se u suradnji s etnografskim muzejima u Zagrebu, Splitu i Pazinu, Galerijom Klovićevi dvori, Hrvatskom maticom iseljenika, Državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Maticom hrvatskom, Muzičkom akademijom, Institutom za etnologiju i folkloristiku i Mađarskim institutom u Zagrebu te veleposlanstvima gostujućih ansambala iz inozemstva. *(Branka Pavić Blažetin - Hrvatski glasnik)*

Autobiografska proza iseljenice iz Australije

Autorica je za svoj rad primila odličje *The Medal of the Order of Australia,* koje dodjeljuje kraljica Elizabeta II.



Vanda Boras Podravac

Tekst: **Vesna Kukavica**

Hrvatsko iseljeništvo iz Australije ostvarilo je velik doprinos stvaranju Republike Hrvatske - ključna je misao nove knjige autorice Vande Boras Podravac iz Canberre, naslovljene *A Diary from the Croatian Diaspora / Dnevnik iz tuđine*, u izdanju Hrvatske matice iseljenika. Tim riječima ravnatelj Hrvatske matice iseljenika prof. Mijo Marić obratio se nazočnima na svečanoj promociji knjige u Zagrebu 13. kolovoza 2018. O knjizi je pohvalno govorio predsjednik Društva hrvatskih književnika Đuro Vidmarović. Moderatorica svečanosti bila je Ljerka Galic.

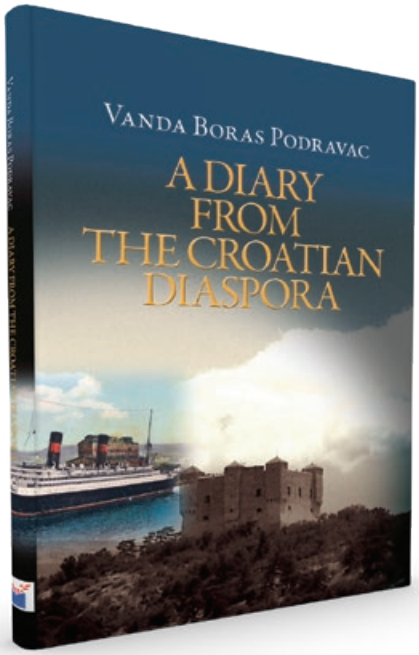
Građa je raspoređena na 180 stranica te ilustrirana sa sedamdesetak fotografskih zapisa, kojima je priložen bogat prilog faksimila pisama i ostalih dokumenata, uključujući iscrpno kazalo imena. Riječ je o fantastičnoj knjizi, prevedenoj na engleski jezik, koja će istraživačima suvremene hrvatske povijesti biti odličan izvor informacija o političkoj emigraciji i njezinu konstruktivnom sudjelovanju u svim značajnim društvenim procesima u drugoj polovici XX. stoljeća koje je dosljedno proveo utemeljitelj hrvatske države dr. sc. Franjo Tuđman, gorljivi zagovornik jedinstva iseljene i domovinske Hrvatske. Ovo publicističko djelo australske Hrvatice Vande Boras Podravac s podnaslovom *Stradanja hrvatskog naroda u XX. stoljeću gledana kroz prizmu jedne hrvatske obitelji* sastoji se od jedanaest tematskih cjelina koje prate životne etape ove hrabre majke četvero djece. Riječ je o svjedočanstvu hrvatske emigrantkinje XX. stoljeća Senjkinje Boras Podravac. To je priča o nadi i vjeri u bolje sutra te prilagodbi životu u novim sredinama lutajući od Jadrana do Pacifika, od Argentine do Australije, tj. od Buenos Airesa do Canberre.

OSTVARENJE SNA

Rastanak s najmilijima 1954., život u progonstvu, roditeljstvo daleko od zavičaja, borba za etnička prava Hrvata u domicilnim multietničkim odredištima zapadnih demokracija 60-ih i 70-ih godina, sudjelovanje iseljeništva u ostvarenju sna o neovisnosti Hrvatske 90-ih, prvi posjet oslobođenoj domovini nakon 38 godina progonstva tek su neke

Profinjeni identitetski narativ

Vandin narativ oblikovan je od uspona i padova koje je doživjela na krivudavoj migrantskoj ruti preko pola zemaljske kugle, konstruiravši upečatljivu tekstualnu kompoziciju vlastitog života. Njezina iskustva neprestano se obogaćuju iz više smjerova, što čitateljskoj percepciji ove (pri)povijesti nudi neodoljivi šarm Senjkinje, građanke svijeta s polustoljetnom australskom adresom. Profinjeni identitetski narativ, u čiji su koncept utkane autoričine internalizirajuće priče, odiše čitkošću u svih jedanaest tematskih cjelina i to s jasnim određenjem na junake i negativce kako iz života hrvatskoga naroda za *olovnih vremena* tako i iz osobnoga Vandina iseljeničkoga kruga. Riječju, individualna životna priča obuhvaća potresne fragmente naslovljenoga narativnog izbora autorice Vande Boras Podravac.



teme zabilježene u *Dnevniku iz tuđine* ove vrijedne aktivistice. Za svoj rad autorica je primila visoko odlikovanje *The Medal of the Order of Australia*, koje dodjeljuje kraljica Elizabeta II. Uz Vandu odlikovani su još i sljedeći Hrvati: dr. Konstantin Bosnić, dr. Tomislav Gavranić, Frank Hesman, Nedjeljko Marunčić, Vinko Romanik, Ljerka Drapač, Michael Furjanić i Milan Karamarko.

GALBALLY REPORT

Hrvatska zajednica u Australiji, prema Vandinu *Dnevniku*, burnih sedamdesetih postizala je vrhunske uspjehe u afirmaciji etničkih prava zahvaljujući liberalnoj vladi Malcolma Frasera (1978.), koja je prihvatila više od 50 preporuka pravnika Franka Galballyja za što pravedniji status useljenika. Iz te pravne demokratske osnove multietničkog društva, znane kao *Galbally Report,* izrasli su 1980-ih izvrsni rezultati složnoga rada svih Hrvata u Australiji. Autorica podsjeća da je tijekom *hrvatskog proljeća* i nakon njegova sloma u Australiju došlo mnoštvo doseljenika, među kojima je bio više od 150.000 Hrvata. Većina ih danas živi u velikim gradovima: Sydneyu, Melbourneu, Perthu, Adelaidi, Canberri, Brisbaneu i Hobartu te u područjima koja gravitiraju tim gradovima. Na području Australije, navodi autorica, aktivno djeluje više desetaka hrvatskih klubova i društava. Većina ih se nalazi u prostorijama hrvatske zajednice koja ih je uglavnom sama izgradila. Postoji i nekoliko domova umirovljenika koje su sagradile i organizirale hrvatske zajednice u većim središtima, poput onog u Canberri o kojem autorica detaljno piše u svome *Dnevniku*.


Zgrada Hrvatskog veleposlanstva u Canberri

Crkva je među Hrvatima Australije odigrala posebno važnu ulogu u očuvanju vjerskoga, ali i nacionalnoga identiteta, hrvatskoga jezika i hrvatskoga kulturnog nasljeđa. Australija je prva zemlja na svijetu koja je priznala hrvatski kao poseban jezik – prije trideset i osam godina.

Najdojmljivija je stoga cjelina u kojoj autorica piše o borbi za materinski jezik, kada je ondašnji ministar useljeništva Ian McPhee 15. listopada 1980. odobrio pravo na upotrebu hrvatskoga jezika na svim razinama. U ovoj knjizi je pismo koje o tome svjedoči. Usto, još prije 43 godine (1975.) državna postaja SBS počela je emitirati programe na hrvatskome jeziku, a naši iseljenici organizirali su i nastavu materinskoga jezika, koja je danas uglavnom integrirana u redoviti školski sustav. Autorica se fokusirala i na izgradnju monumentalne zgrade Veleposlanstva RH u Canberri koju su izgradili složnim radom i vlastitim novcima, a otvorio ju je osobno prvi hrvatski predsjednik dr. sc. Franjo Tuđman. ■

ENG ***This authentic testimony by Vanda Boras Podravac (b.1930) - a native of Senj and a twentieth century Croatian emigrant woman - is a touching story of the suffering of the Croatian people and of adapting to life in new and distant worlds, from Buenos Aires to Canberra.***

VIJESTI

Posveta putopiscu Šimunoviću

U spomen na Matu Šimunovića, koji je bio 19 godina na putu s psom Globusom, u Vrgorcu je održan tradicionalni dvodnevni, festival pustolova "Mate Svjetski" na kojem su sudjelovali brojni naši putopisci. Riječ je o godišnjem susretu putnika, putopisaca, avanturista i zaljubljenika u putopisnu i migrantsku prozu – održanom 26. i 27. kolovoza u organizaciji Turističke zajednice grada Vrgorca. Festival je otvorio naš alpinist i putopisac Stipe Božić. Nazočna publika oduševila se putopisnom pričom "Rapa Nui" Jurice Galića o putovanju od Ekvatora, preko Perua, Bolivije, Čilea i Argentine, do Uskršnjeg otoka. Dojmljiv je bio nastup Saše Pjanića, koji je prikazao nepoznati svijet Maroka, Mauritanije, Senegala, Gambije i Malija. Mate Šimunović *Svjetski*, po kojemu festival pustolova dobio ime, rođen je i pokopan na Stiljima, malenom selu pored Vrgorca iz kojeg je krenuo na najveće putovanje po svijetu ikad zabilježeno. Šimunović i njegov pas Globus prošli su biciklom, pješke i malom jedrilicom 360.000 km. Putovali su 19 godina i obišli 70 država. Mate je nosio u kožu uvezani dnevnik u koji su mu se upisali mnogi ugledni domaćini. Kada se pred obalom Sumatre njegova brodica prevrnula, pas Globus spasio mu je knjigu. Kako je Mate snimio na stotine fotografija i vodio dnevnik, iz tih se zapisa vidi kako mu ni danas nema ravnoga putopisca. Nakon 19 godina putovanja Mate stiže u Egipat odakle se brodom "Podgora" vraća u luku Bakar. Dan poslije povratka ga je u Zagrebu uhitila OZNA. Nakon što je prošao cijeli svijet, više nikamo nije mogao iz Jugoslavije. Njegov san o snimanju dokumentarnog igranog filma, za što je imao i podršku Harryja Trumana, dok Truman još nije postao predsjednik SAD-a, rasplinuo se. Do kraja života radio je u Vjesnikovom kiosku u Vrgorcu gdje bi znatiželjnicima pričao uspomene, pa su ga nazvali *Mate Svjetski*. (Hina)

Demokracija

Navek se vu našemu narodu znalo reći da pametni ljudi imaju napretek dobrih ideja. Tako se i među junacima "Berlinskih priča" našlo nekoliko bistrih glava koje su znale što govore i što žele, ali bilo je i takvih koje su mudrovale pa su, na kraju, uvriježene odustale od svojih, slobodno se može reći, vrlo naivnih ideja. Tako je novopridošli Joso na sve načine pokušao uvjeriti staru škvadru da bi vrlo kvalitetnu, pitku vodu iz Gacke doline trebalo izravno prodavati Arapima, tj. naša država treba sagraditi vodovod do Riyadha, a ne, kao što se predlaže, puniti u Lici boce vodom pa ih onda prevoziti brodovima do žednih beduina. Na Jožinu primjedbu, da je gradnja na tisuće kilometara vodovoda preskupa, da naša Vlada nema dovoljno novca ni za socijalu, pametni Joso mu odbrusi da nema pojma o tržišnome gospodarstvu, a da bi bio uvjerljiviji, pokaže mu - bosanski grb. Senzibilni Matek stane na Jožinu stranu i reče da ni bogata Njemačka ne bi mogla uložiti milijarde eura, koliko bi koštao Josin projekt, te ga drhtavim glasom upozori na ponašanje jer do sada u klapi "pod starim hrastom" nije bilo psovki, pa tak treba i dalje ostati.

Potom se za riječ javil još jedan, kao od brda odvaljen, novak po imenu Štemer priznajući da nije baš previše pametan, ali da je zato jak i da bu se on, ak bi zgustilo, pobrinul za red. Škiljavi Mile prigovori ostalima da nije fer što su mu kao vrane graknuli na Josin prijedlog koji zapravo i nije tako loš, tj. pogrešno je shvaćen pa zbog toga nije potrebno dizati tenzije. Na to se povratnik Frenki počeo smijati i mahati golemim rukama kao da tjera ose.

"Videl sam sedam svjetskih čuda", a Josin vodovod je osmo. Da je riječ o nafti, to bi Ameri sigurno financirali, ali, molim vas, koji bi luđak uložio toliko novca za vodovod koji bi zbog velike udaljenosti sigurno presušio", gromkim glasom reče povratnik i nastavi se smijati. Vidno uzbuđeni Joso predbaci Frenkiju da, unatoč tome što je dugo živio u Americi, nema pojma što je demokracija i pravo na vlastito mišljenje.

Bodul Tonček, gorljivi pristaša demokratskoga ponašanja, prigovori ostalima što šute i ne javljaju se za riječ jer bit njihova druženja i jest razmjena mišljenja i gledanje na hrvatsku problematiku iz udaljenog, berlinskog kuta. Vidjevši da bi situacija mogla izmaknuti kontroli, glasnogovornik Jure mirnim glasom reče kako se uvijek zauzimao za demokratski dijalog pa je zbog takva uvjerenja bio nepoželjan za bivši, jugokomunistički režim.

Prema njegovu mišljenju, u mladoj hrvatskoj državi neki su očito pogrešno shvatili demokraciju i umislili si da mogu raditi što ih je volja, da zbog sitnih grijeha ne mogu biti kazneno gonjeni jer, Bože moj, sad imamo slobodnu zemlju u kojoj pravosuđe i policija moraju biti u službi Račana. Jure je bio pristaša ovakvih i sličnih razgovora u kojima se od stotina prijedloga nađu dva dobra koja bi se mogla preporučiti saborskim zastupnicima iz dijaspore da ih, lobiranjem, pokušaju uvrstiti u dnevni red saborskoga Odbora za gospodarstvo.

- Josin prijedlog nije tako naivan kako to nekima od nas izgleda. Ja bih odmah glasovao za njegovu provedbu kada bi Arapi pristali sagraditi naftovod do Omišlja, da nam, u zamjenu za vodu, daju besplatno naftu - bubne i ostane živ Jura, pa zapjeva lijepu narodnu "Išla Mara do bunara".

"Ausländer heraus"

Sav zadihan debeli Viki uleti u zadimljenu brvnaru i promuklim glasom zamoli pajdaše za tišinu.

- Znate, ja nemrem više podnašati prijeke poglede i otvorenu netrpeljivost prema strancima, koju sve češće izražavaju pojedine njemačke radne kolege. U ovoj globalnoj, a u vezi s njom i njemačkom gospodarskom krizom, histeriji sve češće čuju se riječi: stranci van, stranci nam oduzimaju radna mjesta i stranci nek ideju nazaj doma. Istina, javlja se i druga, razumnija, strana koja realno gleda na pravo stanje stvari, koja upozorava na to da nitko nije u Njemačku došao na silu, da je strance njemačka privreda trebala i da su stranci puno dali i napravili za tu zemlju.

Iskoristivši Vikijev kratki predah, za riječ se javi bauštelac Rudač koji reče da većina Nijemaca misli da bi samo turski radnici trebali ići doma, no ak se veli stranci van, jasno je da se to i nas tiče.

- Kaj se tiče naših ljudi - nastavi Viki svoju govoranciju - nišći nije i ne može sa sigurnošću reći kad se bu vrnul, previše se dugo zadržao u tuđini, lijepo je doma ali rijetko se kome vraća doma. Je li tome kriva ona naša prokleta sudbina ili naša stara navika da nas ima po cijeloj kugli zemaljskoj od Aljaske, Ognjene zemlje, pa sve do Novog Zelanda. Pripovedal mi pajdaš Štefina kaj je doživel ove zime doma. Veli kad je stigao doma, u pitomo Zagorje, cijelo selo bilo je na dočeku. Siromahi, mislili su da ga Nijemci stirali, nije se stigao sa svima rukovati, svaki mu htio stisnuti desnicu. Nije mala stvar kad se, kako su oni mislili, za stalno vratiš doma, svakoga zanima što ćeš raditi, gdje ćeš se zaposliti, koliko si penez donesel i je li buš ih uložio u privatni biznis. Rekla mu strina Bara da je lijepo kaj se vrnuo nazaj no da joj nekako drukčije izgleda, da više liči na gospodina i da joj nije jasno kak se bu prijal nazad motike i lopate. Veli Štefina da nije imao prilike objasniti da je došao samo na proslavu Martinja i da za desetak dana ide nazaj. Ne bi imalo ni smisla im to objašnjavati kad već cijelo selo grmi kako ga Nijemci





tjeraju doma i kako više nema posla za strance. Takva i slična naklapanja čuju se po cijeloj našoj domovini, netko se i veseli tomu pa pun zlobe zna reći "hvala Bogu, vraćaju se naše Švabe kaj su mislili da buju zanavijek uživali u Njemačkoj".

Vikijev govor prekine škiljavi Mile upadicom da kakav je to užitak hrmbati po cijele dane u rudniku, na bauštelji, pometati dreke po ulicama njemačkim! Stranac, to je gorka sudbina gastarbajtera a ako nas baš i stjeraju, bume se nekak snašli. Neki će se uključiti ne samo u malu nego i u veliku privatizaciju. Buju raznim skepticima pokazali da ih nisu Nijemci badava proglasili za najbolje radnike među strancima. Budući da je glasnogovornik šutio i pajdaši zatražiše da je na njemu red da da završnu riječ. Jure se kiselo nasmiješi i reče da se s njima slaže ali da su diskutirajući o svemu i svačemu ispustili nekaj što je i te kako važno a to je da su neki iz udruge "Stari hrast" zaboravili kad su zadnji put nazočili nedjeljnoj misi a, kaj je još veća sramota, "ispisali" su se, zbog nekoliko eura crkvenog poreza, iz katoličke vjere.

- Ne smijemo se bojati ako nas stjeraju, imamo domovinu koja je stvorena u krvi i suzama, imamo se kam vrnuti, a ako bu njemačko gospodarstvo trebalo radnu snagu, sigurno će reći: Dragi Hrvati, mi vas trebamo. Dojdite nam opet!

Francek i njegov sin

Ugledavši Franceka na pragu stare barake, pajdaši su po izrazu njegova lica zaključili da ima ozbiljnih problema pa su bili spremni saslušati ga i eventualno pomoći. Nije bio čest gost, no kad bi došao, uglavnom bi šutio i u pokrajnjoj sobi gledao satelitski program HRT-a. Ovoga puta nije bilo tako, nego je odmah, s vrata, raspalio po Njemačkoj, Veleposlanstvu RH, po svima njima, jednom rječju, cijeli je svijet Franceku bio kriv!

Doduše, pajdaši su nešto naučili o jedincu mu Iveku pa im je Franceka bilo iskreno žao. Ali on, kak pravi "lajbek", odviše se i slijepo zajuril u zlobne optužbe i ocrnjivanja. Gotovo tri-



deset let, kak naši veliju, privremeno zaposlen u Njemačkoj (Berlinu), Francek se nije odrekao povratku u domovinu, kak to u zadnje vrijeme mnogi, odlazeći u mirovinu, čine. Naprotiv, sve što su on i žena mu Bara ovdje zaradili, od usta otkidajući, marljivo su štedjeli i sve uložili u gradnju lijepe jednokatnice nedaleko od Marije Bistrice, te su jedva čekali dan kad će se moći svi troje vratiti kući pa uživati u plodovima "dijasporskih godina".

Ali, Francekov sin Ivek posve drukčije misli. Odrastao u Berlinu, završio je fakultet i kao početnik sasvim dobro zarađuje. Još živi s roditeljima, ali se druži više s njemačkim prijateljima. Ima i djevojku Njemicu, koju će, kako se čini, uskoro zaprositi i na ljeto se njome oženiti. Za njega je uzimanje državljanstva samo još formalnost.

Čim se Francek malo primiril, smireni glasnogovornik mu reče da se ne može sjediti na dva stolca! "ili ostaješ naš pa se što prije vrni doma, ili postani, kak tvoj Ivek, Nijemac jer je teško ovdje živjeti i raditi, a srcem biti u Croatiji!" Sve ovo nije našega Franceka moglo smiriti i uvjeriti. Cijela se njegova budućnost u trenu srušila kao kuća od karata.

"Mi smo drugo", počne Francek otrovnim jezikom, "mi smo proveli djetinjstvo i mladost u domovini pa smo kao zreli ljudi, silom prilika, pošli u tuđinu da štogod zaradimo i vratimo nazaj odakle smo i došli. Recite mi iskreno, shvaćate li vašu djecu kad se odlučuju za ostanak, razumijete li njihovu glazbu, njihovu odjeću, filmove i njihov cjelokupan životni stil? Kad mi bute odgovorili na ova pitanja, onda vam bu jasnije zakaj sam na vašoj oglasnoj ploči zalijepil sliku svoje nove kuće koja je od danas na prodaju po vrlo povoljnoj cijeni, a može i na otplatu."

Nakon Francekove jadikovke nastane muk koji je remetilo Vikijevo glasno hrkanje. Svi su mučali i pogledavali u glasnogovornika Juru nadajući se da će pametnom riječju odobrovoljiti jadnoga Franceka.

"Vidiš, dragi moj pajdaš", reče glasnogovornik, "tvoj Ivek ima posve drugačije shvaćanje o radu, političkoj slobodi, vjeri i o općim životnim prilikama, u koje je ovdje s godinama srastao. Da i ne govorimo o podrugljivu nadimku "Švabo", kojim su ga njegovi vršnjaci u selu dočekivali. Pak si je mislil da, kad ga već smatraju izdajicom domovine, da im se više i ne vraća. Gledaj Francek, i tvoj se Ivek sad pita: ostati u Berlinu uz dobar i čestit posao, al biti pol stranac, pol Nijemac, ili se s vama vratiti u rodno selo, bez velikih šansi za budućnost. Pusti ga, Francek, neka on sam odluči i skini, molim te, onu sliku s oglasne ploče jer znam da kuća nije za prodaju i da ćeš se, kao i većina ovih mudrijašov, vrnuti na zagorske brege gdje grozdje rodi i daje kiseliš kakvoga ni na celomu svetu". ■

Austro-ugarsko zaposjedanje Bosne i Hercegovine prije 140 godina



Berlinski kongres

Prije 140 godina austro-ugarska vojska zaposjela je Bosnu i Hercegovinu, ali ta bivša turska pokrajina nije pridružena Hrvatskoj, kako je to Hrvatski sabor u apelu caru i kralju Franji Josipu očekivao.

Piše: **Željko Holjevac**

Prije 140 godina, na kongresu velikih europskih sila u Berlinu, održanom od 13. lipnja do 13. srpnja 1878., odlučeno je da se Bosna i Hercegovina, pobunjena osmanska pokrajina koju središnja vlast u Carigradu više nije mogla držati pod svojim nadzorom, poslije trogodišnjeg ustanka u toj zemlji i rusko-turskog rata u kontekstu europske Istočne (Balkanske) krize povjeri upravi susjedne Austro-Ugarske. Članak 25. sporazuma iz Berlina predviđao je sljedeće: "Pokrajine Bosnu i Hercegovinu ima Austro-Ugarska zaposjesti i njima upravljati. Budući da se austro-ugarska vlada ne želi baviti upravom novo-pazarskog Sandžaka, koji se između Srbije i Crne Gore prostire jugoistočnim pravcem do Mitrovice, ostat će osmanska vlada ondje i nadalje u vlasti."

AUSTRO-UGARSKA VOJSKA UŠLA U SARAJEVO 19. 8. 1878.

Unatoč opiranju pojedinih austro-njemačkih i mađarskih političkih stranaka koje su se pribojavale povećanja broja nenjemačkih i nemađarskih stanovnika u Austro-Ugarskoj, vojska dvojne Monarhije ušla je pod zapovjedništvom dvojice hrvatskih zapovjednika, podmaršalâ Josipa Filipovića i Stjepana Jovanovića, u Bosnu i Hercegovinu iz tri smjera: iz Slavonije pokraj Broda na Savi (danas Slavonski Brod) i Šamca, iz središnje Hrvatske pokraj Kostajnice i iz Dalmacije pokraj Imotskog, Vrgorca i Herceg-Novog. Prilikom ulaska austro-ugarske vojske u Bosnu i Hercegovinu 29. srpnja 1878. izdao je Franjo Josip, austrijski car i ugarsko-hrvatski kralj, proglas bosansko-hercegovačkome stanovništvu: "Čete austrijskoga cara i ugarskoga kralja spremne su da prekorače granice vaše zemlje. One ne dolaze kao neprijatelj, da tu zemlju silom osvoji. One dolaze

Austrijski car i ugarsko-hrvatski kralj Franjo Josip uputio je u Bosnu i Hercegovinu 29. srpnja 1878. proglas bosansko-hercegovačkome stanovništvu o "prijateljskom" prekoračenju granice Bosne i Hercegovine iz tri smjera.

kao prijatelj, da okončaju zla, koja od više godina uznemiruju ne samo Bosnu i Hercegovinu, nego i susjedne austro-ugarske zemlje (...)."

No, u Bosni i Hercegovini je austro-ugarska vojska, u kojoj je bio značajan udjel hrvatskih postrojbi i vojnika, naišla na oružani otpor. Taj otpor nije pružila redovita turska vojska koja se povukla, nego naoružani bosanski muslimani koji nisu prihvatili poruku Franje Josipa da carske i kraljevske snage "ne dolaze kao neprijatelj" nego "dolaze kao prijatelj", a pokrenuo ih je sarajevski agitator Hadži Lojo. Tek poslije nekoliko bitaka, među kojima se najžešća vodila kraj Doboja, austro-ugarska vojska ušla je u Sarajevo 19. kolovoza, a u Veliku Kladušu 20. listopada 1878. godine. Tada je u Zagrebu i Zadru organizirana skrb za ranjene i bolesne vojnike pa se može govoriti o začecima Crvenoga križa u Hrvatskoj.


Bitka kod Jajca

ADRESA HRVATSKOGA SABORA VLADARU

U Zagrebu se u rujnu 1878. sastao Hrvatski sabor na svoje redovito zasjedanje. Iako je poslovično suzdržani ban Ivan Mažuranić preporučivao "da ne bi bilo niti na svome mjestu, niti je sada vrijeme" da se otvara "pitanje bosansko", saborska većina je u adresi vladaru 16. listopada 1878. pozdravila zaposjedanje Bosne i Hercegovine. Saborski zastupnici izrazili su nadu da bi se ta pokrajina tijekom vremena mogla pridružiti Hrvatskoj i Slavoniji, dakako nakon što se s njom prethodno ujedine Vojna krajina i Dalmacija. U adresi je o tome izrijekom pisalo sljedeće: "Velik je zadatak, koji okupacijom Bosne na se preuzima austro-ugarska monarkija, i pouzdano je prosvjetljenoj mudrosti Vašega Veličanstva predobro poznato, kako se on osigurati može. Ipak, vjerni ovaj sabor smjerno drži da bi se trajno osigurati mogao samo onda ako se ustroj zadobivene pokrajine malo po malo tako udesi, kako bi se s vremenom pripojiti mogao na ustroj kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije u njegovu državo-pravnom odnošaju naprama kraljevini Ugarskoj, ter ovako postane biserom krune ugarsko-hrvatske."

Pravo odlučivanja o sudbini Bosne i Hercegovine pripalo je isključivo vrhovima Monarhije, a očitovanje Hrvatskoga sabora, izraženo u formi adrese koju su osudile i mađarske i njemačke novine, nije niti uzeto u ozbiljno razmatranje.



Karta jugoistočne Europe poslije 1878. godine

Primajući saborsko izaslanstvo, koje mu je uručilo adresu, Franjo Josip je na prijedlog mađarske vlade ukorio hrvatske zastupnike rekavši "da je sabor prekoračio svoju nadležnost govoreć o Bosni i Hercegovini". Time je pravo odlučivanja o sudbini Bosne i Hercegovine bilo pridržano isključivo vrhovima Monarhije, a očitovanje Hrvatskoga sabora, izraženo u formi adrese koju su osudile i mađarske i njemačke novine, nije niti uzeto u ozbiljno razmatranje. Vanjski poslovi u Austro-Ugarskoj nisu bili u isključivoj kompetenciji ni Krunovine ni zemalja zastupanih u Carevinskom vijeću (austrijska polovica) ni Zemalja krune Sv. Stjepana (ugarska polovica) kao dviju samostalnih polovica jedne državne zajednice, nego su se ubraja-


Podmaršal Josip Filipović

li među poslove koji se u konačnici "zajedničkim njihovim sporazumkom razpravljati imadu", a za to su bile ovlaštene delegacije Carevinskog vijeća u Beču i Ugarskog sabora u Budimpešti, kao i Franjo Josip te zajedničko ministarsko vijeće. S tog stajališta, budući da je pitanje pripadnosti Bosne i Hercegovine 1878. bilo *par excellence* vanjsko-političko pitanje, Hrvatski sabor kao pokrajinski parlament u dualističkom sustavu Austro-Ugarske doista formalno nije bio ovlašten staviti to pitanje na svoj dnevni red.

KRUNIDBENA ZAVJERNICA FRANJE JOSIPA

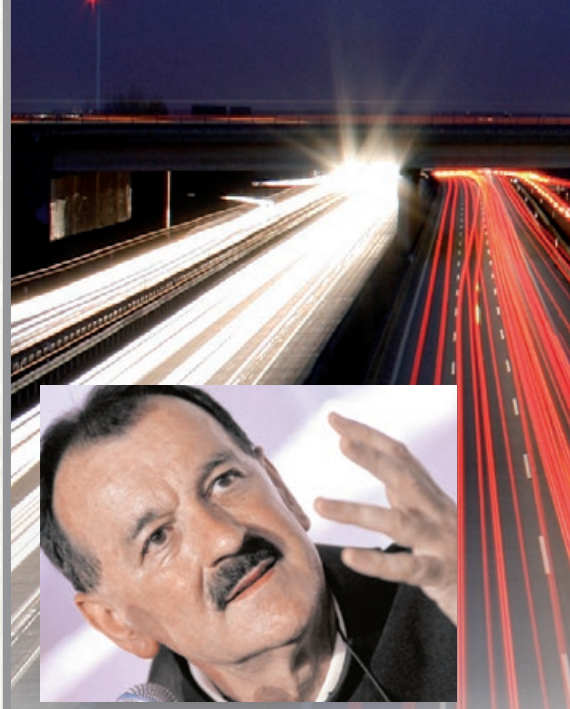
Ipak, ima jedan detalj koji se izrijekom spominje u adresi Hrvatskoga sabora od 16. listopada 1878., a to je pozivanje na krunidbenu zavjernicu (prisegu) Franje Josipa iz 1867. godine. Dva dana prije svoje krunidbe za ugarskoga (a time i za hrvatskoga) kralja na

Budući da je krunidbena zavjernica Franje Josipa bila priznata i u Hrvatsko-ugarskoj nagodbi 1868., Hrvatski je sabor imao "živo" pravo da postavi pitanje caru o pripadnosti BiH.

Budimu 8. lipnja 1867. vladar je potpisao krunidbenu zavjernicu u kojoj je, uz ostalog, prisegnuo na sljedeće: "Sve one strane i pokrajine Ugarske i posestrimi joj kraljevinah, što su već natrag stečene, pa i one što će božjom pomoću odsele biti natrag pribavljene, pripojit ćemo u smislu krunidbene Naše zakletve rečenoj zemlji i posestrimi joj kraljevinam."

Budući da su zapadni dijelovi današnje Bosne u srednjem vijeku bili dio Hrvatskoga kraljevstva, budući da su ti predjeli zbog toga i pod osmanskom vladavinom bili nazivani "Turskom Hrvatskom", budući da su ugarsko-hrvatski vladari u razvijenom srednjem vijeku bili i bosanski kraljevi (reges Ramae), a taj su naslov kasnije preuzeli Habsburgovci pa ga je baštinio i Franjo Josip, hrvatski su staleži, a kasnije i građanski prvaci, polagali "virtuelna prava" na Bosnu i uključivali je u hrvatski kontekst, npr. Janko Drašković u *Disertaciji* 1832. godine. Stoga je Hrvatski sabor, budući da je spomenuta krunidbena zavjernica Franje Josipa bila priznata i u Hrvatsko-ugarskoj nagodbi 1868. kao tadašnjem hrvatskom ustavu, imao u teoriji dovoljno uporišta ili, kako se nekoliko desetljeća kasnije izrazio Stjepan Radić, "živo" pravo da u formalnom obraćanju Franji Josipu postavi pitanje pripadnosti Bosne i Hercegovine, odnosno da jednostavno podsjeti vladara na prisegom preuzetu obvezu, a da pritom ne prekorači svoju nadležnost jer je Hrvatski sabor imao pravo upućivati adrese austro-ugarskome vladaru kao hrvatskome kralju. Druga je stvar što time u praktičnome smislu nije mogao postići ništa budući da su odnosi snaga u Austro-Ugarskoj, iako nesumnjivo uređenoj i uljuđenoj državi, bili takvi da hrvatska politika do sloma podunavske zajednice u jesen 1918. nije mogla integrirati čak ni one dijelove hrvatskoga prostora na koje je polagala konkretnija povijesna i prirodna prava, npr. Dalmaciju. ■

ENG ***A congress of the great European powers held in Berlin 140 years ago, in 1878, decided that Bosnia-Herzegovina, then a rebellious province of Ottoman Turkey, which the central authority in Istanbul could no longer keep a rein on, was to be placed under the rule of the neighbouring dual monarchy of Austria-Hungary.***



Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić, Švicarska (sito.coric@gmx.net)**

Iskusili smo golemi sportski uspjeh i vidjeli kako nas je on kao narod radosno i planetarno ponovno povezao. Iako se nedovoljno čulo u medijima o našim slavljima izvan domovine, iz Hrvatskoga svjetskog kongresa iz više od trideset zemalja, ali i iz dugih hrvatskih udruga po svijetu, poplavljivale su nas masovne snimke slavlja. Vraćala se i rasla domoljubna energija većini našega naroda, a koja čudom nogometa pokreće narode svijeta, jača zajedništvo i samopouzdanje. Čim su išla kraju ta nakon "Oluje" 1995. najveća narodna slavlja, poče dizati glavu po broju beznačajna, a po prljavoj provokativnosti još uvijek moćna manjina. Upinjala se iz petnih žila s ove i s one strane granice širiti besramne klevete, želeći umanjiti ovaj uspjeh i prigušiti narodno oduševljenje. Primjerice, na veliku sramotu tjednika *Newsweeka* koji se reklamira da "*donosi dubinske analize o svjetskim događajima*", napisala je uz ostalo u njemu neka neuka i zla novinarka (PAZI!) da se u Hrvatskoj "*550.000 nacista okupilo na dočeku Vatrenih...*". Kao ruglo svojih ciljeva koje tobože zastupa pokazala se francuska LICRA, tzv. Internacionalna liga protiv rasizma iz Pariza. Hrvatska nogometna reprezentacija za njih



A ti, sine, samo još brže konje potjeraj!

Još odjekuju glasovi nakon Svjetskoga nogometnog prvenstva u Moskvi kad je mala Hrvatska među svjetskim divovima postala druga na svijetu

je rasistička jer je sastavljena (sic!) samo od bijelaca. A što ćemo kad Hrvati nisu bili kolonijalisti, robovlasnici i pljačkaši tuđih zemalja kao Francuzi!

SVJETSKI MEDIJI O HRVATSKOJ

Ugledni hrvatski odvjetnik, medijski istraživač i vrlo duhoviti publicist Zvonimir Hodak istražio je *"Tko o relevantnim događajima u Hrvatskoj izvještava svjetske medijske kuće? Tko su naše domaće maze koji u svijetu stvaraju sliku o RH?"* Kad je on to proanalizirao, pronašao je sljedeće: *"Za DW Deutsche Welle izvještava Jovan Vukosavljević. Za Algemeine Zeitung Stevo Krivokuća. Za Le Monde Nikola Vukobratović. Za Liberation već opjevani Sandi Blagonić. Za Guardian Aleksandar Holiga. Za Switzerland News Željko Peratović. Za Associated Press Dušan Stojanović. Za El Pais Svetlana Mirosavljević. Za BBC Srboljub* Živoinović. *Za CNN Vojislav Mazocco. Za New York Times Dean Jović. Za TV France Ivo Goldstein. Za Washington Post Žarko Puhovski. Za RTS Hrvoje Zovko (predsjednik HND-a), navodno pod pseudonimom. Za Corriere della sera Slavenka Drakulić itd., itd..."*

Navedeni slučajevi i sastav te družine asociraju na to da se ona rabota Avale, Tanjuga i njihovih povjerenika po svijetu još uvijek nastavlja protiv Hrvatske. Medijsko prljanje našega nogometnog uspjeha i narodnog zajedništva imali smo i na domaćem terenu. Počelo je s juga oslikavanjem kukastog križa na igralištu i natpisa *"Dabogda sve izgubili"*. Slijedila su krajnje primitivna vrijeđanja Luke Modrića pa onda javno ponižavanje Dalića i Vatrenih zbog "Lijepa li si" i Marka Perkovića Thompsona! Iz te iskompleksirane družine neki psihijatar na sjeveru (kojemu očito treba psihijatar), besramno poručuje: *'Džaba vam drugo mjesto i srebrna medalja kad ste govna, smeće i smradovi...'*. Notorne srpske *Novosti* iz RH pišu: *"Dosad su za ustaške incidente okrivljavani navijači... A onda se na povratku reprezentacije iz Rusije dogodio obrat jer su se navijači ponijeli maksimalno zrelo, a ustaške psine režirala je sama reprezentacija..."*

Na žar slavlja potaknutih uspjehom hrvatske nogometne reprezentacije na Svjetskome nogometnom prvenstvu u Rusiji nadovezala se po domovini općenarodna proslava veličanstvene *Oluje*!

VELIČANSTVENA OLUJA

Ipak su sve to bili medijski ćorci! Na žar slavlja potaknutih našim nogometnim uspjehom nadovezala se po domovini općenarodna proslava veličanstvene OLUJE! U isto vrijeme s istoka i od njihovih trabanata otrcane optužbe o progonu! Pa treba podsjetiti na 14. kolovoza 1995. i 41. sjednicu Vrhovnog savjeta odbrane Savezne Republike Jugoslavije u Beogradu i dio govora Slobodana Miloševića:

"...Zamislite vi taj apsurd: na jednoj strani odbija se mirovni plan, a na drugoj odbija se da se brani!? Tamo je palo naređenje da svi izađu iz Krajine onog istog dana... Pa, tamo ne bi moglo da se stigne od njihovih kolona kojima su zakrčili sve putove u bežaniji zajedno sa stanovništvom. Bežali su ko zečevi i više izginuli u bežaniji sa stanovništvom nego što bi izginuli držeći linije. Molim vas, šest hiljada Hrvata je branilo Vukovar pola godine, napadala je cela Prva armija, vazduhoplovstvo, čudo, sva sila koju je imala JNA, a oni nisu obranili Knin... Čim je prestala artiljerijska priprema u sedam uveče, oni su naredili – bežaniju!"

I malo pametnome dosta, ludome eto napasti bez koristi! Nakon svih negativaca i njihovih glasova, treba reći kao moj otac: "Kad babe iza zastora i prozora mrzovoljno počnu zavidjeti i klevetati, ti, sine, konje samo još brže prema cilju potjeraj!" ■

Nakićeni vez Slavonije

Đakovo je smješteno u jednom od najplodnijih agrarnih područja Hrvatske, u takozvanoj Đakovačko-vukovarskoj lesnoj zaravni, plodnom tlu nastalom djelovanjem vjetra. To je bio i razlog da je prostor Đakovštine naseljen još u neolitiku, a na to pak upućuju i arheološki nalazi



Povorka Đakovačkih vezova prolazi ispred katedrale

Piše: **Zvonko Ranogajec**

Đakovo je grad u južnome dijelu Osječko-baranjske županije, u samome srcu povijesne hrvatske regije Slavonije. Površina područja lokalne samouprave grada Đakova, koja se sastoji od devet naselja, iznosi 170 četvornih kilometara, nalazi se na 11 metara n. v. i graniči s pet općina u županiji. Strizivojna je na jugu, Viškovci, Gorjani i Satnica Đakovačka na sjeveru te Trnava na zapadu. Na istoku Đakovo graniči s općinom Babinom Gredom u Vukovarsko-srijemskoj županiji te na jugu s općinom Vrpolje u Brodsko-posavskoj županiji.

Đakovo je smješteno u jednom od najplodnijih agrarnih područja Hrvatske, u takozvanoj Đakovačko-vukovarskoj lesnoj zaravni, plodnome tlu nastalom djelovanjem vjetra. To je bio i razlog da je prostor Đakovštine naseljen još u neolitiku, 6.000 godina p. K., a na to pak upućuju i arheološki nalazi. U smjeru zapada lesni ravnjak prelazi u brežuljkasta prigorja Krndije i Dilja, koji imaju i šumske vegetacije.

U ZNAKU STROSSMAYERA

U razdoblju Rimskog Carstva i provincije Panonie inferior na mjestu današnjega Đakova na lokalitetu Štrbinci južno od Đakova podignuto je bilo naselje Certissa, a car Marko Aurelije Probus dao je 277. godine ovdje zasaditi vinograde. Ime Đakovo prvi put se spominje 1239. godine u darovnici hrvatskoga kneza Kolomana, inače brata hrvatsko-ugarskoga kralja Bele IV., bosanskome biskupu Ponsi, nakon čega Đakovo postaje biskupijsko središte koje se ovdje prenosi iz sve nesigurnijih Brda pokraj Sarajeva zbog sukoba s bogumilima. Ta je odluka u značajnoj mjeri utjecala sljedećih stoljeća na razvoj Đakova koje je i danas biskupijsko središte Đakovačko-osječke nadbiskupije, a od 2008. godine i metropolije, po čemu je hijerarhijski po shematizmu Katoličke crkve ispred Osijeka, koji je županijsko i makroregionalno središte istočne Hrvatske. Tijekom povijesti grad se nazivao raznim sličnim imenima: Dyaco, Diaco ili Dyacow. U srednjem vijeku prostor Đakova je među bolje naseljenim ponajprije zbog plodne lesne zaravni i kao prometno središte u smjeru Bosne na jugu. Kontinuitet i dinamizam naseljenosti prekinut je od 1536. do 1687. godine kada Slavoniju osvajaju Turci osmanlije. Oni su srušili sve katoličke bogomolje i sagradili džamije. Najpoznatija je bila Ibrahim-pašina džamija koja je odlaskom Turaka pretvorena u katoličku crkvu. Protjerivanjem Turaka iz hrvatskoga dijela Panonije počinje ponovni razvoj Đakova u koji se 1690. vraća biskup i tada se gradi nova katedrala te biskupski dvor.

Novu katedralu drugi put grade biskupi Patačić i Bakić. Današnja katedrala sv. Petra sagrađena je 1866. godine, a gradila se 16 godina i inicirao ju je jedan od najpoznatijih crkvenih velikodostojnika u povijesti Katoličke crkve u Hrvata, biskup Josip Juraj Strossmayer. Katedrala je sagrađena u neogotičko-romanskome stilu od opeke pečene u Đakovu, po čemu je specifič-

Uz (nad)biskupiju, Državna ergela lipicanaca drugi je zaštitni znak grada i cijele Đakovštine. Među najstarijima je u Europi, a za godinu osnivanja uzima se 1506.



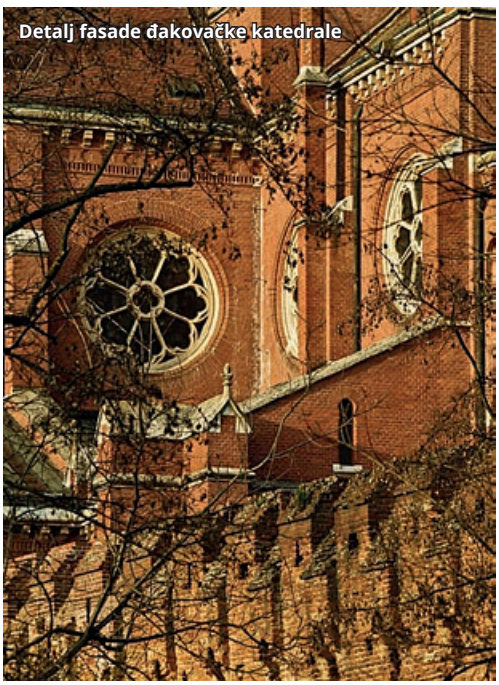
Lipicanci u povorci "Đakovačkih vezova"



Kolodvor u Đakovu


Nadbiskupski dvor

na i poznata. Projektirali su je arhitekti iz Beča Karlo Rősner i Fridrich Schmidt, a unutrašnje uređenje povjereno je njemačkim arhitektima Alexandru-Maximilianu i Ludwigu Seitzu. Katedrala ima 7 oltara, 43 fresko slike, 31 kip i 32 reljefa, kao i poznate orgulje sa 73 registra i 5.486 svirala. Zahvaljujući biskupu Patačiću u Đakovu je 1706. godine obnovljena ergela Đakovo, dok biskup Antun Mandić osniva u Đakovu najstariju visokoškolsku ustanovu u Slavoniji, Bogoslovno sjemenište, današnju Teologiju u Đakovu, koja je tijekom povijesti odškolovala mnogobrojne svećenike koji su puno pridonijeli duhovnome, ali i gospodarskome razvoju grada. U tome je prednjačio biskup Strossmayer koji je vodio biskupsko gospodarstvo te prihode koristio za mnogobrojne pothvate. Jedan od njih na nacionalnoj razini je i osnivanje HAZU-a. Akademija je bila tada, a i kasnije u obje Jugoslavije,


Detalj fasade đakovačke katedrale

Današnja katedrala sv. Petra sagrađena je 1866. godine, gradila se 16 godina, a inicirao ju je biskup Josip Juraj Strossmayer. Sagrađena je u neogotičko-romanskome stilu od opeke pečene u Đakovu.

glavna znanstveno-umjetnička institucija, koja je danas prerasla u HAZU. Biskup Strossmayer bio je veliki mecena, ali i sudionik političkih procesa na prostoru Austro-Ugarske Monarhije, širio je ideje panslavizma, a bio je jedan od najaktivnijih sudionika Prvoga vatikanskog sabora 1869. - 1870. godine.

Uz (nad)biskupiju, Ergela Đakovo drugi je zaštitni znak grada i cijele Đakovštine. Osnivanje ergele počinje darovnicom biskupije koja uključuje deset arapskih konja i jednog pastuha. Iako se za godinu osnivanja uzima 1506., prema biskupu Bakiću uzgoj konja na vlastelinstvu postoji već 1374. godine. Uzgoj traje i danas u Državnoj ergeli lipicanaca, koja se svrstava među najstarije u Europi, kao i u sve većem broju privatnih uzgajivača konja, a konjogojstvo doživljava nakon Domovinskoga rata ekspanziju.

Početkom 19. stoljeća u Đakovu dolazi do razvoja obrtništva i industrije s težištem na mlinarskoj i opekarskoj industriji. Đakovo se nalazi na značajnom europskom prometnom koridoru V/C s modernim željezničkim i cestovnim pravcima. U Đakovu ima prosječno 300-tinjak poslovnih subjekata, oko 2.500 poduzetnika koji zapošljavaju prosječno oko 10.000 radnika. Industrijski potencijal grada čine prehrambena, kemijska i drvna industrija s proizvodnjom građevnoga materijala i namještaja, kao i proizvodnja i ugradnja stakla najsuvremenijom tehnologijom u Hrvatskoj. Većina proizvoda se izvozi. Uz to, razvijena je trgovina poljoprivrednim proizvodima i stokom, kao i vinogradarstvo. U Đakovu se proizvodi najpoznatija grašević, a Nadbiskupija Đakovo proizvodi najbolja misna vina u Hrvatskoj.

POLUSTOLJETNA TRADICIJA "VEZOVA"

Turizam je svakako jedna od najznačajnijih aktivnosti grada, a kulminacija je manifestacija Đakovački vezovi. To je danas poznata i afirmirana manifestacija izvornoga narodnog folklora koja je započela 1967. godine i postala najvažnija smotra hrvatskoga folklornog stvaralaštva na kojoj se početkom srpnja u Đakovu okupi desetak tisuća sudionika. Uz to, značajan je i lovni i ribolovni turizam uz koji ide i odlična gastronomska ponuda.

Grad Đakovo s područjem lokalne samouprave sa svih devet naselja ima 27.754 stanovnika, dok naselje Đakovo ima 19.491 stanovnika prema popisu iz 2011. godine. Veća naselja su još Piškorevci s 1.907 stanovnika i Selci Đakovački s 1.796 stanovnika.

Poznatije osobe u povijesti Đakova bile su biskupi Đuro Patačić, Antun Mandić, Josip Juraj Strossmayer i Ćiril Kos, pjesnik Luka Botić, političari Ivan i Ivo Lola Ribar, šahisti Hrvoje Stević i Kristina Šarić, nogometaš Miroslav Bićanić i rukometaš Domagoj Duvnjak. ■

ENG ***Đakovo, situated in the heart of the historical Slavonia region, is the hub of culture and of the business sector of southeastern Osijek-Baranja County. It is also the seat of the Đakovo-Osijek archdiocese of the Roman Catholic Church and is known for its heritage and contemporary aspects of traditional Croatian culture.***

Muzej Staro selo Kumrovec

PHOTO: SAŠA DRVENICA



Krenete li cestom od Klanjca prema slovenskoj granici nakon nekoliko kilometara doći ćete u Muzej Staro selo Kumrovec. Uz sačuvanu arhitekturu četrdesetak obnovljenih objekata, muzej čuva i vrijedne predmete, obrte i običaje karakteristične za ovu regiju. U izvornom seoskom ambijentu upoznat ćete se s kovanjem, lončarstvom, tkanjem ili izradom tradicijskih dječjih drvenih igračaka upisanih na UNESCO listu nematerijalne kulturne baštine. Danas je etno-selo Kumrovec najveći tradicijski uređeni prostor u Hrvatskoj koji posjetiteljima dočarava autentičan izgled zagorskog sela s početka 20. stoljeća.


HRVATSKA
Puna života



Doček hrvatskih nogometaša u Zagrebu nakon Svjetskog prvenstva u Moskvi

Uz Oliverovu smrt i uspjeh nogometaša dotaknula nas je povijest

Ujedinjuju nas vrhunske vrijednosti zbog kojih slavimo i zbog kojih tugujemo

Tekst: **Milan Ivkošić**

Hrvatska je u samo desetak dana dvaput na najintenzivniji način izrazila svoje kolektivne emocije i jedinstvo – poslije uspjeha nogometne reprezentacije i poslije smrti legendarnoga pjevača Olivera Dragojevića.

Ujedinjuju nas vrhunske vrijednosti zbog kojih slavimo i zbog kojih tugujemo. I vjerojatno će to zadugo biti jedinstveni događaji, mogli bismo reći – neponovljivi. I nisu bez srodnosti. I igra (nogometna) i pjevanje po prirodi su nedužni, u njima nema ni varanja ni nametljivosti, ni laži ni obmana, ni podmuklosti. Oliverovo je pjevanje čisto kao nebo, udiše se kao zrak, osjećamo kao da mu jednako pripadamo kao i ono nama. I s nogometom, odnosno nogometnom reprezentacijom, poistovjećujemo se kao i s njegovim vrhunskim izvedbama.

Svakoj su naciji potrebne osobnosti i događaji koji ih "nose", koji daju smisao njihovu postojanju, njihovoj posebnosti kao posebnosti naroda. Oliver je tu posebnost izražavao utoliko više što u njegovim pjesmama nema ni napadnosti ni osvajaštva ni velikih riječi i "misli". Njihova je genijalnost jednostavna kao što je jednostavan narod, svi njegova galeba doživljavamo kao svoga, svi govorimo "oprosti mi pape" kao što on pjeva, svima nam je potrebno njegovo "vjeruj u ljubav"...

POVIJEST ĆE UPAMTITI

Nema u tim pjesmama ni dernjave, ni naricanja, ni provalija u koje upadaju pjevači sa svojim žalopojkama, ni zastrašujućih i glumljenih očaja. I kad lagano pjeva i kad pojača glas on je na zemlji, uz nas, dotiče nas kao i mi nje-

ga, kao da je s nama u nekoj lirskoj, umjetničkoj šetnji. Takav, on je osvajao srca svih naraštaja, od djece do starijih, svi su naraštaji nosili njegov "dres" baš kao što su nosili dres nogometnih reprezentativaca.

Oliver je, kao i nogomet, bio vertikala u cijelome narodu. Povijest će upamtiti masovno slavlje nakon uspjeha nogometaša u Rusiji i masovno tugovanje nakon njegove smrti. Takva okupljanja u nacionalnom jedinstvu misli i osjećaja pamtimo, na primjer, iz vremena hrvatskog proljeća, iz vremena stvaranja države, ona su nalik na okupljanja u povodu nogometnog uspjeha i Oliverove smrti jer se s istom nevinošću poistovjećujemo s državom u trenucima u kojima s njom dijelimo sudbinu.

SROĐENOST NACIJE S VELIČINAMA

U ne baš sretnoj zemlji u kojoj živimo takvi trenuci i države i nogometa i velike pjevačke legende zapravo su jedini u kojima smo isti s Hrvatskom jer smo isti s njezinim najvišim vrijednostima.

Tada dolazimo do izražaja mi, građani, milijuni građana na koje bešćutna politika i ne misli i do kojih ne drži. Mi s Oliverom i njegovim nenadmašnim pjevanjem, mi s nogometašima i njihovim fantastičnim uspjehom upravo smo razlika prema državi koju vode takva politika i političari. I veliki pjevač bio je strasni poklonih nogometa i veliki navijač "Hajduka".

Sada mediji bilježe njegovu izjavu: "Ja sam jedan od najžešćih, teži mi je poraz Ajduka nego kad na nekom festivalu slabije prođem. Da bi svoja tri prva mista za jedno Ajdukovo."

Sljubile su se pjevačka i navijačka duša u jedno, a zacijelo u tome jedinstvu presudnu ulogu igraju plemenitost igre i pjevanja, glazbe i nogometa, tih "suvišnih" stvari koje nama znače život, a naciji daju veličinu. Poplave tuge, sjećanja i ljudi u medijima i na trgovima poslije Oliverove smrti i poplave oduševljenja poslije uspjeha naših reprezentativaca pružale su nam sličnu sliku nacionalne obuzetosti emocijama, sliku koju su činili isti ljudi. Vjerojatno nikada u povijesti Republike Hrvatske nije bilo niti će ikad u budućnosti biti takve masovne srođenosti nacije sa svojim veličinama kao u tako kratkom vremenu u srpnju 2018. godine.

ZDRUŽENI U RADOSTI I TUZI

Nogometaše smo ispratili u Rusiju a da nitko nije očekivao radost koju će nam prirediti. Olivera smo pratili i s njim živjeli desetljećima u kojima je u nas ušao osjećaj njegove besmrtnosti, osjećaj da njegove smrti nikada neće biti. Oliver je umro kad nogometaši više nisu bili glavni izvor sreće, kad su već polako postajali velika prošlost. I Oliverova smrt polako će postajati prošlost, ali kao i nogomet ostat će veličina ne samo u hrvatskoj glazbenoj povijesti, nego u hrvatskoj povijesti uopće.

Na kraju, upitajmo se jesmo li i mi zaslužni i za nogometaše i za Olivera. Jesmo, i te kako! Jer, u malo čemu smo sudjelovali tako strasno, tako emotivno i tako sudbinski kao u njegovim pjesmama i kao u igrama nogometne reprezentacije.

Stoga će srpanj 2018. godine ostati hrvatski povijesni mjesec koji su takvim učinili nogometni uspjesi, Oliverova smrt i naša radost i tuga u svome historijskom očitovanju. ■

Vertikala

Oliver je, kao i nogomet, bio vertikala u cijelome narodu. Povijest će upamtiti masovno slavlje nakon uspjeha nogometaša u Rusiji i masovno tugovanje nakon njegove smrti. Takva okupljanja u nacionalnom jedinstvu misli i osjećaja pamtimo, na primjer, iz vremena hrvatskog proljeća, iz vremena stvaranja države, ona su nalik na okupljanja u povodu nogometnog uspjeha i Oliverove smrti jer se s istom nevinošću poistovjećujemo s državom u trenucima u kojima s njom dijelimo sudbinu.



Lik preminulog Olivera Dragojevića na zagrebačkoj fontani

Veličina

Oliver je umro kad nogometaši više nisu bili glavni izvor sreće, kad su već polako postajali velika prošlost. I Oliverova smrt polako će postajati prošlost, ali kao i nogomet ostat će veličina ne samo u hrvatskoj glazbenoj povijesti, nego u hrvatskoj povijesti uopće.

ENG ***Večernji list daily newspaper pundit Milan Ivkošić breaks down the phenomenon of modern Croatian unity as expressed during this summer's celebration of our World Cup silver trophy winning football team in Russia, and the funeral of local superstar singer Oliver Dragojević.***

SINKOVIĆI EUROPSKI PRVACI U DVOJCU BEZ KORMILARA

Braća Valent i Martin Sinković osvojili su naslov europskih prvaka u dvojcu bez kormilara na Europskome prvenstvu u veslanju u Glasgowu. Hrvatski dvojac pobijedio je u vremenu od 6:26,42 minuta, ispred francuske braće Valentina i Thephilea Onfroya i Rumunja Vasilea Cozmiuca i Cipriana Tudose. Nakon što su godinama dominirali u dvojcu na pariće, Sinkovići su se prošle godine prebacili u sasvim novu diciplinu. U dvojcu bez kormilara lani su osvojili svjetsko srebro iza Talijana, a u Glasgowu su u subotu došli i do naslova.





ANTONU GLASNOVIĆU NASLOV EUROPSKOG DOPRVAKA

Hrvatski strijelac Anton Glasnović osvojio je srebrnu medalju na Europskom streljačkom prvenstvu u austrijskom Leobesdorfu, u disciplini trap, nakon što je u finalu pogodio 44 od 50 meta, dvije manje od Slovenca Boštjana Mačeka. Za Antona Glasnovića ovo je prvo odličje na europskim prvenstvima, a drugo s velikih natjecanja u seniorskoj konkurenciji nakon što je prije pet godina u Limi osvojio naslov svjetskog doprvaka. Naši olimpijski pobjednici u ovoj disciplini, Josip Glasnović i Giovanni Cernogoraz, nisu uspjeli izboriti plasman u finale.

HRVATSKI PARAATLETIČARI SE VRATILI KUĆI S OSAM MEDALJA

Hrvatska atletska reprezentacija vratila se u domovinu s Europskog paraatletskog prvenstva u Berlinu na kojem je osvojila čak osam medalja, pri čemu dva zlata. Najsjajnija odličja osvojili su Zoran Talić u skoku u dalj s novim rekordom europskih prvenstava od 7.28 m i Matija Sloup u kugli s osobnim rekordom od 9.87 m. Srebrne medalje osvojili su Deni Černi s osobnim rekordom u kugli (10.10 m) i Ivan Katanušić u disku sa svojim najboljim rezultatom sezone (54.92m), dok su bronce osvojili Miljenko Vučić u kugli (14,20 m), Petra Štruklec u kugli (4.83 m), Mikela Ristoski u skoku u dalj (5.52 m) i Vladimir Gašpar u koplju s osobnim rekordom (32.75 m).



ŠIME I MIHOVIL FANTELA SVJETSKI PRVACI U 49ERU

Braća Šime i Mihovil Fantela postali su svjetski prvaci u klasi 49er na Svjetskom prvenstvu u jedrenju u danskom Aarhusu. Taktički su savršeno odjedrili plov za odličja, ostavili iza sebe obje njemačke posade i uzeli zlato. Olimpijski i svjetski prvak Šime Fantela upisao se tako i u povijest jer je vrlo malo jedriličara koji su osvajali medalje na svjetskim natjecanjima u različitim olimpijskim disciplinama. Među njima su Brazilac Robert Scheidt, Britanci Ben Ainslie i Ian Percy, Šveđanin Frederik Loof, a u subotu im se pridružio i Šime Fantela. Braća Fantela stigli su u Aarhus kao 17. na svjetskoj ljestvici klase, posada koja cilja plasman u finalnu zlatnu skupinu i normu za Olimpijske igre u Tokiju 2020., no ostvarili su pravi pothvat.





SANDRA PERKOVIĆ ZA POVIJEST, PETI PUT ZAREDOM EUROPSKA PRVAKINJA

Najbolja svjetska bacačica diska Sandra Perković osvojila je na Europskome atletskom prvenstvu u Berlinu zlatnu medalju hicem od 67,62 metra te je tako postala prva u povijesti, računajući i mušku i žensku konkurenciju, s pet uzastopnih naslova europske prvakinje u istoj pojedinačnoj disciplini. U prve četiri serije Sandra Perković nikako nije uspijevala pogoditi idealni hitac. Prvi pokušaj završio je u zaštitnoj mreži, zatim je bacila 59,09 metara pa 59,97 m. U četvrtoj seriji ponovno je disk završio u mreži, a onda je u petom pokušaju bacila 67,62 metara i time je osigurala još jedno zlato. Njemica Nadine Mueller, koja je bila vodeća do pete serije, osvojila je srebro sa 63 metra, a njezina sunarodnjakinja Shanice Craft bila je brončana.

SELIGMAN SREBRNI NA KONJU S HVATALJKAMA

Hrvatski gimnastičar Robert Seligman osvojio je srebrnu medalju na konju s hvataljkama na Europskom prvenstvu u Glasgowu dok je drugi hrvatski predstavnik u istom finalu Filip Ude završio na šestoj poziciji. Seligman je u finalu odradio svoju vježbu bez ijedne veće pogreške te je dobio ocjenu 14.866, a bolji od njega bio je samo mladi 19-godišnji Irac Rhys McClenaghan koji je briljirao i s 15.300 uvjerljivo osvojio zlato. Za Seligmana je ovo druga medalja s europskih prvenstava u karijeri. Prije 10 godina u Lausannei bio je brončani.



KOŠARKAŠI KADETI PRVACI EUROPE, U-20 REPREZENTACIJA SREBRNA

Hrvatska košarkaška reprezentacija do 20 godina osvojila je drugo mjesto na Europskom prvenstvu u Chemnitzu nakon što je u finalu izgubila od Izraela sa 66 -80. Hrvatska U-20 reprezentacija do sada je tri puta ušla u polufinale EP-a (2000., 2010., 2014.) i svaki put je bila četvrta. Hrvatska kadetska košarkaška reprezentacija igrača do 16 godina četvrti put u povijesti osvojila je naslov europskog prvaka nakon što su naši kadeti u finalu Europskog prvenstva u Novome Sadu pobijedili Španjolsku sa 71 - 70. Najbolji strijelac finala Boris Tišma ubacio je 24 koša, a Roko Prkačin ubacio je 18 uz 10 skokova te je proglašen i za MVP prvenstva. Hrvatska je nakon 1995. godine te uzastopnih naslova 2010. i 2011. četvrti put u isto toliko finalnih nastupa osvojila zlatnu medalju.



VATERPOLISTI TREĆI NA EUROPSKOM PRVENSTVU

Hrvatska vaterpolska reprezentacija osvojila je brončano odličje na Europskom prvenstvu svladavši u Barceloni Italiju s 10 - 8. Hrvatskoj je to prva europska medalja nakon čak osam godina i četvrta ukupno. Na EP 2010. u Zagrebu Barakude su osvojile zlato, a u Firenci 1999. i Kranju 2003. naši vaterpolisti osvojili su srebro. Za razliku od polufinalnog dvoboja sa Srbima, Hrvatska je protiv Italije izvrsno ušla u utakmicu, a pokazala je igru dostojnu svjetskih prvaka - učinkovito i maštovito u napadu te čvrsto i koncentrirano u obrani. Barakude su čak četiri puta gubili dvoboj za brončano odličje na Europskom prvenstvu, no u Barceloni je i toj negativnoj seriji došao kraj. Loren Fatović je s tri gola bio najbolji strijelac u hrvatskoj momčadi, Andro Bušlje i Luka Lončar zabili su po dva.





LUKA MODRIĆ NAJBOLJI IGRAČ EUROPE

Kapetan hrvatske nogometne reprezentacije Luka Modrić proglašen je najboljim igračem Europe u izboru Europske nogometne federacije (UEFA) na svečanosti 30. kolovoza u Monte Carlu. Modriću je to drugo veliko priznanje u posljednjih 30-tak dana, nakon što je na nedavnom svjetskom prvenstvu u Rusiji proglašen najboljim igračem. Modrić je slavio ispred bivšeg suigrača iz Real Madrida, a sada novog člana Juventusa Cristiana Ronalda, te napadača egipatske reprezentacije i Liverpoola Mohameda Salaha. "Ovo je predivno, nevjerojatno ostvarenje sna. Igram za najbolji klub na svijetu i osvajam trofeje. Kapetan sam hrvatske reprezentacije na što sam posebno ponosan. Nedavno smo ostvarili nevjerojatan uspjeh na svjetskom prvenstvu. Ponosan sam na sve što sam učinio, samo trebam nastaviti," poručio je Modrić.

Ivan Vučetić

- 160. obljetnica rođenja oca daktiloskopije

Father of dactyloscopy - 160th anniversary of his birth



Multimedijalni projekt "Vučetić/Vucetich"

Lođa, 20.7. - 6.8.2018.

GRAD HVAR

HVAR 150 GODINA ORGANIZIRANOG TURIZMA


OTKRIJTE SVOJU PRIČU NA hrvatska.hr
Puna života
Ne ispunjavajte život danima, ispunite dane životom.
HRVATSKA
PHOTO BY SAŠA DRVENICA
PHOTO BY IVO PERVAN